

MISLITI IN GOVORITI BOLJŠI SVET

MISLITI IN GOVORITI BOLJŠI SVET

»Projekt finančno podpira Evropska unija, program Mladi v akciji.«
„Predstavljena stališča ne odražajo stališče Evropske Unije. „

Vodilni partner ZIP, Za in proti, zavod za kulturo dialoga, www.zainproti.com.
Partnerji: Asociace debatních klubů, Češka, Hrvatsko debatno društvo, Hrvaška, ARGO, Romunija, Slovenska debatna asociacija, Slovaška, Česki debatní společenost, Češka, Poplar Trees/Udruga Jablani, Hrvaška

UVOD

Priročnik je namenjen vsem, ki bi si želeli informirati ali poglobiti svoje znanje o debati tako na osnovnošolski kot na srednješolski ravni, bodisi za uporabo debatnih tehnik pri pouku, bodisi za delo v debatnem klubu. Poleg pisnih prispevkov ima skoraj vsako poglavje tudi povezavo na video predavanje ali debato. Zbornik je skupinsko delo številnih mentorjev in mentorice, ki debato uporabljajo pri svojem rednem delu pri pouku in/ali v debatnih klubih in predavateljev in predavateljic debate. Zamišljen ni kot končni izdelek, marveč kot delo v stalnem nastajanju, saj bomo nekatera poglavja še dodali, nekaterim že obstoječim poglavjem dodali še kakšno podpoglavje oz. kakšno poglavje na novo spisali. Želim in upam, da vam bo priročnik v pomoč, tako mentorjem in mentoricam kot tudi debaterjem in debaterkam in vsem, ki vas zanima argumentirano razpravljanje in aktivne metode pri pouku in mladinskem delu. Seveda vabim vse, da ustanovite debatni klub na vaši šoli in se pridružite naši mreži debatnih klubov.

Priročnik je nastal v okviru mednarodnega partnerskega projekta „Misliti in govoriti boljši svet“, ki ga je finančno podprla Evropska unija, program Mladi v akciji. Za in proti, zavod za kulturo dialoga je bil vodilni partner, ostale partnerske organizacije so: Asociace debatnih klubů, Češka, Hrvatsko debatno društvo, Hrvaška, ARGO, Romunija, Slovenska debatna asociacija, Slovaška, Českí debatní společnost, Češka, Poplar Trees/Udruga Jablani, Hrvaška.

Za in proti, zavod za kulturo dialoga je nevladna organizacija, ki koordinira mrežo 50 osnovnošolskih in srednješolskih debatnih klubov, izvaja izobraževanja za nove mentorje in mentorice debatnih klubov in učiteljice, ki bi želele uporabiti debatne tehnike pri pouku in seveda mlade, ki si želijo izboljšati veščine kritičnega mišljenja, javnega nastopanja in debatiranja. Več o nas si lahko pogledate na www.facebook.com/zainproti, www.zainproti.com in www.zainproti.eu

Vabimo tudi vse, ki bi se želeli поблиže seznaniti z debato, da se udeležite enega od naših seminarjev „Debata pri pouku in v debatnem klubu“, ki jih običajno organiziramo v jeseni in tudi kadarkoli med šolskim letom za šolske kolektive.

Lep pozdrav,

Bojana Skrt

direktorica

Za in proti, zavod za kulturo dialoga

Elektronski naslov: splošno zainproti@gmail.com,

izobraževanje zainprotiakademija@gmail.com

Avgust 2013
Izdal Za in proti, zavod za kulturo dialoga
Uredili Bojana Skrt in Anja Šerc
Oblikoval Aljoša Polšak
Coypright Za in proti, zavod za kulturo dialoga

Kazalo

1	KAJ JE DEBATA	5
2	OSNOVNOŠOLSKI DEBATNI FORMAT – „KARL POPPER DEBATNI FOR- MAT,,	10
3	SVETOVNI SREDNJEŠOLSKI DEBATNI FORMAT	20
4	DEBATNE TRDITVE	29
5	DEBATNI KLUBI / DEBATNI KROŽKI	36
6	DEBATNI TURNIRJI	41
7	SOJENJE	50
8	DEBATA PRI POUKU	57
9	ARGUMENTACIJA IN NEGACIJA	63
10	JAVNO NASTOPANJE	76
11	RAZISKOVALNA NALOGA - DEBATNI KLUBI V SLOVENIJI	85
12	UČNI NAČRT ZA OSNOVNOŠOLSKI PREDMET DEBATA	117

1 KAJ JE DEBATA

Napisala Bojana Skrt

Definicija

Izobraževalna debata je uravnoteženo strukturiran komunikacijski dogodek o pomembni temi, v kateri se soočita dve (lahko tudi več) nasprotujočih si strani in poskušata prepričati publiko/sodnike. Razumeti jo moramo kot proces, ne kot enkratni, zaključen dogodek.

Debato kot tekmovalno disciplino v taki ali drugačni obliki pozna večina držav. Lahko je organizirana v okviru različnih mladinskih organizacij, lahko kot izvenšolska dejavnost, celo kot del izbirnega rednega šolskega programa ali kot del krožkov oz. izbirnih vsebin. Vedno bolj se debata kot aktivna metoda pri poučevanju različnih predmetov pojavlja v različnih šolskih sistemih.

Osnovni principi debate

Vsaka stran v debati, najpogosteje sta dve, ena, ki trdi, druga, ki jo zavrača, imata enako možnost, da predstavita stališča. To pomeni, da ne glede na to, o katerem debatnem formatu govorimo, ima vsaka stran na razpolago prav toliko časa kot druga stran. Debatni format tudi določa, koliko govorcev, govornic je na vsaki strani, vrstni red, kako si govorci sledijo in naloge govorcev, kaj mora kdo narediti.

Debata je **komunikacijski dogodek**, lahko pisan ali govoren (večinoma) in služi kot predstava in kot metoda za prenos idej in argumentov.

foto: Sara Brglez

1 KAJ JE DEBATA

Vsaka debata ima naprej določeno **debatno trditev**, o kateri se debatira, kar omogoča, da je razprava bolj osredotočena na določen problem, kot je to običajno pri neformalnem pogovoru. Običajno so debatne trditve zanimive in pomembne za debatirajoče in publiko. Trditev mora biti ubesedena tako, da omogoča argumente tako za kot proti, biti mora jasna in preprosta. Odvisno od trditve se lahko debatira o vrednotah, dejstvih ali najpogosteje o različnih politikah oz. strategijah. Debatna trditev mora biti vedno uravnotežena tako, da omogoča tako argumente za kot proti. Ena stran tako predstavi argumente, ki trditev zagovarjajo, druga strani predstavlja argumente, ki trditev zavračajo ali/in zavračajo argumente zagovorniške strani. Skratka vsaka skupina predstavlja različne poglede, drugačne argumente, izhaja iz različnih predpostavk.

Seveda obe ekipi tudi **zavračata** argumente nasprotne strani, vzpostavi se tim. **točka spora**, kar je jedro, bistvo debate. Tako debaterji zelo natančno analizirajo argumente nasprotne strani, iščejo napake v sklepanju, predstavljajo drugačne podpore, podatke...., skratka, uporabljajo vse možne tehnike argumentacije in logike. Vsaka ekipa more ne samo zavrniti argumente nasprotne strani, marveč tudi popraviti škodo, ki jo je nasprotna ekipa storila z zavračanjem njihovih argumentov. To se stori na ta način, da se zavrne zavračanje nasprotne ekipe, se razširi svoje argumente, predstavi nove dokaze v podporitev argumentov. Zadnji proces, ki se mora zgoditi v vsaki debati, je analiza celotne debate oz. najpomembnejših argumentov, ki so bili predstavljeni v debati.

Nasprotna ekipa ima običajno tudi možnost postavljanja vprašanj. Več o vprašanjih v poglavju o debatnih formatih.

Velika razlika od neformalne debate v vsakodnevnem življenju, ko poskušamo prepričati sogovornico, je dejstvo, da v izobraževalni debati vedno nagovarjamo **publiko oz. sodnike**. Sodnice in sodnike poskušamo prepričati, da so naši argumenti boljši. Tako sodniki na osnovi različnih kriterijev, najodločilnejši je argumentacija, odločijo, kdo je zmagovalec v debati. Če uporabljamo debato v razredu kot učno metodo pri podajanju nove snovi, recimo, prevzame seveda vlogo sodnika učitelj, lahko pa tudi ostali učenci in učenke.

Foto: Sara Brglez

V svetu obstaja veliko različnih debatnih formatov. Med seboj se razlikujejo v številu govorcev na vsaki strani (1, 2, 3 ...), načinu priprav na debate (lahko se na eno debatno trditev pripravljajo nekaj mesecev, nekaj tednov ali le 15 minut), tipu vprašanj, ki jih postavljajo (navzkrižno zasliševanje, vprašanja med govori), dolžini govorov, nalogah govorcev.

Zakaj je debata „dobra“

Debata razvija kritično mišljenje, argumentacijske sposobnosti, veščine javnega nastopanja, je odlična metoda za pridobivanje znanja, usposablja mlade za timsko delo in jih

1 KAJ JE DEBATA

uči, kako najti rešitve za različne probleme sodobne družbe.

Debata razvija kritično mišljenje

Debata je ena od najboljših metod za razvijanje kritičnega mišljenja. Učenci morajo biti v debati pripravljeni, da zagovarjajo svoje argumente, analizirajo in kritično ovrednotijo argumenta nasprotne strani, branijo svojo argumenta, prav to dejstvo pa jih vodi k kritičnemu mišljenju. Medtem ko tradicionalne izobraževalne metode učijo učence nekritičnega sprejemanja podanih vsebin in konceptov, debata spodbuja mlade, da kritično vrednotijo pridobljeno znanje, ga poglobljajo, iščejo nove razlage, raziskujejo naprej, kritično analizirajo bistvo predstavljene argumentacije, predlagajo nove rešitve. To pa so vse procesi, ki so bistveni za kritično mišljenje. Kritično mišljenje je aktivnost, ki pridobljeno znanje, ideje, koncepte aplicira na nov način, uporablja za kreativno reševanje problemov, povezuje ideje na izvirni način. Kritično mišljenje se zgodi, ko učenec koncept, ki se ga je naučil, aplicira na novo vsebino. Zgodi se prenos pridobljenega znanja v situaciji, za katero učenec ni bil vnaprej pripravljen, da jo bo analiziral.

Debata uči komunikacijske veščine

Ena za mladega človeka najpomembnejših lastnosti, ki jo debata zelo učinkovito razvija, je samozavest. Namreč, mladi, ki so dobro seznanjeni z argumenti, ki razumejo snov, o kateri bodo govorili in seveda imajo za seboj nekaj debat, izgledajo bolj samozavestno in tudi postanejo bolj samozavestni. Toda debata uči tudi drugo vrsto samozavesti: pogum, da ostaneš mirna tudi takrat, ko izgleda, da se vse podira. Zaradi narave same debate, ko na vse, kar debater pove, drugi debater analizira, kritično ovrednoti, opozori na napake v sklepanju, pokaže boljše rešitve, pogosto z argumenti, ki so nepričakovani, vsakdo, ki se ukvarja z debato, razvija sposobnost hitrega mišljenja in reagiranja. Namreč v debati moraš odgovoriti na nasprotnikove argumente in časa za razmislek v sami debati nimaš veliko. Marsikatero argumente in odgovore nanje lahko debaterji predvidijo, ko se pripravljajo na debate, toda na marsikatero argumente, na katere niso naprej pripravljeni, morajo odgovor najti med debato samo, vse to pa povečuje tako hitrost mišljenja kot tudi sposobnost samozavestnega odgovarjanja na nepričakovano. Seveda poleg samozavesti debata uči še vse ostale tehnike prepričevanja, kot so neizmerna moč besed, različne govorne taktike, organizacijo govora in analizo publike. Debaterji pa poleg tega, da se izurijo in postajajo boljši govorci in govornice tudi s stališča tehnik prepričevanja, začnejo prepoznavati tudi negativne posledice, manipulativne moči tehnik prepričevanja, tako pogoste v političnem govoru. Uspešna uporaba tehnik prepričevanja v kombinaciji z dobro raziskanimi vsebinami, o katerih se razpravlja in trdnimi

Foto: Sara Bnglez

1 KAJ JE DEBATA

argumenti, so tiste veščine, ki zagotavljajo debaterjem uspeh ne samo v času šolanja, marveč za vse življenje, saj bodo znali najprej obravnavano snov dobro raziskati, analizirati informacije, jih dobro organizirati in prepričljivo predstaviti. In nenazadnje, ker bodo obvladovali tehnike prepričevanja, bodo tudi prepoznavali pri ostalih, kdaj so le-te uporabljene neetično, kdaj govorec igra le na čustva, kdaj je vsebina prikrita oz. ni utemeljena, kdaj prevladuje le cenena govorica.

Debata vodi k informacijski pismenosti, saj razvija aktivno raziskovanje, selekcioniranje in analizo informacij

Temeljna komponenta, ki jo priprava na vsako debato zahteva, je raziskovanje. Namreč, prva naloga, ki jo debaterji in debaterke opravijo, ko zvedo, na katero debatno trditev bodo debatirali, je, da v brskalnik odtipkajo nekaj ključnih besed in začnejo selekcionirati in prebirati najdena gradiva in/ali se zapodijo v knjižnico in najdejo čimveč gradiva o temi, tako v knjigah in revijah kot tudi v različnih ostalih podatkovnih bazah. Tako se urijo in postajajo mojstri v uporabi različnih iskalnih orodij, tako klasičnih kot so UDK v knjižnicah kot tudi v sodobnih, Internet brskalnikih, uporabi ključnih besedah. Večina debatnih formatov tudi zahteva, da debaterji citirajo, od kod črpajo podatke, kje so našli določeno teorijo, statistiko, raziskavo, podobno kot morajo to storiti, kadar citirajo za pisne seminarske naloge ali esej.

Seveda se debaterji naučijo tudi, kako se gradiva prebira, saj morajo pregledati številne dokumente, da dobijo širok vpogled v obravnavano temo, kar jih uri v hitrem pregledovanju, »skeniranju« takih ali drugačnih dokumentov. Poleg tega se naučijo tudi hitro ovrednotiti pregledane informacije, izluščiti tiste, ki jih potrebujejo za debato. Veščine kot so hitrost pri iskanju informacij, prepoznavanje kvalitetne informacije, selekcioniranje informacij in seveda analiza informacij postajajo ene najbolj cenjenih in uglednih, a istočasno tudi najbolj nujnih. Človek brez teh sposobnosti v informacijski dobi 21. stoletja enostavno ne more več preživeti, če želi iti v korak z razvojem in tako na osebnem kot tudi v poklicnem življenju uživati polno življenje, aktivno sodelovati pri oblikovanju okolja, v katerem živi, prepoznavati družbene in civilizacijske spremembe v lokalni in globalni skupnosti, skratka, bivati kot aktiven državljan oz. Državljanca.

Debata spreminja znanje v obnašanje

Debata spodbuja tako učence kot učitelje, da razmišljajo, iščejo nove rešitve, saj je bistvo debate prav v tem, da ustvarja nove kognitivne prostore za vse vpletene. Debate so živ dialog med informiranimi posamezniki in posameznicami, vsaka izjava lahko pričakuje proti izjavo in tukaj se vzpostavlja prostor za nove ideje, skozi kritične aplikacije znanja. Že sama priprava na debate, ki zahteva precej razi-

foto: Sara Brglez

1 KAJ JE DEBATA

skovanja, zbiranja podatkov, vrednotenja informacij, tudi argumentov, s katerimi se ne strinja, kreativne uporabe različnih informacij ustvarjajo nove modele znanja. Ena od glavnih prednosti debate v razredu je, da nauči, kako pridobljeno znanje spremeniti v uporabno obliko, s katero učenci lahko suvereno razpolagajo in uporabljajo v različnih okoliščinah. Iz abstraktnega nivoja vedenja v aplikacije, obnašanje, iz posredovanja naučenega v kreativno uporabo.

2 OSNOVNOŠOLSKI DEBATNI FORMAT – „KARL POPPER DEBATNI FORMAT„

Napisala Bojana Skrt

Na kratko o Osnovnošolskem debatnem formatu

- Število debaterjev v vsaki ekipi: 3
- Število ekip v eni debati: 2, ena ekipa zagovarja debatno trditev, druga jo zavrača
- Število govorov na vsaki strani: 3
- Vprašanja: navzkrižno zasliševanje po vsakem od prvih štirih govorov (po obeh prvih in obeh drugih govorih)
- Dolžina: oba prva govora 5 minut, vsi ostali govori po 4 minute, navzkrižno zasliševanje 2 minuti, pripravljalni čas med govori 10 minut

Debatne trditve: pripravljena debatna trditev – zanjo izvedo najmanj mesec pred turnirjem in "impromptu", zanjo izvedo na debatnem turnirju, eno uro pred debato, vsaka ekipa se pripravlja sama, brez pomoči mentorjev ali drugih ekip, za pripravo lahko uporabijo le eno knjigo – enciklopedijo, almanah ...

Video posnetek debat:

Debatna trditev "Otrokom bi morali prepovedati, da postanejo profesionalni modeli."

<https://vimeo.com/108669697>

Debatna trditev "Nošenje krzna bi morali prepovedati."

<https://vimeo.com/106900044>

Na dolgo o Osnovnošolskem debatnem formatu

Zavračanje argumentov nasprotne strani, vzpostavitev tim. točke spora, je jedro, bistvo debate, brez tega ne moremo govoriti o debati. Tako debaterji zelo natančno analizirajo argumente nasprotne strani, iščejo napake v sklepanju, predstavljajo drugačne podpore, podatke..., skratka, uporabljajo vse možne tehnike argumentacije in logike. Vsaka ekipa more ne samo zavrniti argumente nasprotne strani, marveč tudi popraviti

2 OSNOVNOŠOLSKI DEBATNI FORMAT – „KARL POPPER DEBATNI FORMAT“

škodo, ki jo je nasprotna ekipa storila z zavračanjem argumentov. To se stori na ta način, da se zavrne zavračanje nasprotne ekipe, se razširi svoje argumente, predstavi nove dokaze v podkrepitev argumentov. Skupina, ki trditev zagovarja, mora pripraviti argumente, ki trditev zagovarjajo. Pri oblikovanju govorov, se struktura razlikuje pri trditvah vrednot in dejstev od trditev politik.

ZELO POMEMBNO: V TEM DEBATNEM FORMATU V DRUGEM IN TRE-TJEM GOVORU NISO DOVOLJENI NOVI ARGUMENTI! ARGUMENTE ZAGOVORNIŠKE SKUPINE PREDSTAVI 1 GOVOREC/KA IN TEH ARGUMENTOV SE MORATA DRŽATI TAKO DRUGI KOT TRETJI GOVOREC/KA.

Novi dokazi, podpore so dovoljeni skozi vso debato! Pri zavračanju in pri vzpostavljanju argumentov na novo, uporabljaj nove podatke, dokaze za podkrepitev svojih trditev, ne ponavljaj istih podatkov, ki so jih uporabili tvoji sogovorci, sogovorke!

TRDITEV DEJSTEV IN VREDNOT

Primeri trditve dejstev in vrednot: "Pravica do zasebnosti mladostnika je bolj pomembna od pravice staršev, da vedo." "Nasilje v medijih vodi v nasilje v družbi." "V nekaterih primerih je uporaba nasilja za zaščito okolja opravičljiva."

ZAGOVORNIŠKA SKUPINA

PRVI GOVOR

ZAGOVORNIŠKE SKUPINE (5 minut)

Uvod Vzpostavi vzdušje, lahko je zgodba, primerjava, anekdota, apel na emocije, jezik lahko bolj barvit, pesniški kot kasneje v debati. Tudi strnjeno, v nekaj besedah bistvo zagovorniškega predmeta, glavne točke, 30 sekund.

Definicija pojmov v trditvi (definicije morajo biti splošno sprejete in razumljene in fer, take, ki omogočajo uravnoteženo debato, pri definiranju se uporablja SSJK, splošne enciklopedije, leksikone ..., 20 sekund)

Kriterij, končni cilj za kar se zavzema debatna skupina, vrednota, ki jo zagovorniška ekipa zagovarja, recimo človekove pravice ali čimveč dobrega za čimveč ljudi, istočasno je kriterij tudi tisti okvir, ki drži skupaj argumente, saj morajo vsi argumenti težiti k istemu cilju, poleg tega je kriterij tudi tisti element, na osnovi katerega naj bi sodniki, sodnice tehtale, kateri argumenti so pomembnejši, na osnovi katerih naj bi se odločila zmaga oz. poraz. (10 sekund)

2 OSNOVNOŠOLSKI DEBATNI FORMAT – „KARL POPPER DEBATNI FORMAT„

Argumentacijski nizi: 2 do 3, ki podpirajo trditev. Ne pozabite argumenti morajo biti sestavljeni iz 3 elementov: trditve/predpostavke, utemeljitve/sklepanja in podpore/dokaza.

Zaključek (ponovno se na kratko predstavi glavne točke zagovorniškega predmeta in udarno zaključiti, 30 sekund).

Navzkrižno zasliševanje (2 minuti), sprašuje 3. govorec negacijske skupine

DRUGI GOVOR ZAGOVORNIŠKE SKUPINE (4 minute)

Uvod Glavne točke, napovednik, kaj se bo v tem govoru zgodilo, 10 sekund.

Zavračanje argumentov negacijske skupine (1 do 1,5 minute)

Zavračanje zavračanja negacijske skupine ponovna vzpostavitev argumentov zagovorniške strani, nove podpore. (1 do 1, 5 minute)

Zaključek ponovi se glavne točke predstavljenega govora. (20 sekund)

Navzkrižno zasliševanje (2 minuti) sprašuje 1. govorec negacijske skupine

TRETI GOVOR ZAGOVORNIŠKE SKUPINE (4 minute)

Uvod Strnjeno, predstavitev glavnih točk sklepnega govora.

Zavračanje argumentov negacijske skupine in zavračanje zavračanja negacijske skupine.

Ponovna vzpostavitev argumentov zagovorniške skupine, nove podpore.

Analiza debate. Pregled najmočnejših točk spora v debati. Tehtanje argumentov.

Zaključek Na kratko, udarno in čustveno se predstavi glavne točke tega govora. Zadnji apel na sodnike in publiko.

NEGACIJSKA SKUPINA

PRVI GOVOR NEGACIJSKE SKUPINE(5 minut)

Uvod. Vzpostavi vzdušje, lahko je zgodba, primerjava, anekdota, apel na emocije, jezik lahko bolj barvit, pesniški kot kasneje v debati. Poleg tega v nekaj besedah bistvo negacijskega predmeta in negacijske strategije.

Definicija trditve: negacijska skupina običajno sprejme definicijo, ki jo je postavila zagovorniška skupina. Zavrne jo le v primeru, ko je zagovorniška skupina postavila definicijo, ki ni fer oz. ne omogoča uravnotežene debate. Če se negacijska skupina ne strinja z definicijo trditve, ki jo je postavila zagovorniška skupina, mora razložiti zakaj se ne strinja in razložiti, zakaj definicija negacijske skupine, bolje definira trditev kot zagovorniška skupina.

Kriterij: negacijska skupina lahko sprejme kriterij zagovorniške skupine oz. ga zavrne. V primeru, ko ga zavrne, mora razložiti, zakaj ga zavrača in pojasniti zakaj kriterij negacijske skupine bolj ustreza tej debati.

Argumentacijski nizi, ki se ne strinjajo/zanikajo trditev, največ 2

Zavračanje argumentov zagovorniške skupine.

Zaključek Ponovno se na kratko predstavi glavne točke negacijskega predmeta in udarno zaključiti.

Navzkrižno zasliševanje (2 minuti), sprašuje 3. govorka zagovorniške skupine

DRUGI GOVOR NEGACIJSKE SKUPINE (4 minute)

Uvod Strnjeno, kaj je bistvo tega govora, napovednik, kaj se bo v tem govoru zgodilo, bistvene točke.

Zavračanje argumentov zagovorniške skupine.

Ponovna vzpostavitev argumentov negacijske strani, nove podpore.

2 OSNOVNOŠOLSKI DEBATNI FORMAT – „KARL POPPER DEBATNI FORMAT„

Zaključek Ponovno se na kratko predstavi glavne točke negacijskega predmeta in udarno zaključiti.

Navzkrižno zasliševanje (2 minuti), sprašuje 1. govorka zagovorniške skupine

TRETJI GOVOR NEGACIJSKE STRANI (4 minute)

Uvod Strnjeno, kaj je bistvo tega govora, napovednik, kaj se bo v tem govoru zgodilo, bistvene točke.

Zavračanje argumentov zagovorniške skupine in zavračanje zavračanja zagovorniške skupine.

Ponovna vzpostavitev argumentov negacijske skupine, nove podpore.

Analiza debate Pregled najmočnejših točk spora v debati. Tehtanje argumentov.

Zaključek Predstavitev glavnih točk v tem govoru. Zadnji apel na publiko in sodnike, da so argumenti negacijske skupine pomembnejši, tehtnejši od argumentov zagovorniške skupine in da naj zato sodnik odloči zmago negacijski skupini.

TRDITEV POLITIK, STRATEGIJ

To so tiste trditve, ki uvajajo spremembe, ki želijo spremembe obstoječega stanja, tim. trditve politik, pogosto jih lahko prepoznamo tudi po uporabi besede "bi morali" Struktura govorov debat politik je drugačna od strukture govorov debat dejstev oz. vrednot, primeri debatnih trditev politik "Evtanazijo bi morali legalizirati." "Podpiramo obdavčitev sladkih pijač in hrane." "Primatem- živalim kot so opice in delfini bi morali podeliti enako pravico do življenja, do zaščite pred fizično bolečino in pravico do svobode gibanja kot jo imamo ljudje."

ZAGOVORNIŠKA SKUPINA

PRVI GOVOR ZAGOVORNIŠKE SKUPINE (5 minut)

Uvod Zelo kratko, 10 sekund, predvsem apel na emocije, seveda povezano s problemom, o katerem se bo debatiralo.

Problem, Definicija trditve je vključena v ta sklop. Seveda pa mora zagovorniška skupina predstaviti osnovne podatke o problemu, o kakšnem problemu pravzaprav govorimo, zakaj je to problem, za koga je to slabo, komu škodi, zakaj je nujno potrebna sprememba.

Plan: načrt, kako bi rešili, zmanjšali problem. V tem delu mora biti obvezno definirano, kdo bo naredil spremembo in kako, na kakšen način, kakšni bodo stroški, kje se bo dobil denar.

Argumenti – prednosti plana kaj se bo izboljšalo, zakaj je to dobro, 2 do 3 razlogi/argumenti. To je pri tem tipu debate najvažnejši, bistveni del. (2,5 – 3 minute).

Zaključek ponovno, zelo na kratko, apel na emocije, na kratko se ponovi glavne točke zagovorniškega predmeta, 10 sekund.

Navzkrižno zasliševanje (2 minuti) sprašuje 3. govorec negacijske skupine.

DRUGI GOVOR ZAGOVORNIŠKE SKUPINE (4 minute)

Uvod Zelo kratko, predstavitev glavnih argumentov tega govora oz. napovednik, kaj se bo v tem govoru zgodilo.

Problem V primeru, da negacijska skupina ni prepoznala problema kot pomembnega, ga ni sprejela, mora zagovorniška skupina ponovno – NE POZABI, NOVI PODATKI, NE PONAVLJAJ, NE UPORABLJAL ISTIH PODATKOV KOT TVOJA PREDHODNICA – dokazati, da je problem pomemben.

Plan Zavračanje zavračanja negacijske skupine. Zagovorniška skupina mora na novo vzpostaviti svoje argumente. Uporabi nove podatke, drži se strukture, točka za točko.

Argumenti: Zavračanje zavračanja negacijske skupine. Zagovorniška skupina mora na novo vzpostaviti svoje argumente. Uporabi nove podatke, drži se strukture, točka za točko.

2 OSNOVNOŠOLSKI DEBATNI FORMAT – „KARL POPPER DEBATNI FORMAT„

Zaključek, ponovno, zelo na kratko, apel na emocije, na kratko se ponovi glavne točke 2 govora.

Navzkrižno zasliševanje (2 minuti), sprašuje 1. govorec negacijske skupine

TRETJI GOVOR ZAGOVORNIŠKE SKUPINE (4 minute)

Uvod Strnjeno, predstavitev glavnih točk sklepnega govora.

Zavračanje argumentov negacijske skupine in zavračanje zavračanja negacijske skupine.

Ponovna vzpostavitev argumentov zagovorniške skupine, nove podpore.

Analiza debate Pregled najmočnejših točk spora v debati. Tehtanje argumentov.

Zaključek na kratko, udarno in čustveno se predstavi glavne točke tega govora. Zadnji apel na sodnike in publiko.

NEGACIJSKA SKUPINA

PRVI GOVOR NEGACIJSKE SKUPINE (5 minut)

Uvod Na kratko predstavi glavne točke negacijskega predmeta, apel na čustva.

Zavrne ali sprejme problem negacijska skupina ima na voljo različne strategije.

- Lahko se strinja s problemom. Trdi, da je problem pomemben in da ga je potrebno rešiti, vendar se ne strinja z načinom, planom, kako ga reševati.
- Trdi, da problem ni tako pomemben, da je minimalen, zadeva malo število ljudi, ne dela velike škode, obstajajo veliko pomembnejši problemi

Išče pomanjkljivosti v planu zagovorniške skupine. Tudi tukaj ima negacijska skupina različne možnosti:

- Trdi, da plan ne bo rešil problema.
- Trdi, da plan zagovorniške skupine ne bo deloval in seveda dokazuje, zakaj.
- Trdi, da bo plan zagovorniške skupine povzročil več škode kot koristi.
- Negacijska skupina lahko predstavi tudi svojo rešitev problema, nov plan (ni nujno, negacijska skupina naj dobro premisli, kdaj bo sprejela to taktiko).

2 OSNOVNOŠOLSKI DEBATNI FORMAT – „KARL POPPER DEBATNI FORMAT„

Išče pomanjkljivosti v prednostih. Tudi tukaj ima negacijska skupina na voljo različne strategije, da naštejemo le nekatere.

- Dokazuje, da so prednosti pravzaprav pomanjkljivosti.
- Da so prednosti zanemarljive, minimalne.
- Da so posledice usodne, da bodo poslabšale situacijo.
- Da naštete prednosti povzročajo nove težave.

Predstavi svoje argumente proti debatni trditve: 2 argumenta, pogosto se ta dva argumenta lahko uporabita že tudi za zavračanje zagovorniške skupine

Zaključek povzame glavne točke tega govora. Emocionalno, udarno.

Navzkrižno zasliševanje (2 minuti), sprašuje 3. govornica zagovorniške skupine

DRUGI GOVOR NEGACIJSKE SKUPINE (4 minute)

Nadaljuje z zavračanjem argumentov predstavljenih v 2. govoru zagovorniške skupine in na novo vzpostavi svoje argumente, zavrne zavračanje lastnih argumentov. Za podkrepitev svojih argumentov se uporabljajo novi podatki, dokazi. Ne uporabljaj tistih, ki so bili že predstavljeni v prvem govoru!

Navzkrižno zasliševanje (2 minuti), sprašuje 1. govornica zagovorniške skupine

TRETJI GOVOR NEGACIJSKE SKUPINE (4 minute)

Uvod Strnjeno, kaj je bistvo tega govora, napovednik, kaj se bo v tem govoru zgodilo, bistvene točke.

Zavračanje argumentov zagovorniške skupine in zavračanje zavračanja zagovorniške skupine.

Ponovna vzpostavitev argumentov negacijske skupine, nove podpore. (1 do 2 minuti)

2 OSNOVNOŠOLSKI DEBATNI FORMAT – „KARL POPPER DEBATNI FORMAT„

Analiza debate pregled najmočnejših točk spora v debati. Tehtanje argumentov. (2 do 3 minute)

Zaključek predstavitev glavnih točk v tem govoru. Zadnji apel na publiko in sodnike, da so argumenti negacijske skupine pomembnejši, tehtnejši od argumentov zagovorniške skupine in da naj zato sodnik odloči zmago negacijski skupini (30 sekund).

POSTAVLJANJE VPRAŠANJ

V tem debatnem formatu se uporablja **navzkrižno zasliševanje**. Vprašanja si sledijo takole:

- po zaključku prvega govora zagovorniške skupine tretja govornica negacijske skupine postavlja vprašanja prvemu govorniku zagovorniške skupine;
- po zaključku prvega govora negacijske skupine tretja govornica ali govorec zagovorniške skupine postavlja vprašanja prvemu govorniku, govornici negacijske skupine;
- po zaključku drugega govora zagovorniške skupine prvi govorec/govornica negacijske skupine postavlja vprašanja drugemu govorniku;
- po zaključku drugega govora negacijske skupine, pa prva govornica zagovorniške skupine postavlja vprašanja.

Za postavljanje vprašanj sta vsakemu, ki sprašuje na voljo 2 minuti. Spraševalec postavi vprašanje - ki naj bo kratko in jedrnato, izprašani mora na vprašanje odgovoriti. Ta čas ni namenjen ponavljanju argumentov ali dodatnemu komentiranju, marveč samo postavljanju vprašanj in odgovorov. S vprašanji želimo:

- dobiti pojasnilo, če ne razumemo dobro, kar je bilo povedano;
- opozoriti na šibkost predstavljenih argumentov, napako v sklepanju, napačnih podatkov, drugačne interpretacije;
- dobiti odgovor, ki koristi naši strani in našim argumentom.

Najboljša strategija pri vprašanjih je, da so nekatera pripravljena naprej, saj lahko predvidimo, kateri so napogostejši argumenti v debati, nekatera vprašanja debaterji in debaterke pripravijo med samo debato. Pri pripravi vprašanj se debatna ekipa lahko med seboj posvetuje in sicer med pripravljalnim časom.

1. govorec zagovorniške strani	vprašanja	1. govorec negacij-ske strani	vprašanja	2. govor zagovorniške strani	vprašanja	2. govor negacij-ske strani	vprašanja	3. govor zagovorniške strani	3. govor negacij-ske stani
5 minut	2 minuti	5 minut	2 minuti	4 minute	2 minuti	4 minute	2 minuti	4 minute	4 minute
Uvod Definicija pojmov v trditvi Pri debatnih trditvah politik tudi opis problema in plan. Argumentacijski niz: 2 do 3 večji argumenti Zaključek	Sprašuje se 1. gov. zagovor. skupine. Vprašanja postavlja 3. govorec negacij-ske skupine	Uvod Argumentacijski niz: 2 večja argumenta Zavračanje argumentov zagovorniške skupine Zaključek	Sprašuje se 1.gov. negac.. skupine. Vprašanja postavlja 3. govorec zagovorniške skupine	Uvod Zavračanje argumentov negacij-ske skupine Zavračanje zavračanja negacij-ske skupine. Zaključek.	Sprašuje se 2. gov. zagovor. skupine. Vprašanja postavlja 1. govorec negacij-ske skupine.	Uvod Zavračanje argumentov zagovorniške skupine Zavračanje zavračanja zagovorniške skupine. Zaključek.	Sprašuje se 2.gov. negacij. skupine. Vprašanja postavlja 1. govorec zagovorniške skupine	Uvod Zavračanje Analiza debate. Zaključek	Uvod Zavračanje Analiza debate. Zaključek

3 SVETOVNI SREDNJEŠOLSKI DEBATNI FORMAT

Napisala Bojana Skrt.

Na kratko

- Število debaterjev v vsaki ekipi: 3
- Število ekip v eni debati: 2, ena ekipa zagovarja debatno trditev, druga jo zavrača
- Število govorov na vsaki strani: 4
- Vprašanja: med govori, debaterke nasprotne ekipe prekinejo govorca med govori
- Dolžina: 7 minut, na mednarodnih turnirjih 8 minut, zaključna govora po 4 minute

Debatne trditve: pripravljena debatna trditev – zanjo izvedo najmanj mesec pred turnirjem in "impromptu", zanjo izvedo na debatnem turnirju, eno uro pred debato, vsaka ekipa se pripravlja sama, brez pomoči mentorjev ali drugih debatnih ekipov, za pripravo lahko uporabijo le eno knjigo – enciklopedijo, almanah ...

Video posnetki debat:

- Ekipi debatnih klubov Gimnazije Celje Center in Gimnazije Bežigrad. Debatna trditev „V vseh slovenskih šolah bi morali en dan na teden uvesti brezmesni jedilnik.“ <https://vimeo.com/92011361>
- Ekipi debatnih klubov Dvojezična srednje šole Lendava in Druge gimnazija Maribor. Debatna trditev „Edward Snowden bi moral dobiti Nobelovo nagrado za mir“, <https://vimeo.com/90828023>
- Ekipi debatnih klubov Gimnazije Bežigrad in Gimnazije Franca Miklošiča Ljutomer. Polfinalna debata iz Državnega srednješolskega debatnega turnirja, debatna trditev „Za volitve v Evropski parlament bi morali uvesti obvezno 40% kvoto za kandidate in kandidatke mlajše od 30 let“ <https://vimeo.com/91389905>,
- Ekipi debatnega kluba Druge gimnazije Maribor. Finalna debata Državnega srednješolskega debatnega turnirja 2014, debatna trditev „Za volitve v Evropski parlament bi morali uvesti obvezno 40% kvoto za kandidate in kandidatke mlajše od 30 let.“ <https://vimeo.com/90460593>

Video predavanja:

- Jernej Podgornik - Srednješolski debatni format <https://vimeo.com/87947745>
- Jernej Podgornik - Priprava zagovorniškega in negacijskega predmeta <https://vimeo.com/89032784>
- Miha Andrić - Priprava zagovorniškega in negacijskega primera <https://vimeo.com/88798089>

Na dolgo o formatu

Debatno ekipo sestavljajo 3 debaterji oz. debaterke, vsaka stran ima 4 govore, kajti prvi ali drugi govorec na koncu debate predstavi zaključni govor za svojo stran. Med govori debaterji in debaterke nasprotne strani postavljajo vprašanja oz. komentarje. Govori so dolgi 7 minut, dovoljeno je prekoračiti čas do 15 sekund, izjemoma do 30 sekund. Kar je povedanega izven tega časa, naj sodniki in sodnice ne upoštevajo.

Vsaka skupina pripravi najmanj 3 argumente za oz. proti debatni trditvi, to so tim. konstruktivni argumenti oz. konstruktivni zagovorniški ali negacijski predmet. Konstruktivni argumenti morajo biti razdeljeni med več govorcev. Tako lahko na zagovorniški strani vsi trije govorci predstavijo svoj del konstruktivnega predmeta, recimo 3 argumenti v podporo debatni trditvi so predstavljeni v prvem govoru, 4. in 5. argument v drugem govoru in 6. v tretjem govoru. Na zagovorniški strani v tretjem govoru konstruktivni argumenti niso nujni, lahko so lahko jih ni, na negacijski strani pa jih ne sme biti. Na negacijski strani morajo imeti konstruktivne argumente le v prvem in drugem govoru, v tretjem to ni več dovoljeno. Seveda lahko tretji govorci na obeh straneh predstavijo nove podpore in nove argumente za zavračanje. Pri sestavljanju konstruktivnih predmetov je obvezno slediti principu, da so najbolj pomembni argumenti predstavljeni na začetku (v prvem govoru) in manj pomembni v drugem oz. tretjem govoru. To sodniki ocenjujejo v kategoriji strategija.

Zelo pomembno: Razdelitev konstruktivnega predmeta, katere argumente predstavlja skupina za oz. proti debatni trditvi in kateri govorec jih bo predstavil, morata prva govorca obvezno povedati na začetku svojih govorov.

NALOGE GOVORCEV

Prvi govor zagovorniške skupine (7 minut)

Ta govor je edini govor v debati, ki je v celoti pripravljen vnaprej. Bistveni elementi tega govora so:

- Uvod (največ minuta).
- Interpretacija, definicija debatne trditve (30 sekund – 2 minuti).
- Napoved konstruktivnega predmeta zagovorniške skupine in razdelitev med govorci (30 sekund do minute), npr: » V podporo debatni trditvi smo pripravili 5 argumentov, prva dva, ki govorita o tem, kako bomo z uvedbo obveznih šolskih uniform omogočili vsem učencem in učenkam enako obravnavanje in zmanjšali tako diskriminacijo kot tudi pritisk in nasilje vrstnikov bom predstavila jaz. Druga govorca vam bo dokazala, da uvedba šolskih uniform povečuje zbranost pri učenju in uresničuje vzgojno funkcijo šole, poleg tega bo zavrnila argumente negacijske skupine. Tretji govorec bo predstavil še zadnji naš konstruktivni argument o tem, kako uvedba šolskih uniform zmanjšuje družinski proračun, sicer pa večino svojega časa porabil za analizo argumentov nasprotne skupine«
- Predstavitev prvega dela konstruktivnega zagovorniškega predmeta (4 - 5 minut).
- Zaključek (30 sekund).

Prvi govor negacijske skupine (7 minut)

Ta govor je razdeljen na dva dela. Negacijska skupina mora predstaviti svoj konstruktivni predmet – argumente, ki zavračajo debatno trditev (3 do 4 minut) in zavrniti glavne točke, ki jih je predstavila zagovorniška skupina (2 do 3 minute). Vrstni red, ali naj debaterka najprej predstavi svoj konstruktivni predmet ali najprej zavrača argumente zagovorniške skupine, je stvar odločitve: oboje je v redu. Mora pa vsekakor, ne glede na to, ali bo najprej prej zavračala ali bo prej predstavila svoj del negacijskega konstruktivnega predmeta,

obvezno napovedati, kaj so glavni konstruktivni argumenti negacijske skupine. V zadnjih letih se uveljavlja praksa, da se najprej zelo na kratko v pol minute napove glavne konstruktivne argumente negacijske strani, nato se zavrne argumente zagovorniške skupine in v drugem delu se natančno razloži enega ali dva konstruktivna argumenta negacijske skupine.

3 SVETOVNI SREDNJEŠOLSKI DEBATNI FORMAT

Struktura govora:

- Uvod.
- V kolikor se negacijska skupina ne strinja z interpretacijo debatne trditve, ki jo je pripravila zagovorniška skupina, mora to storiti sedaj in sicer, navesti razloge, kaj je narobe z definicijo debatne trditve in predstaviti novo definicijo ter razloge, zakaj je ta nova definicija boljša od definicije predstavljene s strani zagovorniške skupine. Definicijo se zavrača le v izjemnih primerih in to le takrat, kadar je popolnoma nemogoča in negacijski skupini ne omogoča debate. Skratka: **SKORAJ NIKOLI NE ZAVRAČAJTE DEFINICIJE ZAGOVORNIŠKE SKUPINE. MORA BITI RES IZJEMNO NUJNO!**)
- Napoved konstruktivnega predmeta negacijske skupine in razdelitev med govorce, npr. »Kot prva govorka negacijske skupine vam bom s prvim našim argumentom dokazala, da uvedba obveznih šolskih uniform krši princip svobode izbire vsakega posameznika oz. posameznice, z drugim argumentom pa, da je kršena tudi pravica do izražanja. Naš drugi govorec vam bo predstavil še naš tretji argument o tem, kako je uvedba obveznih šolskih uniform nepraktična in dodatno breme za družine, še posebej tiste z nižjimi dohodki.«
- Zavračanje argumentov zagovorniške skupine. (2 do 3 minute)
- Predstavitev prvega dela konstruktivnega negacijskega predmeta - 1. in 2. argument proti debatni trditvi (3 do 4 minute)
- Zaključek.

Drugi govor zagovorniške skupine (7 minut)

Ima tri glavne naloge:

- predstaviti drugi del zagovorniškega konstruktivnega predmeta
- zavrniti argumente negacijske skupine
- zavrniti zavračanje negacijske skupine - na novo vzpostaviti prva dva argumenta zagovorniške skupine.

Struktura govora:

- Uvod (30 sekund).
- Zavračanje argumentov negacijske skupine (1 - 2 minuti).
- Zavračanje zavračanja (1 – 2 minuti).
- Predstavitev zagovorniškega konstruktivnega predmeta: 3. in 4. argument (3 do 4 minute).
- Zaključek (30 sekund).

Drugi govor negacijske skupine (7 minut)

Ima tri glavne naloge:

- predstaviti drugi del negacijskega konstruktivnega predmeta
- zavrniti argumente zagovorniške skupine
- zavrniti zavračanje zagovorniške skupine – na novo vzpostaviti prva dva argumenta negacijske skupine.

Struktura govora:

- Uvod (30 sekund).
- Zavračanje argumentov zagovorniške skupine (1 - 2 minuti).
- Zavračanje zavračanja (1 – 2 minuti).
- Predstavitev negacijskega konstruktivnega predmeta: 3. in 4. argument (2 do 3 minute).
- Zaključek (30 sekund).

Pomembno: V drugih govorih se priporoča, da se najprej zavrača argumente nasprotne ekipe oz. zavračanje in nato šele predstavi svoj del konstruktivnega predmeta, vendar se lahko govorec odloči tudi za obratni vrstni red, da najprej predstavi svoj del konstruktivnega predmeta in gre šele nato na zavračanja. Velja za obe strani.

Tretji govor zagovorniške skupine (7 minut)

Pomembno: Tretji govorec zagovorniške skupine lahko, ni pa nujno, predstavi svoj del konstruktivnega predmeta, recimo 5. ali 6. argument, vendar je to možno narediti le v primeru, če je ta argument napovedan že v prvem govoru. Sicer je glavna naloga tretjega govornika, da zavrača in na novo vzpostavi argumente svoje strani.

Struktura govora:

- Uvod.
- Predstavitev tretjega dela konstruktivnega zagovorniškega predmeta (1 do 2 minuti).

3 SVETOVNI SREDNJEŠOLSKI DEBATNI FORMAT

- Zavračanje argumentov negacijske skupine.
- Zavračanje zavračanja in vzpostavitev argumentov zagovorniške skupine.
- Zaključek.

Tretji govor negacijske skupine (7 minut)

Pomembno: Tretji govorec negacijske skupine ne sme imeti konstruktivnega argumenta. Njegova naloga je le zavračanje argumentov zagovorniške skupine in okrepitev lastnih argumentov.

Struktura govora:

- Uvod
- Zavračanje argumentov zagovorniške skupine.
- Zavračanje zavračanja in vzpostavitev argumentov negacijske skupine.
- Zaključek.

Četrty govor negacijske skupine = Zaključni govor negacijske skupine (4 minute)

Pomembno: Ta govor poda prvi ali drugi govorec negacijske skupine. Vprašanja med govori niso dovoljena.

Struktura govora:

- Uvod.
- Predstavitev glavnih točk spora v debati.
- Predstavitev razlogov, zakaj je negacijska skupina zmagala to debato.
- Zaključek.

Četrty govor zagovorniške skupine = Zaključni govor zagovorniške skupine (4 minute)

Pomembno: Ta govor poda prvi ali drugi govorec zagovorniške skupine. Vprašanja med govori niso dovoljena. Ker je zaključni govor zagovorniške skupine na vrsti po tim. negacijskem bloku, saj je na vrsti po dveh negacijskih govori, se lahko del tega zaključnega govora porabi tudi za zavračanje. Vendar zavračanje ne sme postati bistveni del zaključnega govora, le minuta, morda minuta in pol.

3 SVETOVNI SREDNJEŠOLSKI DEBATNI FORMAT

Struktura govora:

- Uvod in kratko zavračanje (največ 1,5 minute).
- Predstavitev glavnih točk spora v debati.
- Predstavitev razlogov, zakaj je zagovorniška skupina zmagala to debato.
- Zaključek

Video predavanja:

- Filip Dobranič - Tretji govori <https://vimeo.com/89099181>
- Jernej Fink - Tretji govori <https://vimeo.com/88340558>
- Samo Planinc - Zaključni govori <https://vimeo.com/88738804>

NAVODILA ZA PREKINITVE MED GOVORI: VPRAŠANJE ALI KOMENTAR

1. Vsak debaterk oz. debaterka mora postavljati vprašanja med govori nasprotne skupine in sicer najmanj 2 vprašanji ali komentar med enim govorom, najmanj 6 vprašanj med celotno debato. To stori tako, da vstane in reče »Vprašanje prosim.« Vprašanje pove šele, ko dobi dovoljenje za to. V kolikor ga govorec zavrne, se usede in vprašanja ne postavi.
2. Namen vprašanj oz. komentarjev je naslednji: - V primeru, kadar debaterji niso prepričani, da razumejo argumente nasprotne skupine, postavijo vprašanje, da bi dobili dodatna pojasnila. - Kadar debaterji želijo opozoriti na šibkosti argumentov nasprotne skupine, napake v sklepanju, neustrezne ali napačne podpore. - Kadar želijo od nasprotne ekipe dobiti odgovore, ki podpirajo njihove argumente, skratka tako si pripravljajo teren za svoje govore. - 3. Vprašanja se ne smejo postavljati med prvo in zadnjo minuto govora. Časomerilec oz. sodnik po prvi minuti z glasnim udarcem po mizi ali ploskom rok opozori, da se začne čas za postavljanje vprašanj. Prav tako z glasnim udarcem opozori, da se pričenja zadnja minuta in da vprašanja niso več dovoljena.
3. Vprašanja niso dovoljena med zaključnimi govori.
4. Debater, ki želi postaviti vprašanje oz. komentar, vstane in reče: »Vprašanje prosim.« ter počaka, dokler mu govornica oz. govorec ne dovoli ali zavrne pravico do vprašanja.
5. Vprašanja oz. komentarji ne smejo biti daljši od 15 sekund. Postavi se le eno samo vprašanje oz. komentar. Če želite postaviti novo vprašanje, si mora govorec to pravico ponovno pridobiti. Torej, vstati in reči: »Vprašanje prosim.«

3 SVETOVNI SREDNJEŠOLSKI DEBATNI FORMAT

6. Govorec oz. govornica mora sprejeti najmanj dve vprašanji med svojim govorom. Do tistih, ki postavljajo vprašanja je govorec vljuden in v kolikor vprašanja sprejme, reče: »Da, prosim.«, v kolikor ga zavrne, reče: »Ne, hvala.«
7. Na vprašanja je potrebno odgovoriti.
8. Postavljanje vprašanj in odgovori so del ocenjevanja, ki odloča o zmagi

Video predavanje:

Samo Planinc - Postavljanje vprašanj <https://vimeo.com/88597491>

DEFINIRANJE, INTERPRETACIJA DEBATNIH TRDITEV

Naloga zagovorniške skupine je, da interpretira debatno trditev. Način, kako se ekipa loti debate narekuje debatna trditev, tako da mora zagovorniška skupina prepoznati tip, vrsto debatne trditve in se nato odločiti, kako jo bo pripravila. Debatne trditve dejstev in vrednost imajo enako strukturo govorov, pri debatah politik pa je potrebno predstaviti problem in plan, ki bo problem rešil in seveda prednosti oz. zakaj je to dobro, kar mora biti bistveni del debate.

Ko se definira debatno trditev, je potrebno paziti na to, da je interpretacija debatne trditve taka, ki omogoča debato na obeh straneh. Definiranje debatne trditve je potrebno opraviti ne besedo za besedo, kot da bi le-te bile ločene med seboj, marveč v kontekstu cele debatne trditve, zato tudi govorimo o interpretaciji.

Negacijska skupina lahko sprejme ali zavrne debatno trditev, vendar naj tega ne storijo, če res ni izjemno nujno potrebno. Torej le v primeru, ko je zagovorniška skupina definirala debatno trditev na tak način, da je za negacijsko skupino nemogoče debatirati. Dejstvo je, da z vsako zavrnitvijo definicije zagovorniške skupine, vzame negacijska skupina nase veliko breme, saj mora ne samo dokazati, da je definicija zagovorniške skupine slaba, marveč tudi, da je njihova nova, boljša.

3 SVETOVNI SREDNJEŠOLSKI DEBATNI FORMAT

Video predavanja

- Eva Nike Cvikl - Analiza debatnih trditev <https://vimeo.com/89186368>
- Eva Nike Cvikl - Priprave na impromptu debato <https://vimeo.com/89384228>

4 DEBATNE TRDITVE

Zbrala Bojana Skrt.

To poglavje prinaša več kot 100 različnih debatnih trditev, ki smo jih debatirali na različnih delavnicah ali turnirjih, tako srednješolskih kot osnovnošolskih in upamo, da vam bodo v pomoč pri vašem delu v debatnih klubih ali pri pouku.

- Država bi morala določiti maksimalno porabo vode na posameznika.
- V nekaterih primerih je uporaba nasilja za zaščito okolja opravičljiva.
- Starši ne bi smeli lagati otrokom glede obstoja Božička in Dedka Mraza.
- Nadarjenim učencem in učenkam bi morali dovoliti, da preskočijo razrede v osnovni in srednji šoli.
- Prepovejmo igrače – orožje za otroke.
- Podjetja bi morala imeti pravico, da ne zaposlijo kadilcev.
- Prepovejmo oglaševanje, ki temelji na stereotipih o moškem in ženskem spolu.
- Legalizirajmo prodajo organov v komercialne namene.
- Države bi morale sprejeti aktivne politike za omejitev širjenja ameriške pop kulture.
- Države bi morale nehati uvažati hrano iz držav s kroničnim pomanjkanjem hrane.
- Podpiramo legalizacijo nadomestnega materinstva za plačilo.
- Evtanazija bi morala biti legalizirana.
- Podpiramo davek na meso.
- Podpiramo davek na sladke pijače in hrano.
- Otrokom bi morali prepovedati, da postanejo profesionalni modeli.
- Države bi morale prepovedati oglaševanja, ki temelji na stereotipih.
- Otrokom, ki niso cepljeni, bi morali prepovedati obiskovanje javnih šol.
- Istospolno usmerjeni nogometaši iz najboljših evropskih lig bi morali javno oznaniti in živeti svojo istospolnost.

4 DEBATNE TRDITVE

- Staršem bi morali dovoliti, da lahko svojemu otroku mlajšemu od 16 let, vsadijo sledilni čip.
- Starše, ki svojih otrok ne želijo cepiti proti nalezljivim boleznim, bi morali strogo kaznovati.
- Vegetarijanstvo je najbolj etičen način prehranjevanja.
- Najboljši svetovalci mladim so njihovi vrstniki in vrstnice.
- Mladostniki in mladostnice staršem ne bi smeli nikoli lagati.
- Slovenija bi morala nehati sodelovati v pogajanjih o skrivnem mednarodnem trgovinskem sporazumu TISA.
- Ekonomske sankcije proti Rusiji bodo prinesle večjo škodo EU kot Rusiji.
- Mednarodna skupnost bi morala priznati neodvisni Kurdistan.
- ZDA bi se morale vrniti v Irak.
- Kurikulum za poučevanje zgodovine v državah bivše Jugoslavije bi moral biti enoten.
- V državah bivše Jugoslavije bi morali prepovedati praznovanja dogodkov jugoslovanske vojne.
- Slovesnosti namenjene dogodkom iz preteklih vojn bi vedno morale biti namenjene žrtvam na obeh straneh.
- Napadi brezpilotnih letal so legitimna oblika zunanje politike.
- Sodelovanje med Hamasom in Fatahom bo prineslo Palestini več škode kot koristi.
- Nato bi morali ukiniti.
- Podpiramo pravico do elektronske pozabe.
- Vegetarijanci in vegani bi v svojem okolju morali intenzivno lobirati, da ne bi uživali mesa.
- Države bi morale prednost dati politikam, ki zmanjšujejo socialno neenakost pred ekonomsko rastjo.
- Religioznim institucijam moramo strogo prepovedati, da govorijo proti homoseksualnosti.
- Podpiramo enakopravnost spolov v vseh religioznih institucijah.
- Države bi morale odvzeti davčne olajšave vsem religioznim institucijam, ki ne želijo opravljati poročnih obredov za pripadnike in pripadnice LGBT skupnosti.

4 DEBATNE TRDITVE

- Dela umetnikov, ki se osebno zavzemajo za diskriminacijo različnih skupin, bi morali bojkotirati, tudi če so nam sama umetniška dela všeč.
- Podpiramo umetniška dela, glasbo in film, ki pozitivno prikazujejo ljudi z nizko kupno močjo.
- Feministke bodo več dosegle za večjo enakopravnost žensk z ustanovitvijo feministične politične stranke, kot če bi se vključile v obstoječe politične stranke.
- Papež bi moral javno podpreti leve politične stranke in njihove kandidate in kandidatke.
- Članice EU – bivše postkolonialne države bi morale plačati reparacije bivšim kolonijam.
- Države, ki zelo onesnažujejo okolje, bi morale odpreti svoje meje za okoljske begunce.
- Zapornikom bi morali dovoliti, da sodelujejo v medicinskih poizkusih v zameno za zmanjšanje kazni.
- Država bi morala prepovedati neplačana pripravništva.
- Primatom - živalim kot so opice in delfini - bi morali podeliti enako pravico do življenja, do zaščite pred fizično bolečino in pravico do svobode gibanja kot jo imamo ljudje.
- Otroško delo bi morali legalizirati.
- Podpiramo zakon, da morajo otroci sodelovati pri gospodinjskih delih.
- Slovenija bi morala sprejeti vsaj 1000 otrok brez staršev iz Gaze in Sirije.
- Podprimo popolno prepoved orožja v zasebni lasti.
- Država bi morala zagotoviti brezplačno malico vsem šolajočim se otrokom.
- Medijem bi morali prepovedati poročati o zasebnih zadevah javnih osebnosti.
- Volilno pravico bi morali znižati na 16 let.
- Vsi računalniki bi morali imeti naloženo zaščito pred pornografskimi vsebinami na internetu.
- O pomembnih medicinskih odločitvah otrok bi končno odločitev morali imeti zdravniki in ne njihovi starši.
- Beračenje na ulicah bi morali prepovedati.
- V Alpah bi zaščita okolja morala imeti prednost pred razvojem turizma.

4 DEBATNE TRDITVE

- Alpske doline bi morale prepovedati vožnjo z osebnimi vozili.
- Število obiskovalcev v Alpah bi morali omejiti z uvedbo kvot.
- Starši bi morali postati Facebook prijatelji svojih otrok.
- Mladostniki se preko interneta naučijo več kot z branjem knjig.
- Mladostnikom, mlajšim od 16 let bi morali preprečiti dostop do spletnih strani namenjenim zmenkom.
- Mladoletne osebe bi morale imeti omejen dostop do on-line video igrice s pretirano nasilno ali seksualno vsebino.
- Nezdruva hrana bi morala biti označena z opozorili "Zdravju škodljivo".
- Reklame namenjene nezdravi hrani bi morali ukiniti.
- Vsak človek bi se moral naučiti kuhati.
- Shujševalne diete so nezdrave.
- Podpiramo prisilno hranjenje anoreksičnih oseb.
- Alkohol bi morali prepovedati.
- Volitve v Evropski parlament bi morale biti obvezne.
- Dostop Googla in Facebooka do naših podatkov nas bi moralo bolj skrbeti kot dostop države do teh podatkov.
- Podpiramo direktno demokracijo na lokalni ravni.
- Lokalne raziskave, ki so potencialno nevarne za ves svet, bi morale dobiti globalno privolitev.
- Komisija za Nobelove nagrade bi morala Baracku Obami odvzeti nagrado za mir.
- Otroke bi morali zakonsko zavezati, da bodo skrbeli za starše v njihovi starosti.
- Novinarjem, ki poročajo iz vojnih žarišč, bi morali podeliti enako zaščito kot jo imajo zdravniki Rdečega križa.
- Slovenija bi morala izstopiti iz EU.
- Korporacije bi morale postati delavske kooperative.
- Nezaposleni mladi bi morali začeti iskati svojo zaposlitev izven meja EU.
- Vlogo novega Batmana bi moral dobiti igralec, ki pripada eni od manjšin.
- Vstajniško gibanje v Sloveniji je naredilo več škode kot koristi.

4 DEBATNE TRDITVE

- Kitajska bi morala opustiti politiko enega otroka.
- EU bi morala dodatno obdavčiti kitajske proizvode, dokler Kitajska ne ukine smrtne kazni.
- Država bi morala postaviti omejitve na individualno porabo energije.
- Nastopi športnikov v reklamah za nezdravo hrano in pijačo so nedopustni.
- Nezdrava prehrana bi morala biti označena s posebnimi opozorili.
- Prepoved avtomotov z nezdravo pijačo in hrano v šolah je opravičljivo.
- Prehranjevanje z mesom je neopravičljivo.
- Pitje alkohola naj bo dovoljeno šele pri 21 letih.
- Kajenje bi morali popolnoma prepovedati.
- Alkohol in tobak bi morala biti enako obdavčena kot ostali izdelki.
- Tetoviranje naj bo dovoljeno šele osebam starejšim od 21 let.
- Debeli učenci bi morali obvezno imeti več ur športne vzgoje.
- Uvedimo spolno vzgojo kot poseben predmet v osnovnih šolah.
- Nivojski pouk povečuje socialne razlike med učenci.
- Pri zaposlovanju bi morali prepovedati diskriminacijo na osnovi fizične privlačnosti.
-
- Mladi bi morali imeti poseben sedež v parlamentu.
- V osnovne šole bi morali uvesti obvezne šolske uniforme.
- Blagovne znamke so brez veze.
- Romskim otrokom bi morali zagotoviti izobraževanje v romskem jeziku.
- Šole samo za dečke oz. samo za deklice so boljše kot mešane šole.
- Bogati bi morali deliti svoje premoženje z revnimi.
- Revni bi na volitvah morali imeti dva glasova.
- V času državljanskih nemirov in protestov ima država pravico prekiniti socialna omrežja.
- »Hekerstvo« je legitimna oblika protesta.
- ZDA bi po 11. septembru morala slediti norveškemu zgledu po Breiviku.

4 DEBATNE TRDITVE

- Država bi morala dati prednost državljskim svoboščinam pred varnostjo.
- Namesto finančne pomoči bi EU morala svoje članice pustiti bankrotirati.
- Samostojna država Palestina je pogoj za mir na Bližnjem Vzhodu.
- Podpiramo zaprtje vseh nuklearnih elektrarn.
- Mednarodno kazensko sodišče bi moralo začeti preganjati »zločine proti zemlji«
- Največji sovražnik ekologije je kapitalizem.
- Podpiramo uvedbo davka na nezdravo hrano.
- Rešitev je v zmanjšanju porabe energije.
- V nekaterih primerih je uporaba nasilja za zaščito okolja opravičljiva.
- Otroci bi morali biti izločeni iz vsake religije do svoje polnoletnosti.
- Uporabniki socialnih omrežij bi morali odkriti svojo pravo identiteto.
- Za splav bi morala soglašati oba, ženska in moški, odgovorna za spočetje.
- Genski inženiring prinaša več slabega kot dobrega.
- Multinacionalke bi morale biti v svojih državah kazensko odgovorne za škodo, ki jo naredijo v drugih državah.
- Prepovejmo oglaševanje namenjeno otrokom.
- Vojni zločinci bi morali biti obravnavani na sodiščih v svojih državah.
- Romi bi morali voliti svojega poslanca v Državni zbor tako kot italijanska in madžarska manjšina.
- Mediji v zahodnih demokracijah so izgubili svojo neodvisnost in svobodo.
- Država bi morala dati prednost državljskim svoboščinam pred varnostjo.
- Prepovedati bi morali uporabo bojnih letal brez pilotov.
- Vojni zločinci bi morali biti obravnavani na sodiščih v svojih državah.
- Razvojno pomoč bi morali nehati dajati državam, ki ne spoštujejo pravic homoseksualcev.
- Razvojna pomoč arabskim državam bi morala biti povezana s promocijo sekularizma.
- Romi bi morali dobiti transnacionalno EU državljanstvo.

4 DEBATNE TRDITVE

- EU je pred razpadom.
- Podpiramo ukinitvev Evra.
- Multinacionalke bi morale biti v svojih državah kazensko odgovorne za škodo, ki jo naredijo v drugih državah.
- Posredovanje Saudske Arabije in njenih zaveznikov v Jemenu bo naredilo več škode kot koristi.

5 DEBATNI KLUBI / DEBATNI KROŽKI

Debatni klubi so v Sloveniji običajno organizirani v okviru krožkov, interesnih dejavnosti, obveznih izbirnih vsebin na osnovnih in srednjih šolah. Vsak debatni klub ima svojo mentorico oz. mentorja, ki organizira delo kluba in koordinira aktivnosti v klubu. Mentorji in mentorice so večinoma učitelji in učiteljice, ki poučujejo na šoli. V nekaterih primerih pa tudi študentje - bivši debaterji in debaterke ali na srednješolskem nivoju celo sami dijaki oz. dijakinje. Zelo pogosto gre za kombinacijo, ko mentor/ica debatnega kluba v delo vključi tudi svoje bivše debaterje in debaterke in skupaj z njimi vodi klub. Vsak mentor, mentorica debatnega kluba mora tudi soditi debate na debatnih turnirjih.

Debatni klubi se srečujejo redno tedensko od 1 do 2 šolskih ur, pogosto – posebej pred debatnimi turnirji – tudi večkrat tedensko in po več ur skupaj. V debatnih klubih se seznanjajo z debatno teorijo predvsem preko aktivnih oblik dela, razpravljajo o različnih debatnih turnirjih in se pripravljajo na debatne turnirje.

Za in proti, zavod za kulturo dialoga vsako jesen organizira izobraževanje za nove mentorje, mentorice debatnih klubov in seminarje za uporabo debatnih tehnik kot aktivne metode poučevanja. Seminarji so 16 – urni in jih običajno organiziramo v oktobru. Izvajamo pa tudi seminarje za šolske kolektive, predvsem uporabo debatnih tehnik kot aktivne metode poučevanja.

Zvonka Lavbič Saje je mentorica osnovnošolskega debatnega kluba na OŠ Maksa Pečarja v Črnučah že več kot 10 let. Dokumenti v nadaljevanju so plod njenih izkušenj in dela.

VODENJE DEBATNEGA KLUBA

Nanizala bom nekaj praktičnih izkušenj, ki sem jih pridobila ob vodenju debatnega kluba v preteklem desetletju, pa naj služijo mlajšim kolegom v pomoč, starejšim pa v primerjavo.

Vodenje debatnega kluba je zame izjemno bogata mentorska izkušnja, je pa to proces, tek na dolge proge. Snovanje kluba se začne po dogovoru z vodstvom šole, ki mora ne le sprejeti klub v vizijo delovanja šole in uvrstiti aktivnost v letni delovni načrt, pač pa tudi odobriti materialno podporo in organizacijsko. Debatni klub se organizira kot interesna dejavnost ali pa je financiran iz fonda za nadarjene otroke, vsekakor pa naj

5 DEBATNI KLUBI / DEBATNI KROŽKI

bo mu namenjenih vsaj 35 ur letno. Sama sem nekajkrat kandidirala tudi na razpisu Mestne občine in s tem pridobila dodatna sredstva za stroške prevoza na turnirje ali za debatni vikend tabor, ki smo ga izvedli skupaj z mediatorji.

Pridobivanje debaterjev se začne pri pouku, ko v proces uvajam tudi debatne metode. Pri pouku zgodovine ter državljanske in domovinske kulture in etike izvajam vožnjo z balonom, zelo zanimivo pa je učencem tudi utrjevanje snovi s sojenjem npr. Napoleonu, Trubarju, Mariji Tereziji in drugim zgodovinskim osebnostim. Učence nato povabim k debatnemu klubu, zaprosim tudi učitelje, da povabijo učence, pri katerih sami odkrivajo debatni potencial. Ob začetku šolskega leta razobesim po šoli povabilo vsem zainteresiranim /priloga 1/.

Srečanja debatnega kluba začnemo sredi septembra, takrat v šolski koledar vnesem datume OŠ debatnih turnirjev, oddam načrt dejavnosti /priloga 2/, vodstvo šole zaprosim za finančno pomoč pri prevozu na turnirje, otrokom pa na prvem srečanju dam tudi pismo staršem /priloga 3/. Slednje se mi zdi pomembno, ker so tako tudi starši seznanjeni z dinamiko in odgovornostjo otroka do ekipe in ker prevzemajo del stroškov. Na prvo srečanje kluba povabim svoje bivše debaterje, ki nadaljujejo šolanje na srednji šoli ali pa so že na fakulteti, tako medgeneracijsko druženje je vedno zelo živahno. Takšno srečanje novim debaterjem osmisli aktivnost, ko se skupaj spomnimo na prehojeno pot, se sprehodimo mimo vitrine v šolski avli, kjer so lično predstavljeni pokali, priznanja in fotografije iz preteklih debatnih turnirjev.

Čas srečevanja debatnega kluba skušam optimalno prilagoditi vsem vpisanim, traja dve šolski uri, ki sta vedno prekratki, saj je ob začetku vedno treba predebatirati vse aktualne teme, dileme in krivice. Zdi se mi namreč, da je dobro, da DK služi otrokom tudi kot ventil, kot mesto, kjer so slišani. Pomembno je, da so srečanja živahna, imamo svoje obredje, zamudnik se na primer odkupi s čokolado. Spontano nato zajadramo v naš Karl Popper debatni format, najprej gremo ob ilustrativnih resolucijah (Jabolko je boljši sadež kot banana, Mačke so boljši hišni ljubljenci kot psi) v širok brain storming, nato izdelujemo ribjo kost, pa počasi formiramo argumente s podporami...Podrobnejši opis metodike dela je tema drugega prispevka.

Zdi se mi pomembno, da si ekipe oblikujejo učenci sami, v to ne posegam, razen v primeru očitne neskladnosti, sami izberejo ime ekipe, tudi na debatni turnir se debaterji sami prijavijo, jaz le odpošljem prijavnico.

Mi se udeležujemo vseh turnirjev, ker se menim, da v tako živi debati učenci zares rastejo, imajo možnost spoznati svoje močne strani in šibkosti in jih v loku petih turnirjev tudi razvijati, korigirati, preseči. Dosežke na turnirjih vedno objavim na šolskem radiju ter na info točki, na šolski spletni strani pa naredim obsežnejšo reportažo. Nato na klubu svoji debaterjem razdelim kopije sodniških listov, fotografije s turnirja /priloga4/ ter naredimo analizo.

5 DEBATNI KLUBI / DEBATNI KROŽKI

Pomembno je skozi vse šolsko leto vzdrževati motiviranost debaterjev: slediti in podpirati skušam tudi ostale njihove šolske in obšolske aktivnosti, včasih sem zaupnik, včasih svetovalec, pa tudi kritik, vse to je del mentorstva. Dobro je organizirati debatni turnir na šoli, jaz sem jih sprva imela vsako leto. Zelo osvežujoče delujejo povabila na odprte javne debate in druge aktivnosti s strani direktorice ZIP-a, čeprav so naši debaterji le aktivni poslušalci /priloga 5/.

Zadnja leta ob dnevu odprtih vrat naše šole organiziram za javnost odprto debato: debatno resolucijo izberejo učenci, likovno nadarjeni naredijo plakate, obiskovalci so pretežno starši, sorodstvo in sosedje debaterjev. Iz vrst mojih bivših debaterjev so časomerilec, voditelj in sodniki. Srečanje začnemo z reportažo o preteklem debatnem letu /priloga 6/, starši in ostali obiskovalci svoje navdušenje prelijejo v anketo (ta je pomemben argument za prepričevanje vodstva šole za nadaljnjo podporo) nato sledi družabno srečanje. /priloga 7/ Starši pokažejo svoje navdušenje ter podporo debatnemu klubu tudi s slastnim pecivom.

Čeprav ima vodenje debatnega kluba vzpone in padce ter jemlje proste sobote, je tudi eno bolj intenzivnih in doživetih platí mojega prosvetnega delovanja in me osebno bogati.

Video predavanji :

- Zvonka Lavbič Saje – Ustanovitev in vodenje debatnega kluba <https://vimeo.com/98249581>
- Jasna Cigut - Raba spletnih oblakov pri delu v debatnem klubu <https://vimeo.com/98376855>

PRIMER PLAKATA VABILO K DEBATNEMU KLUBU

ZAKAJ BI SE TI PRIDRUŽIL/A NAŠEMU DEBATNEMU KLUBU?

- **SI RADOVEDEN/A, HOČEŠ AKTIVNO UČENJE ?**
- **RAD/A BI SE RES PRIPRAVIL/A NA NADALJEVANJE ŠOLANJA ?**
- **RAD/A BI NASTOPAL/A BOLJ ODLOČNO IN SAMOZAVESTNO ?**
- **RAD/A BI NASTOPIL/A NA TELEVIZIJI**
- **RAD/A SE DRUŽIŠ Z ZANIMIVIMI VRSTNIKI ?**
- **RAD /A SPOZNAVAŠ VRSTNIKE IZ VSE SLOVENIJE IN TUJINE?**
- **RAD/A POTUJEŠ ?**
- **RAD/A BI SVOJE ZNANJE PREDSTAVIL/A JAVNO IN SE SOOČIL/A Z ODMEVOM ?**
- **RAD/A SE ZABAVAM ?**
- **HOČEŠ VEČ ?!**

Če si vsaj na dve zgornji vprašanji odgovoril/a z DA, si naš/a. Povprašaj še stare debaterje in pridi na prvo srečanje

OBVESTILO STARŠEM, KO SE UČENEC ALI UČENKA PRIDRUŽITA DEBATNEMU KLUBU

Zvonka Lavbič Saje
OŠ n.h. Maksa Pečarja Črnuče
mentorica Debatnega kluba

Spoštovani starši!

Veseli me, da se je Vaš otrok pridružil Debatnemu klubu, saj menim da prinaša aktivno sodelovanje v debatni dejavnosti poglobljeno doživetje lastnih sposobnosti in mladostnika opremlja z veščinami potrebnimi za suvereno delovanje. Moji bivši debaterji, zdaj že študentje in gimnazijci, mi to trditev potrjujejo.

Poleg priprav v klubu na šoli se želimo udeležiti osnovnošolskih turnirjev v državi, ki bodo ob sobotah . Urnik debatnih turnirjev sem dala debaterjem, Vas pa prijazno naprošam za podporo / tudi sobotna jutra se bodo nam začela zgodaj, pa tudi za uvrstitev turnirjev med Vaše družinske aktivnosti/.

Debaterji bodo sestavljali ekipo s tremi člani, ki med seboj sodelujejo in si delijo naloge in odgovornost. Prosim, da prihajajo na srečanja DK točno, saj je še tako dober vic, ki ga moramo večkrat začeti – neslan. V primeru bolezni ali drugih opravičenih razlogov za neudeležbo na turnirju, me prosim pravočasno obvestite. Organizirala bom avtobusni prevoz skupaj z šolami iz naše regije, stroške prevoza bo, ob prijazni odobritvi ravnateljice, pokrila šola /razen poti v Domžale, to pokrijete vi/, Vam ostanejo tudi stroški prehrane – malica in kosilo / plačljivi po položnici za prehrano/.

Vesela bom Vašega obiska na kakšnem turnirju, tradicija je postala tudi že javna debata na pomladnem sejmu in hvala za vso dosedanjo in prihodnjo podporo, za vsa vprašanja in dileme sem dosegljiva na spodnjem elektronskem naslovu.

Lepo Vas pozdravljam

Črnuče, 18.09.2013

6 DEBATNI TURNIRJI

Vsako šolsko leto organiziramo tako na osnovnošolski kot srednješolski ravni serijo debatnih turnirjev, običajno začnemo v oktobru in zaključimo v aprilu. Za in proti, zavod za kulturo dialoga koordinira organizacijo debatnih turnirjev:

- v sodelovanju z debatnimi klubi pripravi koledar debatnih turnirjev;
- skrbi za promocijo prijave na debatne turnirje;
- pripravi debatne trditve;
- pripravi urnik turnirja;
- vodi tekmovanje;
- pripravi priznanja za dosežke, potrdila o udeležbi, pripravi poročilo in zbirnik rezultatov.

Debatni klubi lahko sodelujejo na vseh debatnih turnirjih ali le na nekaterih. Število ekip, ki jih lahko en debatni klub prijavi, ni omejeno, razen v primeru, da šola nima dovolj učilnic ali da nimamo dovolj sodnikov/sodnic. Priporočamo, da na debatnih turnirjih sodeluje čim več debatnih ekip, saj razumemo debatni turnir ne kot končni cilj, marveč kot ena od metod, s katero debaterji in debaterke še bolj razvijejo veščine kritičnega mišljenja in debatiranja. Povprečno imamo na debatnem turnirju od 35 do 40 ekip. Seveda so lahko debatni turnirji tudi manjši ali večji.

Jezik debat je slovenski na večini turnirjev, na srednješolskih debatnih turnirjih vodimo dva vzporedna turnirja, nekateri debatirajo v slovenskem, drugi v angleškem jeziku. Vsako leto organiziramo tudi dva mednarodna srednješolska debatna turnirja v angleškem jeziku in enega osnovnošolskega, ki velja tudi kot državni angleški turnir. Nobene ovire ni, da bi organizirali tudi debatne turnirje v drugih tujih jezikih, recimo nemškem ali hrvaško/srbskem/bosanskem jeziku, v kolikor bi imeli dovolj debaterjev in debaterk, ki bi želeli debatirati v teh jezikih.

Vse debatne ekipe, ki pridejo na turnir, debatirajo vsaj 3 debatne kroge, ki potekajo vzporedno. Tako, da npr pri 40 ekipah na turnirju, poteka 20 debat istočasno. Debate

6 DEBATNI TURNIRJI

sodijo sodnike in sodnice, ki prihajajo iz vrst mentorjev in bivših debaterjev in debaterk. Sodniki razsodijo na osnovi argumentacije, stila in strategije. Več o sojenju v naslednjem poglavju.

Turnir vodi ekipa Za in proti, zavoda za kulturo dialoga, ki ga za to uporablja poseben računalniški program. Principi, kako se razrščajo ekipe, so naslednji:

- debatne ekipe na turnirju v prvih treh krogih ne debatirajo proti ekipi iz svojega debatnega kluba in nobene ekipe ne srečajo dvakrat;
- za prvi debatni krog računalnik izbere naključno, kdo debatira proti komu, s tem, da upošteva oba principa iz prve alineje;
- v drugem debatnem krogu bodo vsi, ki so bili v prvem debatnem krogu na zgovorniški strani na negacijski strani in obratno;
- v drugem in tretjem debatnem krogu računalnik ne izbira več naključno, ampak na osnovi rezultatov
- vsi tisti, ki so v prvem krogu zmagali, debatirajo eden proti drugemu; vsi tisti, ki so izgubili pa eden proti drugemu; to se potem nadaljuje v naslednjih krogih;
- v finale se uvrstita ekipe z največjim številom zmag in točk.

Gostiteljska šola pripravi vse potrebno, da se na šoli lahko izvede debatni turnir. Več o tem v nadaljevanju tega poglavja, v prispevku **Jasne Cigut, mentorice debatnega kluba na Dvojezični osnovni šoli Lendava**. Večina opisanega velja tudi za srednješolski debatni turnir. Največja razlika je v urniku, saj so osnovnošolske debate precej krajše od srednješolskih.

Organizacija osnovnošolskih debatnih turnirjev

Na osnovnošolski ravni se organizira 6 debatnih turnirjev na leto, in sicer 4 regijski, 1 mednarodni in 1 državni. Prvi turnir se izvede oktobra, vsi ostali pa so razporejeni tako, da se izvede en turnir na mesec. Zadnji - državni se izvede aprila. Vsi turnirji so enodnevni in se izvajajo ob sobotah, razen mednarodnega, ki je dvodnevni, in se izvede v petek in soboto, po navadi marca. Prostore za izvedbo turnirjev zagotovijo šole, ki so pripravljene organizirati turnir. Dogovori o organizaciji turnirjev za naslednje šolsko leto potekajo na državnem turnirju.

Trditve

Trditve so lahko znane vnaprej, t. i. pripravljene, ali pa se jih razglasi na turnirju. Pripravljene trditve so rezultat glasovanja osnovnošolskih debaterjev. ZIP (Bojana Skrt) namreč mesec dni pred vsakim turnirjem debatnim klubom po elektronski pošti pošlje 15-20 trditev, med katerimi debaterji izberejo 3, na katere bi želeli debatirati. Ko ZIP

6 DEBATNI TURNIRJI

zbere vse glasove, razglasi trditev za debatni turnir in debaterji se lahko začnejo pripravljati.

”Impromptu” trditve, so trditve, ki jih ZIP razglasi šele na turnirju in debaterji dobijo na razpolago 1 uro (60 min), da se brez pomoči mentorja, elektronskih naprav (računalnika, tablice, mobitela ...) ali drugih ekip pripravijo na 3. krog debate. V pomoč so jim lahko le knjižni viri, ki jih prinesejo s seboj (slovarji, leksikoni, enciklopedije ...)

Debatni krogi

Na vsakem turnirju se izvedejo vsaj 3 debatni krogi, dva na pripravljeno trditev in en na ”impromptu” trditev. Pri pripravljenih trditvah se morajo debaterji pripraviti za obe strani, torej za zagovorniško in negacijsko, saj v prvem krogu dano trditev zagovarjajo, v drugem pa negirajo oz. obratno. Katera ekipa je na zagovorniški in katera na negacijski strani, določi računalniški program. Predstavnik ZIP-a pred vsakim krogom na vidno mesto prilepi list, na katerem je jasno vidno, na kateri strani je katera ekipa, v kateri sobi se bo odvijala debata in kateri sodnik bo sodil. Na vseh turnirjih, razen na ”impromptu” turnirju, tretjemu debatnemu krogu sledi finalni krog. Na mednarodnem turnirju se izvede 6 debatnih krogov, štirje na pripravljene trditve in dva ”impromptu” kroga. Šestemu debatnemu krogu sledi polfinale, nato pa še finale.

Regijski turnirji

Regijski turnirji so 4. Na treh se debatira na pripravljeno trditev, en pa je v celoti ”impromptu”. Regijski turnirji poznajo 3 debatne kroge, in sicer se prva dva kroga debatira na pripravljeno trditev, nato pa sledi še ”impromptu” trditev in tretji debatni krog. Po končanem 3. debatnem krogu sledi finalna debata, ki odloči o tem, katera ekipa je zmagovalka turnirja. Finalna debata poteka zmeraj na pripravljeno trditev. Po končani finalni debati, ZIP razglasi 3 najboljše ekipe turnirja in 10 najboljših govorcev. Za ”impromptu” turnir je značilno, da ima 3 debatne kroge, vsak krog pa ima svojo debatno trditev, ki je razglašena na samem turnirju, in sicer 1 uro pred debatnim krogom. Na tem turnirju ni finalne debate. Najboljše 3 ekipe se razglasijo na podlagi števila zmag in seštetih točk posameznih govorcev. Razglasi se tudi 10 najboljših govorcev.

Vsak mentor lahko na regijski turnir prijavi več ekip, vendar mora zagotoviti zadostno število sodnikov, da se turnir lahko izvede. Pričakovano je, da bo mentor, ki ima na turnirju 2 ekipe, zagotovil vsaj 1 sodnika, mentor, ki ima 4 ekipe, vsaj 2 sodnika itd.

Na vsakem regijskem turnirju obstaja možnost, da se izvede vzporedni turnir v angleščini. To pomeni, da hkrati potekata dva turnirja na isto trditev – eden v slovenščini in drugi v angleščini. Pogoji za to je, da se na angleški turnir prijavi dovolj ekip, ki želijo

6 DEBATNI TURNIRJI

debatirati v angleščini in da se zagotovi dovolj sodnikov, ki so pripravljeni soditi v angleščini. Ena ekipa lahko hkrati sodeluje le na enem turnirju. Šola gostiteljica mora v primeru vzporednega turnirja poskrbeti za dovolj učilnic in za dva prostora, kjer se bosta izvedla oba finala.

Mednarodni turnir

Mednarodni turnir je dvodnevni (petek in sobota), po navadi se izvede marca. Celotni turnir se izvede v angleškem jeziku, saj po navadi pridejo gostje iz drugih držav. Na tem turnirju se debatira 6 krogov, nato sledita polfinale in finale. Debaterji vsaj mesec dni pred turnirjem po elektronski pošti prejmejo 2 debatni trditvi, na kateri se imajo čas pripraviti, na turnirju pa dobijo še dodatni dve "impromptu" trditvi.

Mednarodni turnir je velik organizacijski zalogaj, zato je zelo pomembno, da se vse potrebno glede organizacije res premišljeno načrtuje. Posebno poglavje so nočitve. Tujci, ki prihajajo na turnir, pa tudi Slovenci, ki prihajajo iz oddaljenih koncev države, po navadi prespijo v kraju, kjer poteka turnir. Za ureditev prenočišča je odgovorna šola gostiteljica. V večini primerov se da dogovoriti z lokalnimi ponudniki prenočišč (hostli, penzioni ipd.), da sprejmejo debaterje za sprejemljivo ceno, ki jo seveda poravnajo debaterji oz. debatni klubi. Med debaterji so zelo dobro sprejete tudi nočitve pri privatnih gostiteljih (člani domače debatne ekipe, učenci šole, kjer poteka mednarodni turnir ...) in skupne nočitve v telovadnicah šole.

Državni turnir

Državni debatni turnir je zadnji turnir v tekočem šolskem letu. Vsak klub lahko na državni turnir prijavi le 2 najboljše ekipe. Če je v klubu več uspešnih ekip, mentor izvede šolski turnir in izbere 2 najuspešnejši ekipe. Po šolskem turnirju je potrebno napisati poročilo o izvedbi in rezultatih šolskega tekmovanja. Pogoji za udeležbo na državnem turnirju pa je, da mora klub vsaj dvakrat v tekočem šolskem letu sodelovati na turnirjih. Po končani finalni debati se na državnem turnirju razglasi 5 najboljših ekip in 10 najboljših govorcev turnirja. Tudi pri državnem turnirju je možnost izvedbe vzporednega turnirja v angleščini.

Prijava na turnir

Vsi mentorji vsaj teden dni pred samim turnirjem po elektronski pošti prejmejo prijavnico za turnir in urnik. Oboje pripravi ZIP. Mentor svoje ekipe prijavi na turnir najkasneje do petka, en teden pred turnirjem (na prijavnici je zmeraj napisan datum, do kdaj se zbirajo prijave). V primeru, da se katera od prijavljenih ekip iz kakršnih koli razlogov turnirja ne bo udeležila ali ne želi malicati in/ali kósiti na šoli, kjer poteka turnir, je potrebno prehrano za tisto ekipo odjaviti najkasneje do torka v tednu, ko je turnir. Kdor tega ne stori, krije stroške prehrane. Za pripravljene obroke šola gostiteljica izda račun.

6 DEBATNI TURNIRJI

Mentorji ali spremljevalci debatnih ekip morajo na začetku turnirja mentorju – organizatorju turnirja predložiti naročilnico za prehrano, na kateri je razvidno, koliko odraslih in koliko učencev bo prejelo obroka (malico in kosilo).

Kaj moram vedeti pred turnirjem, če je moja šola gostiteljica?

Največ organizacijskega bremena seveda pade na mentorja, katerega šola gosti turnir, zato bo najbrž prav, da napišemo nekaj besed o tem.

1. Prijave

Prijave na turnir zbirata ZIP in mentor, ki organizira turnir. Po prihodu ekip je treba preveriti, če imena ekip in debaterjev držijo.

2. Prostor

Mentor-organizator mora zagotoviti dovolj prostora, da turnir lahko nemoteno poteka.

Učilnice – v vsaki učilnici tekmujeta 2 ekipi, zato lahko naredimo izračun potrebnih učilnic po formuli $n/2$ (n =število prijavljenih ekip). Učilnice lahko pripravimo že dan pred turnirjem. Na zunanjo stran vrat zalepimo zaporedno številko učilnice, v učilnici pa pripravimo klopi in stole za debaterje, sodnika in časomerilce. Sodnikova in časomerilčeva klop gledata proti tabli. Na njuni levi strani so zagovorniki, na desni pa negatorji. Med enimi in drugimi stoji govorniški oder. Če na šolskih hodnikih ni posebnih miz in klopi ali stolov, je pametno pred vsako učilnico postaviti eno mizo in tri stole, da se bodo lahko ekipe, ki negirajo "impromptu" trditev nemoteno pripravljale.

Tab – prostor, kamor se odnašajo sodniški listi, kjer lahko predstavnik ZIP-a nemoteno vnaša podatke v program, kjer se lahko tiskajo priznanja, optično odčitavajo (skenirajo) sodniški listi ... Po navadi je to računalniška učilnica.

Soba za mentorje – prostor, kjer se zbirajo mentorji in kjer na vsakem turnirju pred 1. debatnim krogom poteka sodniški sestanek ... Po navadi so to zbornica, knjižnica ...

Zbirni prostor – prostor, kjer potekajo otvoritev turnirja, razglasitev "impromptu" trditve, finale in razglasitev rezultatov. Po navadi so to telovadnica, jedilnica, šolska avla ... Prostor mora biti po 3. krogu pripravljen za finalno debato – mize in stoli za debaterje, sodnike in časomerilca. Zaželeno je, da je prostor tudi ozvočen. Finalno debato spremljajo vsi debaterji in mentorji.

Vsi prostori morajo biti ustrezno označeni, označbe morajo biti na vidnih mestih. Če se prostori nahajajo v raznih delih šole, je to potrebno posebej označiti (npr. s kašipoti ipd.) Na vidna mesta je treba prilepiti tudi urnik poteka turnirja.

3. Prehrana

Z vodjo šolske prehrane se je potrebno domeniti, kaj se bo ponudilo debaterjem za malico in kosilo. Šola, ki organizira turnir, mora debaterjem in mentorjem ter sodnikom omogočiti prehrano, stroške le-te pa po izstavljenem računu poravnajo sodelujoče šole (oz. debatni klubi oz. starši debaterjev, v kolikor šola teh stroškov ne more poravnati). Debaterjem je po navadi ves čas na voljo pijača (voda, sok, čaj ipd.).

4. Časomerilci

Vsak sodnik potrebuje enega časomerilca, se pravi, da potrebujemo toliko časomerilcev, kolikor je učilnic. To so lahko učenci, ki niso debaterji, vendar jih je potrebno pred turnirjem posebej pripraviti. Pametno je, da jih razporedimo tako, da so zmeraj v isti učilnici. Lahko pripravimo več časomerilcev, da niso vsi zmeraj zasedeni. Če gre za mlajše učence, sta lahko tudi po dva skupaj. V učilnici jim pripravimo prostor v bližini sodniške mize, vendar morajo biti dovolj oddaljeni, da ne vidijo v sodniške liste. Smiselno je, da se časomerilec določi spremstvo, torej učitelja, ki se ukvarja samo z njimi (jih pripravlja, nadzira, izvaja menjave ...) in jih v času, ko se debaterji pripravljajo na 3. krog, zaposli, da ne motijo debaterjev pri pripravih.

5. Dodatni učitelji

Vse obveznosti, ki jih prinese organizacija turnirja, en sam učitelj težko zmore, zato je smiselno, da si ustvari ekipo, ki mu pomaga pri izvedbi. Dobro je imeti osebo ali dve v času zbiranja ekip (9.00-10.00) pri vhodu. Te ekipe sprejme, preveri podatke, vzame naročilnico, debaterje napoti v jedilnico na malico, mentorje in spremljevalce pa v sobo za mentorje. Kasneje lahko ti dve osebi pobirata sodniške liste po učilnicah in jih odnašata v tab. Ena oseba je dovolj za prevzem časomerilcev. Ta ista oseba lahko med turnirjem tudi fotografira, saj med debatnimi krogi s časomerilci ni dela.

6. Material

- paket papirja A3;
- kopije sodniških listov (priskrbi ZIP), na vsakega sodnika pridejo 3 sodniški listi;
- listi za časomerilce (priskrbi ZIP), lahko jih vzame sodnik, lahko pa učitelj, ki se ukvarja le s časomerilci;
- kartoni za priznanja (3 najboljše ekipe – za vsakega člana posebej; 10 najboljših govorcev
- za vsakega člana posebej; za vse mentorje in sodnike);
- žig – če ni ZIP-ovega, mora biti šolski.

7. Navodila za pot

Marsikdaj se zgodi, da se kakšna skupina debaterjev na poti do šole, kjer poteka turnir, izgubi. To lahko pripelje do zamude in posledično se zamika tudi ura začetka turnirja, zato je smiselno, da se prijavljenim šolam pošlje natančno navodilo (lahko tudi z zemljevidom), kako najenostavneje priti do šole.

8. Otvoritev turnirja

Običaj je, da šola, ki gosti turnir, pripravi kratek kulturni program za otvoritev turnirja, ni pa to nujno. Program je lahko sestavljen iz česar koli – recitali, deklamacije, pevski zbor, šolski bend, plesna skupina, karaoke, folklora, film o šoli ... Včasih nekaj besed debaterjem nameni kdo od vodstva šole, vsekakor pa mora mentor-organizator povedati, kje se nahajajo posamezne učilnice in kako do njih priti, predstavnik ZIP-a pa predstavi potek turnirja.

Potek turnirja

Zbiranje ekip je po navadi med 9.00 in 10.00 uro. Debaterji imajo v tem času malico v jedilnici, mentorji pa v sobi za mentorje.

Ob 10.00 je običajno otvoritev turnirja, ki se začne s kratkim kulturnim programom, predstavitev prostorov in predstavitev seznama poteka 1. debatnega kroga - v skrajno levem stolpcu se nahaja ekipa, ki trditev zagovarja, v naslednjem stolpcu je ekipa, ki trditev negira, sledi številka sobe/učilnice, kjer bo potekala debata in v skrajno desnem stolpcu je ime sodnika, ki bo sodil v tej sobi; če je na turnir prijavljeno liho število ekip, ena ekipa ostane brez nasprotnika (izbor naredi računalniški program). Ta ekipa ima na listu za nasprotnika označeno BYE, dodeli se ji zmaga in povprečno število točk govorcev na turnirju.

Po otvoritvi sledi kratek sodniški sestanek, kjer predstavnik ZIP-a še enkrat na kratko razloži pravila sojenja, nato pa prvi debatni krog. Sodniki s seboj v učilnico odnesejo list A3 (za zapisovanje debate), sodniški list, ki ga debaterji ne vidijo, dokler ni celoten turnir zaključen, in list za časomerilca. Sodnik lahko sodniški list izpolnjuje, ko ekipe koristijo pripravljalni čas oz. ko se debata zaključi in debaterji zapustijo učilnico. Pri izpolnjevanju sodniškega lista mora biti sodnik pozoren, da časomerilec ne vidi zapisanega, povratna informacija mora biti podana v obliki t. i. sendviča (najprej pohvalimo, nato omenimo pomanjkljivosti in spet pohvalimo), točke morajo biti pravilno seštete. Sodniški list ne sme biti oddan brez povratne informacije o tem, zakaj je kateri debater dobil določeno

6 DEBATNI TURNIRJI

število točk in zakaj je katera ekipa zmagala. Ko sodnik izpolni sodniški list, pokliče ekipi nazaj v učilnico in jima poda povratne informacije. Odločitve o zmagi sodnik debaterjem NE sporoči. Sodniški list pride iskat kateri od učiteljev ali pa ga sodnik sam odnese v tab.

Kmalu za tem sledi drugi krog. Ekipe, ki so prejšnji krog trditev zagovarjale, jo zdaj negirajo in obratno, vsaka ekipa pa dobi drugega nasprotnika. Seznam poteka 2. debatnega kroga predstavnik ZIP-a prilepi na dogovorjeno vidno mesto.

Za tem krogom sledi kosilo in takoj za tem razglasitev "impromptu" trditve. Tudi tokrat seznam poteka debatnega kroga predstavnik ZIP-a prilepi na dogovorjeno vidno mesto. Debaterji dobijo na razpolago 60 minut, da se pripravijo na debato. Ekipe, ki trditev zagovarjajo, se pripravljajo v učilnici, v kateri bodo debatirali, ekipe, ki trditev negirajo, pa se pripravljajo pred učilnico. Mentorji imajo v tem času po navadi mentorski sestanek.

Po končanem 3. debatnem krogu, se vse ekipe in mentorji zberejo na zbirnem mestu, kjer bo potekal finale. Ko so vse točke seštete, predstavnik ZIP-a razglasi 2 najboljši ekipi turnirja, ki se bosta pomerili v finalu in 5 sodnikov, ki bodo tekmo sodili. Mentor-organizator mora priskrbeti še časomerilca.

Finale poteka v zbirnem prostoru, prisotni so vsi ostali debaterji in mentorji, ki poskrbijo, da njihovi debaterji ne motijo debate. Po končani debati sodniki v tab sporočijo svojo odločitev o zmagovalcu, nato pa sledi razglasitev 3 najboljših ekip in 10 najboljših govorcev, ki jo opravi predstavnik ZIP-a.

Mentorji vse sodniške liste (skenirane), podatke o poteku turnirja in dodatne pohvale prejmejo po elektronski pošti.

TABELA ZA ČASOMERILCA

Časomerilec: _____

Debatni krog: _____ **Prostor:** _____

- 1. govorec: 5 min
- 2. govorec: 4 min
- 3. govorec: 4 min
- Navzkrižno zasliševanje: 2 min

Zagovorniki _____

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Pripravljalni čas: 10 min

Negatorji _____

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Pripravljalni čas: 10 min

7 SOJENJE

Napisala Bojana Skrt

SODNIŠKI KODEKS

OBNAŠANJE

- Bodi točna - vsaj pet minut pred začetkom debatnega kroga.
- Debaterji in debaterke imajo tremo – javno morajo nastopiti in veš, da to nikomur ni lahko. Javno nastopanje je ena najbolj stresnih dejavnosti.
- Torej, tvoja naloga je, da jih pomiriš – povej vic, nasmej jih, sprosti situacijo ...
- Ne glej strogo, marveč dobrohotno in naklonjeno. Vsak, ki se je odločil debatirati in nastopiti, je zmagovalec, zmagovalka nad samim seboj, zato prav vsak zasluži pohvalo, četudi ni najbolj bleščeč govorec oz. govornica.
- Poslušaj zbrano, naj ti misli ne uhajajo k drugim stvarem. Učenci in učenke so se potrudili in pripravili, zaslužijo si našo največjo pozornost.
- Zapisuj si potek debate – tvoj zapis bo osnova, ko boš sprejemala odločitev.
- Na koncu debate jim čestitaj in jih pohvali. Vse.
- Med debato sodnik, sodnica ne smeta posegati v debato, le napovedujeta govorce in govornice.

KVALITETE DOBREGA SODNIKA, DOBRE SODNICE

Nepriistranskost:

Normalno je, da imamo o problemih, o katerih se debatira, svoje mnenje. Vendar, ko sodite debato, pozabite na vaše osebno mnenje, pozabite tudi na zagovorniški in negacijski predmet, ki ste ga vi zgradili s svojimi debaterji – pozabite na vse to – in le sledite debati. Kot da niste opredeljeni, nikoli se ne smete pustiti zapeljati, da bi zmago prisodili le zato, ker ekipa zagovarja vaše osebno stališče.

Poučenost

Več boste vedeli o predmetu razprave, več znanja boste imeli o debatni tehniki, večkrat boste sodili, lažje boste sprejeli odločitev, katera ekipa je bila boljša in zakaj. Vendar, tudi če prvič sodite in nimate veliko izkušenj, lahko odločite, katera ekipa je prepričljivejša.

Poslušanje

Soditi pomeni poslušati. Včasih je težko slediti debati, ker so debaterji še premalo izkušeni in nerodni in nejasni – potrudite se jih razumeti. Naj debaterke in debaterji čutijo vašo zavzetost in vašo zbranost pri sledenju debati. Ne klepetajte s časomerilci, ostalimi sodnicami, debaterji in debaterke naj bodo med debato center vaše pozornosti in energije. To si zaslužijo. Izkažimo jim spoštovanje.

Zavzetost

Pokažite, da imate debato in aktivnosti, povezane z njo radi – le tako bomo lahko skupaj zgradili uspešen program. Od vaše naklonjenosti in zavzetosti je odvisno počutje na turnirjih. In še nekaj – važno je sodelovati – ne zmagati. Vsaka ekipa, pa četudi je izgubila vse debate, je zagotovo napredovala. In to je pomembno – da debaterji in debaterke postajajo boljši kot so bili prej. Ne da so boljši od drugih, marveč da so boljši od samih sebe.

foto: Sara Brglez

Vzgojitelji, vzgojiteljice

Debata je predvsem ena od bolj zabavnih učnih metod, ki tako dijakom in dijakinjam in nam, ki z njimi delamo, pripomore, da smo bolje izobraženi, bolj kritični, da znamo organizirano in prepričljivo predstaviti stališčada vsi skupaj napredujemo v ozaveščeno, tolerantno, kritično, samozavestno, izobraženo posameznico in posameznika, ki se lažje spoprijemata z izzivi sodobne družbe.

ODGOVORNOSTI SODNIKA OZ. SODNICE

Ustna kritika

Po končani debati podate ustno kritiko. Zanj si vzemite 5 – 10 minut. Odločitve ne sporočite. Debaterjem daste napotke, ki bi jim lahko pomagali v naslednjem debatnem

krogu. Bodite kritični, vendar spodbudni. Konstruktivna, blaga, pohvalna kritika. Sendvič: najprej poveste, kaj je bilo dobro, nato kaj je bilo pomanjkljivo in kako bi lahko izboljšali, na koncu pa zopet, kaj je bilo dobrega.

Odločitev o zmagi

Zmaga tista ekipa, ki je imela boljšo argumentacijo. Ne retorične sposobnosti, marveč boljši argumenti, logika, strategija – ali so debaterji prepoznali, kateri argumenti nasprotni strani so najpomembnejše in ali so tem argumentom posvetili več ... to so odločilni kriteriji za zmago. Navzkrižnega zasliševanja se ne ocenjuje in se ga ne upošteva pri odločitvi za zmago.

Pomembno – vsaka odločitev je legitimna. Naj vas ne skrbi, ali ste se prav odločili. Vendar, odločitev morate znati utemeljiti – to je pomembno. Morate vedeti, zakaj ste se tako odločili.

Sodniško odločitev sprejme vsak sodnik oz. sodnica sama. Ne pogovarjaj se o odločitvi o zmagi z ostalimi sodniki in sodnicami.

Izpolnjevanje sodniških listov

- Pišite čitljivo.
- Pišite pravilno, natančno (zlasti pri imenih).
- Izračunajte točke točno.
- Napišite čim več in čim bolj natančno. Mentorjem je poleg pripovedovanja debaterjev, kako je debata potekala, sodniški list edini vir informacije o debati.
- Razložite čim bolj natančno razlog vaše odločitve.
- In vse to napravite čim hitreje (15 minut), saj vaše sodniške liste čakajo v »tab-roomu«, da na osnovi njih naredijo razporeditev za naslednji debatni krog.

Sodniška etika in profesionalnost

- Nikoli pred debaterji in debaterkami ne dvomite o sodniških odločitvah drugih sodnikov.
- Vsaka sodniška odločitev je legitimna.
- Imamo bolj izkušene sodnike/sodnice in manj izkušene sodnike/ce. Vendar nikoli ni sodniška odločitev ene sodnice, več vredna od sodniške odločitve drugega sodnika.

7 SOJENJE

- Če se o odločitvah želite pogovoriti, se pogovorite na samem sodnice, sodniki med sodnicami. Ne mešajte v to debaterje.
- S tem si vsi delamo medvedjo uslugo. Večina nas je tudi mentoric in mentorjev in normalno je, da želimo svojim ekipam čim boljše rezultate. Vendar nikoli za neuspeh ne dolžite sodnikov.
- O sojenju lahko razpravljamo mi, sodniki med sabo in eden drugemu svetujemo in se učimo en od drugega, vendar ne zbijajmo verodostojnosti sodnikov pred dijaki. Na tak način zbijamo verodostojnost vseh nas in predvsem nas samih. Medvedja usluga.
- Debaterji in debaterke so trdo delali preden so prišli na turnir. Eni bodo na njem bolj uspešni, eni manj, a vsi bodo na koncu turnirja boljši kot so bili pred začetkom. Zato zaslužijo tako oni, kot mentorice, mentorji, ki so v debatnih klubih delali z njimi vse naše spoštovanje in pozornost.

Veliko užitkov ob poslušanju in sojenju debat, Bojana Skrt

TOČKOVANJE PRI OSNOVNOŠOLSKEM DEBATNEM FORMATU

Vsak govorec oz. govornica lahko dobi najmanj 20 in največ 30 točk. Vsaka ekipa torej maksimalno število točk 90 in minimalno 60. Navzkrižnega zališevanja ne ocenjujemo.

Točke dajemo v okviru med 20 do 30.

- pod in vključno 20 točk ne damo nikomur.
- zelo slabo: 21 Izogibamo, le v res izjemnih primerih.
- slabo : 22 – 23 Najslabše debate na turnirju.
- povprečno do dobro : 24 – 27 Večina debaterjev in debaterk bo znotraj teh točk.
- zelo dobro: 28 – 29 Najboljše debate na turnirju.
- izjemno: 30 Skrajno redko, res izjemoma.

7 SOJENJE

Za in proti, zavod za kulturo dialoga, www.zainproti.com, www.facebook.com/zainproti

OSNOVNOŠOLSKI DEBATNI TURNIR

SODNIŠKI LIST

SODNIK/CA: _____ Debatni krog: ____ Soba: _____

Debatna trditev: _____
ZAGOVORNIŠKA STRAN _____ NEGACIJSKA STRAN _____

1. govorec/ka _____	1. govorec/ka _____
Argumentacija in podpore _____	Argumentacija in podpore _____
Nastop _____	Nastop _____
Organizacija _____	Organizacija _____
Skupaj _____	Skupaj _____

2. govorec/ka _____	2. govorec/ka _____
Argumentacija in podpore _____	Argumentacija in podpore _____
Nastop _____	Nastop _____
Organizacija _____	Organizacija _____
Skupaj _____	Skupaj _____

3. govorec/ka _____	3. govorec/ka _____
Argumentacija in podpore _____	Argumentacija in podpore _____
Nastop _____	Nastop _____
Organizacija _____	Organizacija _____
Skupaj _____	Skupaj _____

SKUPNO TOČK _____

Zmagala je _____ stran iz _____.

Obrazložitev odločitve:

Podpis sodnika/ce

TOČKOVANJE PRI SREDNJEŠOLSKEM DEBATNEM FORMATU

Vsaka govornica oz. govorec lahko dobi minimalno 60 in maksimalno 80 točk. Vsaka ekipa torej minimalno 180 in maksimalno 240. Povprečje je 70 za posameznega govorca.

foto: Sara Brglez

TOČKOVANJE ZA INDIVIDUALNE GOVORE

Standard	Stil(40)	Vsebina(40)	Strategija(20)	Skupno
Izjemno, še nikoli tako dobro	32	32	16	80
Odlično	31	31	15-16	76-79
Zelo dobro	30	30	15	74-75
Boljše kot povprečje na turnirju	29	29	14-15	71-73
Dobro povprečje za turnir	28	28	14	70
Pod povprečjem	27	27	13/14	67-69
Slabo	26	26	13	65-66
Zelo slabo	25	25	12-13	61-64
Zelo slabo	24	24	12	60

ZAKLJUČNI GOVORI

Standard	Stil(20)	Vsebina(20)	Strategija(10)	Skupno
Izjemno, še nikoli tako dobro	16	16	8	40
Bolje kot povprečje na turnirju	15	15	7.5	36-39
Dobro povprečje za turnir	14	14	7	35
Slabo povprečje za turnir	13	13	6.5	31-34
Zelo slabo	12	12	6	30

7 SOJENJE

Za in proti, zavod za kulturo dialoga, www.zainproti.com, www.facebook.com/zainproti

SREDNJEŠOLSKI DEBATNI TURNIR

SODNIŠKI LIST

SODNIK/CA: _____ Debatni krog: _____ Soba: _____

Debatna trditev: _____

VLADA: _____

OPOZICIJA: _____

1. govorec/ka _____

Stil _____

Vsebina _____

Strategija _____

Skupaj _____

1. govorec/ka _____

Stil _____

Vsebina _____

Strategija _____

Skupaj _____

2. govorec/ka _____

Stil _____

Vsebina _____

Strategija _____

Skupaj _____

2. govorec/ka _____

Stil _____

Vsebina _____

Strategija _____

Skupaj _____

3. govorec/ka _____

Stil _____

Vsebina _____

Strategija _____

Skupaj _____

3. govorec/ka _____

Stil _____

Vsebina _____

Strategija _____

Skupaj _____

Zaključni govorec/ka _____

Stil _____

Vsebina _____

Strategija _____

Skupaj _____

Zaključni govorec/ka _____

Stil _____

Vsebina _____

Strategija _____

Skupaj _____

SKUPNO TOČK _____

Zmagala je _____ stran iz _____.

Sodniški podpis:

8 DEBATA PRI POUKU

Napisala Bojana Skrt

Debatne formate lahko s pridom uporabljamo pri pouku, pri razrednih urah in pri različnih vrstah dela z mladimi, ne samo v šolah, marveč tudi v mladinskem delu. To poglavje prinaša nekaj predlogov, kako lahko debatno metodo uporabimo pri pouku in ga je potrebno predvsem razumeti kot informacijo in spodbudo, da se začnete z debato bolj intenzivno ukvarjati. Vsem, ki vas zanima uporaba debatnih tehnik pri pouku ali pri mladinskem delu

vabim na Za in proti seminarje, ki jih organiziramo vsako leto. Informacijo o seminarjih lahko dobite na www.zainproti.com ali pošljete sporočilo na zainprotiakademija@gmail.com. Z veseljem vam bomo odgovorili.

Mini debatni formati

- 1 na 1 (20 minut), uporabite lahko kot ogrevalno vajo, preden podate novo snov, da vidite, koliko učenci in učenke že vedo o določeni temi. Oblikujete različne trditve, povezane s snovjo, ki jo nameravate tisto uro predavati, izberete pare, vsak par dobi drugačno trditev. En učenec v 3 do 4 minutnem govoru predstavi argumente, ki trditev zagovarjajo, drugi učenec v 3 do 4 minutnem govoru zavrača predstavljene argumente in ponudi svoje.
- SPAR format – spontana argumentacija, 1 na 1: najprej 1 minutni govor, ki trditev zagovarja, nato učenec, ki trditvi nasprotuje 1 minuti postavlja vprašanja in nato v 1 minutnem govoru predstavi argumente, ki trditev zavračajo, nato v 1 minuti učenec, ki trditev zagovarja, postavlja vprašanja in na koncu vsak od njiju imata 1 minutni zaključni govor. Sledi 3 do 4 minute vprašanj s strani ostalih učencev v razredu.

Daljši debatni formati

- Daljši debatni formati, ki vključujejo več učencev, 3 ali 4 na vsaki strani, ki podajo tako argumente za eno ali drugo strani in zavračajo argumente nasprotne strani.

8 DEBATA PRI POUKU

- Daljši debatni formati, ki vključujejo 3 ali 4 učence na vsaki strani, ki podajo tako argumente za eno in drugo stran in zavračajo argumente nasprotni strani, vključujejo pa tudi navzkrižno zasliševanje, bodisi, da vprašanja postavlja nasprotna ekipa ali ostali učenci v razredu.
- Daljši debatni formati, ki poleg vseh zgoraj navedenih elementov, pred zaključnimi govori vključijo še govore v podporo eni ali drugi strani, s strani ostalih učencev.

Kot je razvidno iz predstavitev na „**Konferenci o debati in aktivnem državljanstvu**“, ki smo jo junija 2014 organizirali v Celju, naši mentorji in mentorice uporabljajo debato ne samo v debatnih klubih, marveč tudi pri različnih drugih prilikah, kar si lahko pogledate v naslednjih video prispevkih.

- **Meta Rešek**, Osnovna šola Žirovnica, Debata pri pouku slovenskega jezika, <https://vimeo.com/98280396>
- **Kristina Stopar Jepišnik**, Osnovna šola Šempeter pri Gorici, Uporaba debate pri pouku za doseganje različnih ciljev, <https://vimeo.com/98376859>
- **Andreja Šut**, Osnovna šola Središče ob Dravi, Medgeneracijska debata, <https://vimeo.com/98376848>
- **Iris Strelec**, OŠ Tone Čufar Maribor Elementi debate v različnih oblikah vzgojno-izobraževalnega dela, <https://vimeo.com/98376852>
- **Črt Močivnik**, I. osnovna šola Celje, Debata kot metoda vzgojno-izobraževalnega procesa v bolnišnični šoli, <https://vimeo.com/98376850>
- **Nataša Makovecki**, Gimnazija Velenje, Uporaba debatnih tehnik v višjem strokovnem izobraževanju, <https://vimeo.com/98575613>

KRAJŠI DEBATNI FORMATI

1 na 1 + publika, navzkrižno zasliševanje

Zagovorniški govorec predstavi svoj konstruktivni govor: razloge, ki podpirajo debatno trditev.	2 minuti
Navzkrižno zasliševanje: publika postavlja vprašanja, ki kažejo na šibkost argumentov zagovornika.	2 minuti
Negacijski govorec predstavi svoj konstruktivni govor: razloge, ki nasprotujejo debatni trditvi.	2 minuti
Navzkrižno zasliševanje: publika postavlja vprašanja, ki kažejo na šibkost argumentov zagovornika.	2 minuti

1 na 1 + publika sprašuje

Zagovorniški govorec predstavi svoj konstruktivni govor: razloge, ki podpirajo debatno trditev.	2 minuti
Negacijski govorec predstavi svoj konstruktivni govor: razloge, ki nasprotujejo debatni trditvi.	2 minuti
Publika sprašuje.	5 minut
Zagovorniški govorec zavrne argumente, ki jih je predstavil negacijski govorec, in okrepi svoje razloge.	2 minuti
Negacijski govorec zavrne argumente, ki jih je predstavil zagovorniški govorec, in okrepi svoje razloge.	2 minuti

2 na 2 + 2 spraševalca + publika sprašuje

Prvi zagovorniški govorec definira debatno trditev in predstavi svoj konstruktivni govor.	3 minute
Navzkrižno zasliševanje: spraševalec negacijske skupine postavlja vprašanja, ki kažejo na šibkost argumentov zagovorniške skupine in pripravljajo teren za argumente negacijske skupine.	2 minuti
Prvi negacijski govorec sprejme ali zavrne definicije, ki jih je predstavila zagovorniška skupina, predstavi svoj konstruktivni govor, zavrne argumente zagovorniške skupine.	3 minute
Navzkrižno zasliševanje: spraševalec zagovorniške skupine postavlja vprašanja, ki kažejo na šibkost argumentov negacijske skupine.	2 minuti
Drugi zagovorniški govorec zavrne argumente, ki jih je predstavil prvi negacijski govorec, zavrne zavračanje argumentov zagovorniške skupine in jih podpre z novimi podporami ter izpostavi glavne trke v debate.	3 minute
Drugi negacijski govorec nadaljuje z zavračanjem argumentov zagovorniške skupine, okrepi svoje argumente in izpostavi glavne trke v debati.	3 minute
Publika sprašuje.	5 minut

Zagovorniška skupina je tista, ki zagovarja debatno trditev. Sestavljena je iz prvega govorca, drugega govorca in postavljalca vprašanj.

Negacijska skupina je tista, ki zavrača debatno trditev. Sestavljena je iz prvega govorca, drugega govorca in postavljalca vprašanj.

DEBATNI FORMAT »TEKMA« je nastal na osnovi Osnovnošolskega debatnega formata in sicer za potrebe tedensko TV oddaje Tekma, ki je bila na sporedu TV Slovenije tri leta.

Debatno ekipo sestavljajo trije govorci oziroma govorke in dva spraševalca.

Prvi govorec zagovorniške skupine:

3 minute.

Predstavi dva ali več argumentov, ki podpirajo debatno trditev.

Prvi spraševalec negacijske skupine:

Navzkrižno zasliševanje: 1 minuta.

Tretji govorec negacijske skupine sprašuje prvega govornika zagovorniške skupine.

Prva govorka negacijske skupine: 3

minute.

Predstavi dva ali več argumentov, ki zavračajo debatno trditev.

Če želi, lahko tudi začne zavračati argumente zagovorniške skupine – ni nujno.

Prvi spraševalec zagovorniške skupine: Navzkrižno zasliševanje: 1 minuta.

Tretja govorka zagovorniške skupine sprašuje prvo govorko negacijske skupine.

Druga govorka zagovorniške skupine: 3 minute

Zavrne argumente negacijske skupine. Lahko predstavi nove argumente zagovorniške skupine – ni nujno.

Drugi spraševalec negacijske skupine: Navzkrižno zasliševanje: 1 minuta.

Prva govorka negacijske skupine sprašuje drugo govorko zagovorniške skupine.

Druga govorka negacijske skupine: 3 minute

Zavrne argumente zagovorniške skupine. Lahko predstavi nove argumente negacijske skupine – ni nujno.

Drugi spraševalec zagovorniške skupine: Navzkrižno zasliševanje: 1 minuta.

Prva govorka zagovorniške skupine sprašuje drugo govorko negacijske skupine.

Tretja govorka zagovorniške skupine: 2 minuti.

Zavrne argumente nasprotne ekipe, predstavi glavne točke spora v debati, predstavi razloge za zmago svoje ekipe

Tretji govorec negacijske skupine: 3 minute.

Zavrne argumente nasprotne ekipe, predstavi glavne točke spora v debati, predstavi razloge za zmago svoje ekipe

PRIMER DALJŠEGA DEBATNEGA FORMATA PRI POUKU

- Določite 3 učence, ki bodo sestavljali zagovorniško stran in bodo predstavili argumente, ki trditev zagovarjajo in 3 učence, ki bodo sestavljali negacijsko stran in bodo predstavili argumente, ki bo trditev negirala in/ali bodo zavračali argumente, plan zagovorniške strani.
- Določite 4 spraševalce, učence, ki bodo na koncu obeh prvih govorov na obeh straneh postavljali vprašanja debaterjem. - Določite 4 komentatorje, učence, ki bodo pred 3. govori na obeh straneh, imeli govor v podporo eni ali drugi strani, 2 za zagovorniško stran, 2 za negacijsko stran.
- Časomerilec: obvezno določite enega učenca, ki bo meril čas in ga kazal debaterjem, tako da bodo vedeli, koliko časa še imajo na razpolago. To je odlična metoda za učenje strukture, organizacije govora.
- Moderator debate, obvezno naj en učenec/učenka prevzame nalogo moderatorja, ki skrbi za to, da se govorci izmenjujejo po pravilnem vrstnem redu, izjemno pomembno posebej na začetku, ko učenci še niso tako domači s formo, pa tudi moderator dodaja občutek pomembnosti, slovesnosti, ki ga resnično ni za zane-marjati.
- Vsi ostali učenci prevzamejo vlogo sodnikov in sodnic, zapisujejo potek debate in na koncu tako kot učiteljica, ki ima seveda zadnjo besedo, pohvalijo, kar je bilo dobro, opozorijo na napake, dodajo informacije, ki niso bile predstavljene, ocenijo nastope.

Kot vidite so na tak način vsi učenci in učenke vključeni v debato in tudi pri pripravi, ne glede na to ali debatirajo ali ne, se morajo pripraviti, saj boste ocenjevali tudi njihove komentarje in vprašanja, tudi kadar bodo v vlogi sodnic in sodnikov. Eden od načinov je tudi, vendar uporabite to metode le, kadar ne boste imeli veliko debat, drugače je bolje, da enostavno vsi debatirajo, da morajo sodniki do naslednje ure pripraviti pisni izdelek o učni snovi, o kateri se je debatiralo. Pri dajanju teh nalog ste lahko zelo kreativni: bodisi da morajo bolj natančno predstaviti enega od argumentov ali eno od teorij ali poiskati in predstaviti niz podatkov, ki dokazujejo enega od argumentov, bodisi, da pripravijo detajlno pisno razložitev o poteku debate, kaj se je v njej dogajalo.

Potek izobraževalne debate pri pouku

- Prva govornica zagovorniške strani definira trditev, predstavi problem in zakaj se zagovorniška stran zavzema oz. kako bo problem rešila in s katerimi razlogi/argumenti to utemeljuje. Razvije prvi argument. Čas: 3 minute
- Navzkrižno zasliševanje: Prvi spraševalec postavlja vprašanja prvi govornici zagovorniške skupine. Čas: 1 minuta.

8 DEBATA PRI POUKU

- Prva govornica negacijske strani sprejme ali zavrne definicijo, predstavi zakaj se zavzema negacijska stran in s katerimi razlogi/argumenti to utemeljuje. Razvije prvi argument. Zavrne argument zagovorniške strani. Čas: 3 minute
- Navzkrižno zasliševanje: Drugi spraševalec postavlja vprašanja prvi govornici negacijske skupine. Čas: 1 minuta.
- Druga govornica zagovorniške skupine zavrne argumente negacijske skupine (tako negacijski argument kot zavračanje svojega argumenta) in predstavi drugi oz. tretji argument. Čas: 3 minute
- Navzkrižno zasliševanje: Tretji spraševalec postavlja vprašanja drugi govornici zagovorniške skupine. Čas: 1 minuta.
- Druga govornica negacijske skupine zavrne argumente zagovorniške skupine in predstavi svoj drugi oz. tretji argument. Čas: 3 minute.
- Navzkrižno zasliševanje: Četrty spraševalec postavlja vprašanja drugi govornici negacijske skupine. Čas: 1 minuta.
- Prvi komentator, govor v prid negacijske skupine. 1 minuta.
- Drugi komentator, govor v prid zagovorniške skupine, 1 minuta.
- Tretji komentator, govor v prid negacijske skupine, 1 minuta
- Četrty komentator, govor v prid zagovorniške skupine, 1 minuta.
- Tretja govornica negacijske skupine poda sklepni govor. 2 minuti
- Tretja govornica zagovorniške skupine poda sklepni govor. 2 minuti.

Trajanje: 24 minut. Ker moramo računati na nekaj časa, ko se govorci in govornice izmenjujejo, bomo za debato porabili 30 minut, kar nam prinaša 15 minut za evalvacijo debate in ocenjevanje, če jo bomo ocenili. Seveda lahko čas poljubno podaljšate, kadar imate na razpolago več časa, recimo, da si lahko privoščite tim. blok uro, potem podaljšate govore za minuto, dve ali si privoščite več časa za evalvacijo.

9 ARGUMENTACIJA IN NEGACIJA

Argument je ključni element vsake debate, zato argumentaciji namenimo posebno pozornost. Poglavje je pripravil **Jernej Podgornik** mentor debatnega kluba Gimnazije Litija, ki že vrsto let tudi zelo uspešno vodi delavnice in seminarje o argumentaciji ne samo v Sloveniji, marveč tudi v tujini.

To poglavje se ukvarja tudi s pripravo zagovorniškega in negacijskega predmeta in negacijskimi strategijami in se zaključí s povezavami na posnetke predavanj.

ZGRADBA ARGUMENTA

1. TRDITEV/TEZA (Kaj trdimo? / Kaj želimo v argumentu dokazati?)

Trditev mora biti odgovor na vprašanje kaj v argumentu trdimo oziroma kaj bomo skušali v argumentu dokazati. Trditev mora že razkrivati bistvo argumenta in jo zato lahko razumemo kot neke vrste predpostavko ali celo sklep, ki ga mora debater skozi nadaljevanje nato še razložiti, dokazati in podpreti. Trditev je etiketa oziroma ime argumenta, ki si ga morajo sodnik in občinstvo zapomniti in zapisati. Zato naj bo oblikovana kratko, jedrnato in privlačno za publiko.

2. RAZLAGA/SKLEPANJE (Zakaj to trdimo? Kako smo prišli do tega sklepa?)

Debater mora s sklepanjem razložiti logično osnovno argumenta. Preko večih predpostavk in logičnih povezav med njimi mora debater tako skušati občinstvo pripeljati do istega sklepa kot ga je sam predstavil v trditvi. Ključno pri razlagi je, da odgovori na vprašanje zakaj je trditev argumenta resnična in kako smo prišli do tega sklepa.

3. PODPORA/DOKAZ

V tem delu argumenta morajo debaterji uporabiti dejstva, pričevanja, primere, strokovna mnenja ali statistične podatke, ki podpirajo in dokazujejo trditev in razlago, ki so jo navedli. Podpore naj bodo relevantne in naj jasno ter neposredno podpirajo trditev. Preposto

gre za to, da debaterji s primeri iz resničnega življenja svojo razlago in sklepanje potrdijo še v praksi.

4. UČINEK/POVEZAVA/VREDNOTA/CILJ (Zakaj je argument pomemben?)

V sklepnem delu je potrebno celoten argument zopet povezati z debatno trditvijo tako, da odgovorimo na vprašanje zakaj se nam argument zdi pomemben. To je najlažje storiti tako, da spregovorimo o neposrednih družbenih učinkih argumenta ali da imenujemo vrednoto oziroma cilj, ki ga z argumentom dosegamo.

Primer Argumenta: Ta zbor podpira uvedbo smrtne kazni

1. Trditev: Uvedba smrtne kazni bo prinesla znižanje stopnje kriminala.
2. Razlaga: Trdimo, da se ljudje držijo zakona, ker se bojijo kazni, ki bi jo lahko prejeli za kršitev. Izhajajoč iz številnih psiho-socialoških raziskav je smrt edini skupen in največji človeških strah. Ker se bodo ljudje torej zelo bali smrtne kazni, bodo manjkrat kršili zakon, kar bo pripeljalo do znižanja stopnje kriminala.
3. Podpora: V zvezni državi Texas v ZDA so leta 1978 znova uvedli smrtno kazen. Po podatkih FBI se je od leta 1978 do leta 1980 količina hujšnih kriminalnih dejanj v Texasu znižala za 1,8%. To dokazuje resničnost naše razlage in potrjuje našo tezo o tem, da uvedba smrtne kazni prinaša znižanje stopnje kriminala.
4. Povezava/vrednota: Naša ključna vrednota in cilj, ki ga zagovarjamo je varnost. Menimo, da je najpomembnejša naloga in določenost vsake države, da zagotovi varnost državljanov in mirno ter stabilno okolje za življenje. Ker smrtna kazen prinaša znižanje stopnje kriminala in ker to pomeni bolj varno okolje, podpiramo uvedbo smrtne kazni

VRSTE SKLEPANJA in TIPI ARGUMENTOV

INDUKTIVNO SKLEPANJE – indukcija

Induktivno sklepanje je sklepanje iz posamičnega na splošno. Gre za proces pri katerem skušamo navesti zadostno število posamičnih primerov, da lahko iz njih upravičeno sklepamo na neko posplošeno resnico.

Primer: Privatizacija slovenskega podjetja Helios je prinesla dodatno zadolževanje podjetja in nižanje plač zaposlenim. Privatizacija slovenskega podjetja Mercator je prinesla padec konkurenčnosti podjetja na tujih in slovenskih trgih. Privatizacija slovenskega podjetja Telekom je prinesla dodatna množična odpuščanja delavcev. Na podlagi primerov privatizacij podjetij v Sloveniji po letu 2010 sklepamo, da privatizacija ni učinkovito orodje za vzpon konkurenčnosti in stabilizacijo podjetij ter prinaša škodo zaposlenim.

Testiranje induktivnega sklepanja

1. Ali so primeri resnični?
2. Ali so primeri zadosti univerzalni in splošni ali so preveč ekstremni in osamljeni?
3. Ali so primeri zadosti reprezentativni? (ujemati se morajo s strukturo populacije)
4. Ali primeri pokrivajo zadostno časovno obdobje, geografsko okolje in kulturno raznolikost?
5. Ali so primeri tipični ali ne-tipični?
6. Ali obstajajo pomembni negativni primeri?
7. Ali sklep pravilno pojasnjen?

DEDUKTIVNO SKLEPANJE - dedukcija

Dedukcija je, obratno od indukcije, sklepanje iz splošnega na posamično. Gre za obliko sklepanja, kjer sklep izpeljemo iz predpostavk. To je najbolj pogost način sklepanja, ki se ga debaterji poslužujejo v debati. Gre za to, da med dvema idejama, ki jih sicer sprejmemo, najdemo logičen odnos in iz tega izpeljemo sklep.

Primer 1: Vsaka oblika vladavine, ki ljudem ne omogoča izvolitve svoje lastnih predstavnikov na pomembna odločevalska mesta je slaba oblika vladavine. Diktatura ljudem ne omogoča izvolitve lastnih predstavnikov. Diktatura je slaba oblika vladavine.

Primer 2: Privatizacija podjetja pomeni, da pride podjetje v last posameznika ali majhne skupine ljudi, ki s podjetjem tudi upravlja. Konkurenčnost podjetja na trgu se še posedaj v času današnje ekonomske krize najlažje in najhitreje doseže z nižanjem stroškov dela, torej z nižanjem plač zaposlenih. Prevladujoč motiv posamičnega lastnika podjetja sta konkurenčnost in zaslužek. Smo proti privatizaciji, ker bo ta pripeljala do tega, da bodo podjetja skušala doseči konkurenčnost in zaslužek preko nižanja plač, kar bo pripeljala do zaostritve negativnega socialnega stanja in do socialne katastrofe.

Poznamo dve najbolj pogosti vrsti dedukcije: kategorično in alternativno.

KATEGORIČNA DEDUKCIJA je oblika dedukcije, pri kateri nek splošni zakon ali resnico uporabimo v specifičnem posamičnem primeru. Prva predpostavka je domneva, na podlagi katere nato sklepamo na večje kategorije ljudi, krajev ali stvari. Druga predpostavka kategorične dedukcije pa je specifičen primer kot del navedene kategorije v prvi predpostavki. Sklep take vrste dedukcije pa je domneva, da tisto kar drži za celotno kategorijo, drži tudi za posamičen primer, ki ga navajamo.

9 ARGUMENTACIJA IN NEGACIJA

Uspešna in prepričljiva je tista kategorična dedukcija pri kateri je prva predpostavka splošno sprejeta teza s katero se bodo nasprotniki in občinstvo takoj strinjali, druga predpostavka pa tista za dokazovanje katere morajo debaterji porabiti največ časa in energije.

Primer: Kakršnokoli politiko, ki bo povišala industrijsko proizvodnjo, brez da bi povzročila negativne stranske družbene učinke, moramo sprejeti. Avtomatizacija dela bo povišala industrijsko proizvodnjo, brez da bi povzročila negativne stranske učinke. Morali bi sprejeti in podpreti avtomatizacijo dela. Nasprotniki bodo skoraj zagotovo sprejeli prvo predpostavko, ključno za uspešnost argumenta pa bo dokazovanje tega ali avtomatizacija res nima nobenih negativnih stranskih učinkov.

ALTERNATIVNA DEDUKCIJA je sklepanje v katerem debaterji skušajo zagovarjati eno izmed večih alternativnih možnosti. Z alternativno dedukcijo se debaterji ponavadi srečajo pri določanju pravil delovanja, izvrševanju vrednostnih sodb in pri iskanju rešitev za probleme. Pri zagovarjanju določene rešitve oziroma izbire skušajo predstaviti superiornost svoje odločitve v primerjavi z drugimi. V alternativni dedukciji se mora torej debater osredotočiti na prikazovanje prednosti, ki jih prinaša njegova izbira. Najbolj prepost primer take vrste dedukcije je glavna predpostavka, ki vsebuje dve alternativni, eno izmed teh pa debaterji nato v drugi predpostavki in v končnem sklepu zavrnejo.

Ključno za uspešnost take vrste sklepanja je 1) da debaterji dokažejo, da so navedene možnosti resnično edine možnosti (nasprotniki namreč lahko zavrnejo samo alternativo kot lažno) ter 2) da debaterji pokažejo, da sta alternativni resnično izključujoči (nasprotniki bi namreč lahko zagovarjali izbor obeh možnosti)

Primer 1: Konkurenčnost na trgu lahko podjetje danes doseže z nižanjem stroškov dela, torej z nižanjem plač zaposlenih ali pa z izdelavo visoko kvalitetnih in konkurenčnih izdelkov (npr. Apple). V situaciji ekonomske krize in slabe socialnega stanja v državi je vsako nižanje plač nesprejemljivo. Podpiramo torej usmeritev slovenskih podjetij v proizvodnjo visoko kvalitetnih izdelkov. Pri takem argumentu morajo debaterji dobro premisliti ali morda obstajajo še kake druge možnosti za vzpon konkurenčnosti podjetja, kot bi lahko bil konkurenčnost z nizko-kvalitetnimi izdelki in nizkimi cenami

Primer 2: Število kadičev lahko skušamo zmanjšati z vzpodbujanjem izobraževanj in anti-kadiških promocij v šolah ali pa z uvebo opozorilnih nalepk na škatlice od cigaretov. Nalepke so bolj šokantne in se ljudi bolj dotaknejo. Podpiramo uvedbo nalepk

na škatlice od cigaretov. Problem zgoranjega argumenta je to, da obe omenjeni akciji – rešitvi med seboj nista izključujoči in samo na podlagi takega sklepanja debaterji še ne morejo zavrniti ene izmed njih.

VZROČNO SKLEPANJE

V vzročnem sklepanju morajo debaterji jasno dokazati in ponazoriti direktno, neposredno in nujno vzročno povezavo med vzrokom in dogodkom. Gre torej za obliko sklepanja pri kateri dokazujeemo, da ima določen dogodek potrebna sredstva, moč, sposobnost in tudi željo, da povzroči nek drug dogodek oziroma posledico.

Primer: Alkoholizem povzorča družinsko nasilje.

Testiranje vzročnega sklepanja

1. Ali ima vzrok vsa potrebna sredstva, moč in motiv, da povzroči nek učinek?
2. Ali je to edini vzrok za ta učinek ali obstajajo še drugi?
3. Ali je vzrok pomemben ali nepomemben? (ali ključno doprinese k posledici)
4. Ali je to izvirni ali zgolj dopolnilni vzrok?
5. Ali obstajajo vzroki z nasprotnim učinkom? (proti-tendence)
6. Ali gre za dejanski vzročni odnos ali zgolj za naključje?

NEGACIJA ARGUMENTA I: MODEL NEGACIJE

Negacija argumenta je proces komunikacije v debati, v katerem debaterji neposredno napadejo oziroma odgovarjajo na argumente druge strani s ciljem, da zmanjšajo učinkovitost teh argumentov pri občinstvu in sodnikih.

Ključno pri negaciji je, da je dobro strukturirana in jasna. Za ta namen lahko debaterji sledijo štiristopenjskemu modelu negacije:

1. **»Oni pravijo...«** - prva točka negacije mora biti kratek in korekten povzetek argumenta nasprotnikov, ki ga bomo negirali. Ključno je namreč, da sodniki točno vedo kateri argument negiramo.
2. **»Mi se ne strinjamo z/s...«** - v nadeljevanju je potrebno jasno opredeliti s katerim delom argumenta se ne strinjamo. Lahko napademo nasprotnikovo razlago (izpostavimo napake pri sklepanju, ne-resničnost njihovih premis ali podamo kontra-razlago), podporo (navedemo nasprotno primere, napademo kredibilnost podpor in raziskav) ter učinek oziroma relevantnost argumenta.

3. **»Ker...«** - to je ključen moment negacije, saj moramo v tej točki odgovoriti na vprašanje zakaj se ne strinjamo z nasprotnikovim argumentom ter zakaj nasprotnikov argument ni močen ali veljaven.
4. **»Zatorej...«** - v zaključku moramo storiti dvoje. Najprej moramo negacijo, ki smo jo podali mi, primerjati z argumentacijo nasprotnikov. Odgovoriti moramo na vprašanje zakaj so naša analiza, sklepanje in primeri boljši in bolj kredibilni. S tem lahko sodnikom ponudimo neke vrste kriterij za odločanje o učinkovitosti argumentov. Nujno pa moramo tudi razdelati učinek naše negacije na nasprotnikove argumente in na celoten zagovorniški primer.

Primer:

1. Oni pravijo, da bo uvedba smrtne kazni zaradi ustrahovanja potencialnih kriminalcev prinesla znižanje stopnje kriminala. To so podrli s statistiko iz Texasa leta 1978, ki dokazuje, da je v obdobju dveh let po uvedbi smrtne kazni količina kriminalnih dejanj resnično padla za 1.8%. To se jim zdi izjemno pomembno, saj je njihov ključni cilj varnost državljanov.
2. Mi se ne strinjamo z njihovo razlago/njihovo podporo/njihovim ciljem oziroma glavno vrednoto.
3. Zato ker se večina kriminalnih dejanj za katere je zagrožena smrtna kazen zgodi v impulzu in brez premisleka, zato tudi zavedanje o strogi kazni nebi imelo vpliva na to/ker obstaja še več drugih razlogov zaradi katerih se je v Texasu stopnja kriminala znižala, na primer povečano število varnostih enot na ulicah, poleg tega pa primer iz Texasa 1978 ni primerljiv s trenutnim stanjem, saj gre za popolnoma drugačno kulturno in družbeno okolje/zagovarjamo še pomembnejšo vrednoto od varnosti in to je pravica vsakega državljana do življenja ter ne-legitimnost takega ravnanja države ali sodnega sistema.
4. Ker smo uspešno pokazali na pomanjkljivost njihove razlage/podpore/vrednote, smo tako negirali ključno tezo naših nasprotnikov o tem, da smrtna kazen prinaša znižanje stopnje kriminala. To pomeni, da nasprotniki nimajo več dobrega razloga s katerim bi lahko podprli uvedbo smrtne kazni.

NEGACIJA ARGUMENTA II: KAJ LAHKO NEGIRAMO V NASPROTNIKOVEM ARGUMENTU?

RESNIČNOST ARGUMENTA (napad na podpore)

Neresničen je tisti argument, ki je logično pravilen in dobro razvit, a vsebuje vsaj eno neresnično premiso.

9 ARGUMENTACIJA IN NEGACIJA

Primer: Vse ptice lahko letijo. Pingvini so ptice. Pingvini lahko letijo. Ker je sklep očitno in empirično ne-resničen (pingvini pač preverjeno ne morejo leteti), sklepanje pa je logično konsistentno (če res lahko vse ptice letijo in če so pingvini ptice, potem bi pingvini enostavno morali leteti) je očitno, da je ena izmed premis napačna. Napačna je seveda prva premisa: ni res, da lahko vse ptice letijo. Poleg pingvinov to recimo velja še za noje in kokoši.

Debatni primer 1: Država lahko prepove samo prodajo izdelkov, ki dokazano škodijo ljudem. Zadnje raziskave raziskovalnega inštituta TIR so pokazale, da kajenje ne nujno škodi zdravju. Država zato nima pravice prepovedati ali omejiti prodaje cigaret. Zopet gre za logično popolnoma veljavno in konsistentno sklepanje, ki pa vsebuje vsaj eno dvomljivo premiso s trditvijo, da kajenje ne škodi zdravju. Ob natančnem pregledu naročnika in izvajalca citirane raziskave (TIR – Tobacco Industry Research) lahko upravičeno podvomimo v resničnost in kredibilnost te premise, s čemer močno oslabimo izhodiščni argument.

Debatni primer 2: Vse radikalne stranke so nezaželjene in bi jih morali prepovedati. Syriza je radikalna stranka. Syriza je nezaželjena stranka, ki bi jo morali prepovedati. Logično veljavno sklepanje, ki je pripeljalo do teze, da je Syriza neželjena stranka, ki bi jo morali prepovedati, lahko napademo tako, da podvomimo v resničnost obeh izhodiščnih premis. Prvič – morda ni nujno res, da bi morali vse radikalne stranke prepovedati, saj

lahko ključno doprinesejo k pluralizmu in širini idej v demokratičnem procesu in drugič – nekateri politični komentatorji trdijo, da Syriza sploh ni radikalna stranka, saj igra zgolj klasično zgodovinsko vlogo social-demokracije in se znotraj utečenega demokratično-kapitalističnega sistema bori za boljši položaj delavskega sloja in množic.

VELJAVNOST ARGUMENTA (napad na logično sklepanje)

Veljaven je tisti argument, kje premise nujno in logično konsistentno podpirajo končni sklep. Ne-veljaven je torej tisti argument pri katerem ne moremo z gotovostjo izpeljati sklepa iz premis, četudi so te popolnoma resnične in pravilne.

Primer: Če dežuje so ceste mokre. Včeraj ni deževalo. Ceste so suhe. Četudi je res, da so ceste mokre, ko dežuje in čeprav danes morda res ni deževalo, to nikakor ne pomeni, da so ceste zagotovo suhe. Obstaja veliko drugih možnih razlogov zaradi katerih bi lahko bile ceste mokre, kot je na primer razlitje cisterne, poplava, počena cev ipd.

Debatni primer: Če je udeležba na volitvah nizka, volilni rezultat ni legitimen. Volilna udeležba na zadnjih volitvah je bila zelo visoka. Rezultat je zato legitimen in reprezentativen. Zagotovo drži, da rezultat volitev ni reprezentativen, če je udeležba na volitvah zelo nizka. A četudi se je zadnjih volitev udeležilo veliko število ljudi in sta obe premisi torej popolnoma resnični, to še ne nujno pomeni, da so bile te volitve res legitimne. Obstajajo namreč še drugi možni vzroki, ki bi lahko ogrozili legitimnost volitev, kot so na primer goljufanje ali napaka pri štetju glasov, korupcija pri financiranju volilnih kampanj, sovražni govor uporabljen v volilni kampanji ipd.

RELEVANTNOST in POMEMBOST ARGUMENTA (napad na strategijo)

Ne-relevanten je tisti argument, ki je sicer resničen in logično konsistenten ter je lahko odlično podprt z razlagami in primeri, a se izkaže, da ni pomemben ali relevanten za zagotovor določene debatne trditve. To pomeni, da ga lahko nasprotniki popolnoma sprejmejo in se z njim strinjajo, a zanikajo njegovo pomembnost in relevantnost v debati.

Debatni primer 1: Ker je v napadu ZDA na v Iraku pred leti umrlo veliko število nedolžnih ljudi, moramo danes povečati humanitarno pomoč tej državi. Trditev o smrtnih žrtvah je lahko resnična in zelo dobro podprta, ekipa se lahko s svojimi nasprotniki popolnoma strinja tudi v kritiki napada ZDA in obsodbi zunanje vojaške politike zahoda, a lahko zanika relevantnost tega za odločitev o količini humanitarne pomoči, ki jo bomo danes poslali v Irak. Nasprotniki lahko, na primer, trdijo, da se moramo o tem odločiti na podlagi analize svojih zmožnosti in predvsem na podlagi dejanskih učinkov, ki jih ima danes humanitarna pomoč na tem področju.

ZGRADBA ZAGOVORNIŠKEGA PRIMERA

Zagovorniški primer (velikokrat se zanj uporablja tudi popularna tujka »case«) je skuppek argumentov, ki podpirajo določeno debatno trditev in ga mora zagovorniška stran predstaviti v prvem konstruktivnem govoru. To je eden najpomembnejših govorov, saj postavi temelje celotni debati.

Vsebovati mora naslednje točke:

PROBLEM

Debaterji morajo na začetku analizirati status quo in pokazati na negativne učinke takega stanja. Naloga vsake zagovorniške strani je namreč, da stanje spreminja, torej mora problem, ki ga želi rešiti, najprej jasno opredeliti. Opredelitev problema mora biti hkrati odgovor na vprašanje zakaj je debata, ki je pred debaterji, družbeno aktualna in relevantna. Na začetku vsakega zagovorniške primera morajo debaterji tako opredeliti ključen problem, dokazati morajo, da ta problem resnično obstaja, ta del pa zaključijo s pojasnitvijo zakaj je ta problem vreden obravnave in zakaj ga je nujno potrebno reševati.

CILJ/VREDNOTA/KRITERIJ

Debaterji morajo sodnikom, publiki in nasprotnikom ponuditi kriterij po katerem naj se odločajo katera ekipa bo zmagala debato. To naredijo tako, da opredelijo svojo ključno vrednoto oziroma neko družbeno stanje kot cilj, ki ga želijo doseči. Debaterji morajo biti pripravljeni razložiti zakaj je ta cilj najpomembnejši, skozi celotno debato pa morajo dokazovati zakaj in kako prav njihov predlog najbolj učinkovito in na najbolj legitimen način doseže ta cilj oziroma zadosti nekemu kriteriju.

MEHANIZEM

Ključni del debate v katerem debaterji dokazujejo, da predlagajo in zagovarjajo mehanizem, ki bo dejansko reševal problem in bo ključno doprinesel k doseganju cilja. Debaterji morajo dokazati, da je ta mehanizem nujno, najbolj učinkovito in legitimno sredstvo za doseg tega cilja.

TRK / JEDRO SPORA

V vsakem zagovorniškem primeru je potrebno strateško opredeliti ključne točke spore in breme dokaza – torej tisto, kar mora posamezna stran dokazati, da bo zmagala debato. Preposto gre za to, da se morajo debaterji že na začetku strinjati vsaj o tem o čem točno se ne strinjajo.

ARGUMENTACIJSKA LINIJA in NAPOVED ARGUMENTOV

Iz osnovne zastavitve debate (problem-cilj-mehanizem-jedro spora-breme dokaza) je potrebno nato jedrnato ter slogovno in retorično prepričljivo izluščiti argumentacijsko linijo, slogan oziroma kratko opredelitev v kateri morajo debaterji jasno opredeliti kaj je bistvo njihovega zagovorniškega primera. Na kratko in strnjeno morajo odgovoriti na vprašanje kaj je tisto kar želijo danes v zvezi z debatno trditvijo dokazati. Opredeliti morajo torej glavno idejo njihovega zagovorniškega primera na katero potem vežejo čisto vsak argument. Temu mora slediti tudi napoved vseh argumentov z omembno naslovov.

ARGUMENTI

Ključni del debate je razvoj in predstavitev argumentov po klasičnem štiri-stopenjskem modelu. Pomembno je, da najbolj močni argumenti vedno pridejo na vrsto na začetku, torej da jih predstavi prvi govorec. To je pomembno zato, ker omogoča vsem debaterjem, da na dolgo in brez časovne stiske razložijo ključne točke njihovega primera, hkrati pa obema ekipama omogoča, da se o najpomembnejših vsebinskih točkah in najbolj

9 ARGUMENTACIJA IN NEGACIJA

provokativnih primerih pogovarjata kar največ časa in imata možnost odziva v čim večih govorih.

Primer: Ta zbor podpira uvedbo smrtnih kazni.

Problem: visoka stopnja kriminala v državi

Cilj/Vrednota/Kriterij: varnost državljanov

Mehanizem: uvedba smrtnih kazni

Argumentacijska linija/Breme dokaza: V družbi prepoznavamo ključen problem visoke stopnje kriminala. Ker menimo, da je varnost državljanov eden ključnih vrednot in ciljev, ki jih mora zagotoviti država, podpiramo uvedbo smrtnih kazni. Dokazali bomo, da je to najbolj legitimen in najbolj učinkovit način za reševanje problema in doseganje cilja.

Možen nabor argumentov:

1. Smrtna kazen prinaša znižanje stopnje kriminala.
2. Smrtna kazen učinkovito odstrani nevarne osebe iz družbe
3. Smrtna kazen je ekonomsko in tehnično najučinkovitejša rešitev
4. Smrtna kazen prinaša moralno zadoščenje svojcem žrtve in ostalim bližnjim
5. Zagotavljanje varnosti je ključna naloga in dolžnost vsake države
6. Država in družba nimata nobene moralne obligacije do ljudi, ki grobo kršijo osnovna pravna in civilizacijska načela

OPOZICIJSKE STRATEGIJE

Negacijske ekipe lahko napadejo :

- problem kot ga vidi zagovorniška stran
- cilj, ki ga želijo doseči nasprotniki,
- kriterij po katerem želijo, da sodniki presojujejo debato,
- legitimnost in učinkovitost mehanizmov, ki jih predlagajo nasprotniki,
- resničnost, veljavnost in relevantnost posamičnih argumentov ter
- konsistentnost in koherentnost zagovorniških ali negacijskih primerov.

Ekipe na opozicijski strani lahko izberejo več različnih strategij negacij argumentov in odziva na zagovorniški primer (nekatere med njimi so izključujoče):

1. Zanikanje problema in opozarjanje na pozitivne momente statusa quo

Primer 1: Pornografije ne smemo prepovedati, saj prevladujejo njeni pozitivni učinki – predvsem mladim namreč pomaga odkrivati lastno seksualnost in je lahko pomemben element spolne vzgoje in odraščanja.

Primer 2: Smrtne kazni nam ni potrebno uvesti, četudi je dokazano, da ta uspešno znižuje stopnjo hujšnih kriminalnih dejanj. V Sloveniji je namreč stopnja kriminala že tako ali tako izjemno nizka in s hujšimi kriminalnimi dejanji za katere bi bila zagrožena smrtna kazen sploh nimamo problemov.

2. Minimaliziranje in relativiziranje problema

Negacijska stran sprejme problem, a zmanjšuje pomen in učinek negativnih posledic

Primer: Četudi moramo priznati, da večina pornografskih vsebin resnično objektivizira ženske, se trendi obračajo v nasprotno smer, sploh pa to nima nikakršnih direktnih učinkov na vedenjske vzorce ljudi in na razmere v družbi.

3. Opozarjanje na pravi vzrok problema

Zagovorniškimi ekipam se velikokrat zgodi, da s svojimi mehanizmi obravnavajo in rešujejo zgolj simptome, ne pa tudi dejanskih vzrokov problema.

Primer : Morda pornografske vsebine resnično objektivizirajo ženske, a to je samo odsev in posledica stanja v družbi. To sicer ne pomeni, da je to kakorkoli manj problematično, pomeni pa, da se nasprotniki problema objektivizacije in diskriminacije žensk lotevajo pri njegovem simptomu, ne pa pri dejanskem vzroku, ki je sistemski in širše družbeni. Pri reševanju problema zato tudi ne bodo uspešni.

4. Kontraproduktivnost mehanizma

Negacijska stran pokaže, da predlog zagovorniške strani še poslabša status quo, radikalizira problem, ki ga omenja zagovorniška stran in še poveča nekativne učinke in posledice.

Primer 1: Če bi pornografijo prepovedali bi to pomenilo zgolj, da bi ta postala neregulirana, kar bi samo še povečalo možnosti za zlorabe.

Primer 2: Uvedba obveznih volitev kot rešitev problema nizke volilne udeležbe je čisto kontraproduktiven mehanizem. Glavni vzrok nizke volilne udeležbe je namreč nezaupanje, odtujenost ter negativen odnos državljanov do politike, ki se bo s prisilo samo še povečal, pri državljanih pa nikakor ne bo znova zbudil zanimanja za politiko ali politično participacijo.

Primer 3: Uvedba obveznih kvot za ženske v politiki je kontraproduktiven mehanizem za reševanje podrejenega položaja žensk v javnem in političnem življenju. To bo do žensk namreč vzpostavilo ali pokroviteljski ali pa odklonilen odnos (kot v primeru kvot za temnopolne prebivalce na univerzah v ZDA), kar bo dodatno poslabšalo njihov položaj.

5. Neučinkovitost mehanizma

Negacijska stran pristane na problem in cilj, ki ga želi zagovorniška stran doseči, a trdi, da je predlagan mehanizem neučinkovit in ne-produktiven oziroma, da obstajajo boljši mehanizmi za reševanje problema.

Primer 1: Negacijska stran se strinja, da mora država z določenimi mehanizmi skušati zmanjšati število kadičev, vendar zagovorniška stran ni predstavila zadostnih argumentov, ki bi pričali o tem, da bo mehanizem anti-kadilskih napisov in slik na cigaretnih škatlicah na kakršnikoli način privedel do tega. Dosti bolj učinkovito bi bilo, na primer, to skušati doseči z višjo obdavčitvijo tobačnih izdelkov ali z ostrim bojem proti tobačnim lobijem.

Primer 2: Negacijska stran se strinja s tem, da morajo zahodne države širiti demokracijo po svetu, a se ne strinja z vojaškimi posegi na Bližnjem Vzhodu, saj se to v preteklosti ni izkazalo za učinkovito. Velikokrat je, prav nasprotno, tako početje rezultiralo v fundamentalizaciji držav in zaostritvi odnosov med velesilami.

6. Ne-legitimnost mehanizma in kolateralna škoda

Negacijska stran trdi, da mehanizem ni legitimen, ker krši moralna načela ali povzroča preveč dodatne škode

Primer 1: Četudi smrtna kazen resnično uspešno znižuje stopnjo kriminala in rešuje problem, je to ne-legitimen mehanizem, saj krši osnovno človeko pravico do življenja, ki brez-pogojno pripada vsakomur.

Primer 2: Četudi bi vojaški posegi ZDA na Bližnji Vzhod dejansko prinesli demokratizacijo in liberalizacijo tega dela sveta, je bilo to početje nedopustno, saj je prineslo preveč smrtnih žrtev na strani nedolžnih in civilistov.

7. Neupravičen poseg države

Negacijska stran skuša dokazati, da država nima pravice, da s sprejetjem določnih zakonov ali praks posega v svobodo in življenja ljudi

Primer: Prepoved pornografije bi bil neupravičen poseg države v spolne in produkcijske prakse. Dokler ne gre na eksplicitno kršenje človekovih pravic in vstopanje v prostor svobode drugih ljudi, se država namreč ne sme mešati v življenjske stile in ponudbo ter produkcijo vsebin na kulturo-medijskem trgu zabavne industrije.

Video predavanja:

- Miha Andrić - Argumentacija <https://vimeo.com/89384233>
- Jernej Podgornik - Argumentacija <https://vimeo.com/88425702>
- Eva Nike Cviki - Negacijske strategije <https://vimeo.com/88735506>
- Filip Dobranić - Negacijske strategije <https://vimeo.com/87642130>

10 JAVNO NASTOPANJE

To poglavje prinaša prispevek **Kristine Stopar**, učiteljice retorike in mentorice debatnega kluba na OŠ Šempeter pri Gorici o osnovah javnega nastopa in vajah, ki jih lahko uporabljamo za izboljšanje veščin javnega nastopanja, primer učne ure – Osnove javnega nastopanja in video predavanja.

KRISTINA STOPAR „OSNOVE JAVNEGA NASTOPANJA“

»Kaj nam pomaga znanje, če ga ne znamo oznanjati.« (Zdravko Zupančič)

Izkušen govorec vedno ve, kaj bo povedal. Ne ve le, natanko kako bo povedal. Ko nas kdo kaj vpraša, vzemimo si čas, premislimo in šele nato odgovorimo. Izgovorjena beseda ima veliko moč. Enostavno bi bilo, če bi lahko jemali besede nazaj, vendar ni tako. Zato je zelo pomembno, da najprej premislimo, saj nepremišljena beseda nas lahko tudi uniči. Ko začnemo svoj govor, je zelo pomembno, da začnemo ob uri. Poslušalcev ne pustimo čakati. Če sami ne izkažemo spoštovanja do poslušalcev, tudi ne moremo pričakovati, da bodo poslušalci spoštovali nas. Najprej pritegnimo pozornost. Ta je pomembna, če želimo, da nam bo publika prisluhnila. In publika nas bo poslušala ravno toliko časa, kot ga imamo na razpolago in potem bo postala nemirna. Pozornosti ne smemo zahtevati, moramo si jo prigarati! Ko pridemo na oder, počakamo trenutek in nato spregovorimo. Prihod naj ne bo preveč sproščen, pa tudi ne preveč zategnjen. Ko zaključimo, spet počakamo trenutek, da se besede usedejo in nato odidemo. Kar na začetku govorimo, je dobro na koncu ponoviti, da sklenemo krog.

PRIPRAVA NA JAVNO NASTOPANJE

Če želimo dobro opraviti svojo nalogo, se moramo na to dobro pripraviti. Vsi slavni govorniki so se pripravljali več ur za nekajminutni govor. Najprej si pripravimo predlogo. Zberimo citate, slogane, zgodovinske misli, ... Ni nujno, da vemo, kdaj in kako jih bomo uporabili, važno je, da si jih točno zapomnimo. V spomin si moramo tudi vtisniti besede in stavke, ki jih vsekakor želimo povedati. Predloga, ki si jo pripravimo, naj bo pregledna in enostavna,

da si jo lahko zapomnimo. Kup papirjev v roki in brskanje po njih je med javnim nastopanjem prepovedano. S tem zopet kažemo nespoštovanje do publike. Če že, si na manjše kartončke zapišemo ali natisnemo le bistvo, da nas le-ti spomnijo na posamezne vsebine našega govora. Vadba govora je nujna, če želimo povedati natanko takšne besede, kot smo si jih pripravili. V takem primeru vadimo, dokler ne znamo govora čisto na pamet. Ampak pozor, težko bomo ustvarili naraven ritem govorenja, če bomo imeli v mislih točno napisan govor. Kaj pa, če se med samim nastopanjem zmedemo? Bomo vedeli, kje nadaljevati? Vaditi je smiselno po opornih točkah. Če strnemo vsebino govora na pet, šest točk, se bomo lažje spomnili same vsebine, kot pa celoten govor besedo za besedo. Druga pomembna zadeva pri vadbi je, da če že vadimo, je dobro vaditi pred poslušalstvom in z glasnim govorjenjem, le tako nam bo vadba koristila.

OČI IN POGLED

»Če osvojiš pogled, osvojiš srce«

Pogled je zelo močno orožje, ki ga ima govorec, zato naj bo zavesten in načrten. Vsak izkušen govorec se bojuje za poglede poslušalcev, saj če te poslušalci gledajo, te po vsej verjetnosti tudi poslušajo. Bodimo enakopravni, pogled posvetimo vsem poslušalcem v enaki meri, mogoče nekoliko več časa osebi, ki nas je kaj vprašala. Če govorimo manjši skupini ljudi, nekje do 8 oseb, moramo ohranjati očesni stik, se pravi gledamo poslušalce v oči. Če govorimo srednje veliki množici, do 25 oseb, gledamo poslušalcem v obraz. Če govorimo veliki množici, si poslušalce razdelimo na dele in enakopravno pogledamo enkrat eno skupino, drugič drugo itd.

NASMEH

Če je pristen, je koristen. Vendar naj ga ne bo preveč in ne začnimo govora z nasmehom. Sama vsebina naj pritegne na obraz nasmehe.

DRŽA

Govorec naj stoji pokončno z obema nogama trdno na tleh. Stopala naj bodo nekje pod kolki. Tako bo govorec trdno stal in se ne bo mogel zibati. Na začetku, če je učencem nerodno, se radi postavijo na eno nogo in se med govorom zelo zibajo, kar je moteče. Spet drugi se dvigujejo na prste in spuščajo. Na tak način so poslušalci osredotočeni na premikanje telesa in ne na vsebino govora.

ROKE

Neizkušenemu govorniku so roke napoti. Kar ne ve, kaj bi z njimi. Preden jih opazi, jih mogoče da v žepe ali pa si popravlja lase. Ko učenca opozorimo na to, mu postanejo roke odveč. Za začetek je dovolj, da se učenec trudi držati roke nekje v prostoru pred seboj nad pasom. Sčasoma, ko bo roke odmisli, bodo same šle svojo pot. Roke namreč govorijo isto kot naše misli. Roke nam pomagajo razmišljati. Nikar ne držati roke na

hrbtu, ker dajemo preveč strog vtis. Prekrižane roke kažejo neko nenaklonjenost, tudi viseče roke niso primerne, ne dajejo naravnega videza. Govorec naj se izogiba tudi spuščeni in sklenjeni rok. Nenaravno gibanje je obračanje rok le v komolcih ali v zapestju. Gibi naj izvirajo iz ramena, ker so taki bolj naravni in sproščeni. Med govorom ne žugamo, ne stiskamo pesti in ne tolčemo po mizi. Prepričajmo raje z argumenti.

PREDAJANJE BESEDE – NAVZKRIŽNO SPRAŠEVANJE

Ko predamo besedo drugemu, osebo počakamo, da le-ta postane nov govorec in da prevzame pozornost nase. Če nimamo ideje, ne začnemo govoriti. Vzamemo si trenutek časa, da zberemo misli. Trenutek pa ne sme biti predolg, saj se bo naš premislek spremenil v molk.

GLAS

Ko se publiki približamo, jakost glasu znižamo, ko se publiki oddaljimo, jakost zvišamo. Dobro je doseči naraven ritem govorjenja. Ko govorimo si vzemimo čas. Kjer je potrebno, naredimo premor. Če pa že govorimo hitreje, je pomembno, da izgovarjamo razločno in da so poudarki na pravem mestu.

MAŠILA

Če nam tu pa tam uide kakšno mašilo, ni nič narobe. Naj pa jih ne bo preveč. Mašilo, po navadi, pride na dan, ko ne vemo, kaj povedati. V tistem trenutku, ko razmišljamo, kako misel nadaljevati, iz ust se sliši mašilo. Zato v takih trenutkih enostavno zapremo usta ali pa vdahnemo. Na tak način se bomo izognili mnogim mašilom in čez čas nam bo postala to navada.

VIDEZ

Zelo opaznih uhanov se izogibamo. Lasje naj bodo urejeni. Če so dolgi, naj bodo speti. Obleka naj bo ravno prav velika, ne premajhna, ne prevelika. Naj bo čista in zlikana. Čevlji naj bodo čisti. Umazani čevlji kličejo pozornost nase in ne želimo si, da bi nas poslušalci gledali v noge in imeli v mislih le naše umazane čevlje.

VAJA 1 – Mašila

Učenec pove pot od šole do doma ali katerega drugega kraja. Poslušalci so pozorni na mašila. Ko govorec izreče kakšno mašilo, vsi ostali tisto mašilo ponovijo. Eden od poslušalcev zapisuje število mašil. Ko vsi učenci povejo pot, se na podlagi števila mašil določi najspretnjšega govorca.

VAJA 2 – Povej s telesom

Učitelj razdeli učencem listke z različnimi situacijami. Učenci delajo v dvojicah. Opisano situacijo na listkih poskušajo pokazati ostalim le s pomočjo mimike in gestikulacije. Zmaga par, ki najbolj nazorno pokaže situacijo.

Primer: Zbolel si. Greš k zdravniku in bi rad, da ti predpiše zdravila, da boš do konca tedna zdrav, da lahko greš na rojstnodnevno zabavo k sošolcu. Zdravnik te pregleda in je mnenja, da ne potrebuješ zdravil. Gre le za prehlad. Ti še vedno vztrajaš. Hočeš recept za zdravila. Zdravnik ti ne da recepta. Svetuje le počitek in piti veliko čaja z medom in limono.

VAJA 3 – Predstavi se

Vsak učenec se predstavi. Učenec pripravi kratek govor, v katerem se predstavi. Govor naj ne napiše, temveč si zapiše le oporne točke. Tako se naučijo samostojno nastopati in govor je bolj naraven, saj zapisana beseda ni nikoli taka kot govorjena. Govore lahko učitelj posname in si jih potem učenci lahko pogledajo in analizirajo. Na tak način učenci prej ozavešijo lastne napake in hitreje napredujejo pri izvajanju govorov.

VAJA 4 – Naglaševanje pravih besed

Učitelj razdeli listke z istim stavkom večkrat napisanim. V vsakem stavku učitelj poudari drugo besedo. Učenci večkrat preberejo in poudarijo ustrezno besedo.

Primer:

- **Sosedov** maček je včeraj spet prevrnil rože pred hišo.
- Sosedov **maček** je včeraj spet prevrnil rože pred hišo.
- Sosedov maček je **včeraj** spet prevrnil rože pred hišo.
- Sosedov maček je včeraj **spet** prevrnil rože pred hišo.
- Sosedov maček je včeraj spet **prevrnil** rože pred hišo.
- Sosedov maček je včeraj spet prevrnil **rože** pred hišo.
- Sosedov maček je včeraj spet prevrnil rože **pred hišo**.

VAJA 5 – Besedne igre - urjenje jezika

Pred samim nastopom je dobro, da si govorec ogreje mišico, ki jo pri nastopu najbolj rabi – jezik. Učitelj razdeli učencem listke z različnimi stavki – besednimi igrami. Za domačo nalogo se učenci urijo v hitrem in razločnem izgovarjanju. Naslednjo uro priredijo tekmovanje v hitrem in razločnem izgovarjanju. Zmaga učenec, ki v omejenem času (1 minuta) največkrat prebere stavke in naredi najmanj napak.

Primeri besednih iger:

- Na Nanos nikar ne nosi nepotrebne in nadležne nahrbtnika.
- Žena židane volje z žvrkljo žvrklja moko za žgance.
- Dolgobradi, dlakasti dolgin dlakocepsko in dolgočasno pripoveduje o dogodivščinah divjakov iz džungle.
- V bakteriološkem laboratoriju bakteriolog budno beleži bistvenosti bacilov.
- V Čenčalah in Čvekalah čenčalci in čvekalci čvekajo čvekarije.
- Popolnoma je Pankracij pozabil peljati popularnega potopisca s popoldansko pošto prek preplavljenega področja, da podpiše in pregleda posebnosti na področju ponesrečencev.

VAJA 6 – »Vroči« stol

Učenec se posede na »vroči« stol. Ostali mu postavljajo provokativna vprašanja. Učenec na »vročem« stolu mora obdržati hladno kri in spoštljivo odgovarjati. Ne sme se razjeziti ali grdo odgovarjati.

VAJA 7 – Simulacija javnega anketiranja

V učilnici učitelj nastavi kamero. Učenci hodijo eden po eden v učilnico. Ko učenec vstopi, ga učitelj sprašuje o kakšni aktualni temi. Učitelj naj postavlja tudi težja vprašanja, da učenca postavi nekoliko v zadrego. Učence je potrebno opozoriti, naj si vzamejo trenutek časa, da pomislijo, kaj bodo odgovorili. Prenagljen odgovor je lahko velikokrat napačen odgovor.

VAJA 8 – Sprememba okoliščin

Učitelj poda okvirno temo učencem. Pripravijo si govor. Tik pred zdajci pa učitelj spremeni okoliščine. Učencem pove še neko novo okoliščino, ki se je medtem zgodila in učenec mora nemudoma govor nekoliko prilagoditi.

Primer Bližajo se novoletne počitnice. Vsi v razredu se strinjati, da bi bilo dobro organizirati prednovoletni ples od sedmega do devetega razreda. Vaš razred je pripravljen prevzeti organizacijo. Vprašali ste razrednika in nekaj drugih učiteljev. Nihče ni nasprotoval, vendar so vas opozorili, da morate željo predstaviti najprej ravnatelju in potem še vsem učiteljem. Nekdo iz razreda naj pride v zbornico in predstavi idejo učiteljem in ravnatelju. Izberete sošolca, ki je najboljši govornik. Situacija 1: Učenec predstavi idejo ravnatelju in učiteljem Situacija 2: Učenec ponovno na pogovor k ravnatelju Novembra so šli učenci na ekskurzijo. Obnašali so se grdo, že od doma so prinesli alkohol in na skrivaj popivali. Vinjeni so precej poškodovali sedeže avtobusa, saj so z olfa nožkom porezali prevleke. Ko je šofer to izvedel, je nemudoma poklical policijo. Učenci, ki pri tem niso sodelovali, so seveda bili ogorčeni. Vsi so se vrnili domov slabe volje. Razrednik je besen, učiteljski zbor pa nenaklonjen vašemu razredu. O prednovoletnem rajanju nihče noče nič slišati. Učenec se še enkrat poskusi pogovoriti z ravnateljem.

GOVORNIŠKE VEŠČINE

PRIMER UČNE URE

Če želite prepričati občinstvo, ki ga nagovarjate, se jim morate predstaviti kot kredibilen govorec/govorka. Kredibilnost pomeni, da vam občinstvo verjame, da ste prepričljivi.

3 dejavniki kredibilnosti:

- znanje
- karakter
- DINAMIZEM: energija, entuziazem, akcija, predanost

Znanje in karakter sta 2 dejavnika, na katere v teku tega seminarja ne moremo neposredno vplivati. Znanje je odvisno od vas samih, karakter je pa preprosto to, kar ste. DINAMIZEM pa je nekaj, kar je zlahka mogoče popraviti.

3 pravila dinamizma:

- VARIACIJA: ne počni ene stvari cel čas, uporabljaj različne geste, glas
- POUDARJANJE: dele govora, ki so bolj pomembni, poudari. Načini poudarjanja: posebne geste, variacija glasu, pavza, uporaba posebnih besed, počasnejši govor

10 JAVNO NASTOPANJE

- NARAVNOST: bodi to, kar si. Če želiš biti nekaj drugega, bo izpadlo nenaravno

Glas

- VOLUMEN: slišati vas mora oseba, ki je najbolj oddaljena. Ko govorite nekaj pomembnega, zvišajte glas.
- HITROST: ko govorite manj pomembne stvari, pospešite. To je ponavadi takrat, ko neko idejo razlagate (idejo poveste počasi in bolj glasno, razložite je bolj na hitro) ali navajate podatke
- TON: spremenite ga za poudarjanje, vendar mora ostati naraven

Primeri: predavatelj/predavateljica naj pri vsaki komponenti glasu skozi svoj govor predstavi ekstreme. Najprej naj govori pretiho/preglasno, nato naj govori prepočasi/prehitro, na koncu pa s pretirano cvilečim/globokim glasom. To poživi seminar, poživi udeležence

Geste

- najpomembnejše so roke. So del telesa. Kako izgleda govor, če ima govorec roke spuščene ob sebi?
- morate imeti svojo abecedo gest – ko boste nekaj poudarili, boste za to uporabili posebno gesto
- potrebno je paziti, da se geste skladajo s tem, kar govorite
- kot pri glasu je potrebno, da uporabljate različne geste – z rokami greste naprej, nazaj, gor, dol, levo, desno – skratka uporabljate ves prostor pred vašim telesom
- nikoli se ne dotaknite glave, ko govorite, ne dajat roke v žep

Primeri: predavatelj/predavateljica naj začne med govorom neopazno uporabljati eno gesto preveč do te mere, da bo očitno, nato naj to izpostavi kot napako in prikaz nenaravnega in neprepričljivega govora. Del seminarja naj odpredava z rokami v žepu, s kulijem v roki. Poleg tega naj pokaže svojo abecedno gesto (npr. naraščanje, zmanjševanje, večanje, prenehanje, naštevanje, vse, nič...).

Obraz

- ne dajati drugačnega sporočila kot z besedami, ker lahko »mešano« sporočilo zmede publiko in zmanjša vašo kredibilnost

Primeri: kakšen je občutek, če se nekdo smeji, medtem ko govori o problemu lakote v Afriki?

Telo

- ne počnite stvari, ki bi zmotile pozornost tistega, ki vas posluša
- imejte očesni kontakt s tistim, ki ga nagovarjate

Primeri: predavatelj/predavateljica naj izrazito stopajo z nogami naprej/nazaj in tako z zibanjem zmotijo zbranost poslušalcev/poslušalk. Nekaj časa naj gleda v tla in govori.

Nekaj kratkih napotkov:

- ne držati kulija v roki med govorom
- ne žugati z enim prstom proti občinstvu, ker deluje malo zaničevalno
- ne uporabljati mašil (npr. emmm) – bolje je imeti preprosto pavzo
- uporabljajte »močne« besede: namesto »Mislim, da je tako...« uporabite »Prepričan sem, da je tako...«
- ne premikajte se neprestano naprej-nazaj/levo-desno med govorom

Vaje

- hitrostna vaja, vaja gest, vaja poudarjanja: vsakemu udeležencu, udeleženci se določi ena tema. Temo si vsak udeleženec/udeleženka izbere tudi sam – odvisno od dogovora. V treh minutah vsakdo pripravi polminutni/enominutni (odvisno od razpoložljivega časa in števila udeležencev/udeleženk) govor. Nato se izvedejo vaje – pri vsaki se da poudarek na eni od komponent govora.
 - + HITROST: vsak poskuša med govorom čim hitreje govoriti. Pozitiven rezultat: veliko manj verbalnih pavz (emmmm), hitrejša »klikanje«
 - + GESTE: pomembne so samo geste. Pozitiven rezultat: zavedanje, da pri govoru ne gre samo zato, kaj verbalno poveš, ampak kako poveš tudi z govorico telesa
 - + POUДАРJANJE: pomembno je poudarjanje, ki ga udeleženci/udeleženke lahko dosežejo z zviševanje/zniževanjem glasu, z menjavo tona, upočasnjevanjem (to je najlažje). Pozitiven rezultat: spoznanje, da pravilno poudarjanje močno poveča jasnost govora
- PONAVLJANJE ISTEGA GOVORA S KOMENTARJEM: komentirajo predavatelj/predavateljica in tudi ostali sodelujoči. Vsakemu se dodeli tema, pripravijo 1-minutni govor. Po govoru vsakega posebej komentiramo. Vsak si napiše, kaj je storil narobe in poskuša to v ponovitvi istega govora popraviti.

Viri:

- Snider, Alfred C. predavanja. Slovenski poletni debatni tabor, Areh, 28. 6. – 5. 7. 2003.
- Snider, Alfred C. (1999) The Code of the Debater: Introduction to the Way of Reason. Open Society Institute, World Debate Institute, University of Vermont.
- Meany, John (2004) International Debate Program. Claremont Colleges Debate Union.

Pripravil Primož Karnar

Video predavanja:

Miha Andrić - Uvod v javno nastopanje in debato, <https://vimeo.com/87953917>

11 RAZISKOVALNA NALOGA - DEBATNI KLUBI V SLOVENIJI

- Avtorice: Klara Brežnik, Ana Lipovšek, Katja Petrič
- Mentorica: Janja Rozman, prof.
- Lektorica: Breda Žuran

POVZETEK

Cilj naše raziskovalne naloge je bil izvedeti čim več o debatnih klubih, vam jih predstaviti in pojasniti, kako potekajo debatni turnirji. Mislimo namreč, da debate niso dovolj ozaveščene v Sloveniji. Debatni klubi so na vseh ravneh šolanja, ampak ljudje ne vedo veliko o njih. Želele smo predvsem izvedeti nekaj o začetkih debatiranja, kdo in zakaj se odloči, da bi debatiral. Poudarek je bil na **osnovnošolskih debatah**, kjer se debatira Karl Popper debatni format.

Pri raziskovanju smo si pomagale z anketami, ki so bile glavno sredstvo, da smo ovrgle oz. potrdile hipoteze, in z različnimi viri o debatah, ki smo jih našle predvsem na svetovnem spletu. Hipoteze smo postavile glede na naše izkušnje o debatah in poznavanju le- teh. Postavile smo štiri hipoteze. Od teh smo 2 potrdile, 1 smo ovrgle in 1 trditev smo delno potrdile.

Mislimo, da smo našo raziskovalno nalogo uspešno opravile. Najprej so nam bila pomembna dejstva o debati, nato novosti o tej temi in ne nazadnje, kakšno mnenje imajo o debatah tisti, ki se jih udeležujejo, kako argumentirajo svoja stališča o določeni trditvi in kako se zagovarjajo. Izvedele pa smo veliko več. Čeprav smo tudi me debaterke, je bilo zanimivo vse pogledati še z drugega vidika.

1. UVOD

Za nalogo smo se odločile tri učenke, ki aktivno sodelujemo v šolskem debatnem klubu, ki na tekmovanjih dosega vidnejše uspehe in zato nas je ta tema še posebej zanimala.

Za začetke debate šteje leto 1998, ko je bil ustanovljen Zavod ZA in PROTI (ZIP) oz. Zavod za kulturo dialoga. To je nevladna neprofitna organizacija, katere primarna dejavnost je koordinacija debatnega programa v Sloveniji na osnovnošolski, srednješolski in univerzitetni ravni, izobraževanje o debati in kritičnem mišljenju, spodbujanje dialoga o aktualnih družbenih vprašanjih in razvijanje aktivnega državljanstva pri mladih.

Debata se je v zadnjih letih pri nas zelo razvila, tako na osnovni, srednji kot tudi univerzitetni ravni. Zavod ZA in PROTI združuje čez 50 debatnih klubov iz več kot 40 slovenskih mest, ki se zbirajo in tekmujejo na regijskih, državnih in tudi mednarodnih debatnih turnirjih.

A ker so nas je zanimala več kot samo gola dejstva, smo se odločile, da bomo raziskale predvsem debato samo in s pomočjo ostalih debaterjev odgovorile na vsa neresena vprašanja, ki se nam pogosto porajajo.

Na samem začetku smo dobro razmislile, kje bi dobile največ informacij. Ker smo vedele, da področja debate ne pozna nihče boljše kot sami debaterji, smo se na pomoč obrnile prav k njim. Odločile smo se, kaj bomo preverile:

1. Preverile bomo, kateri govorec naj bi imel najtežje delo.
2. Preverile bomo, ali naj sodnik na koncu debate poda rezultat ali ne.
3. Preverile bomo, kdo je učenca navdušil za debatiranje.
4. Preverile bomo, kateri spol je na področju debate številčnejši.

1.1. HIPOTEZE

Na področju svojega znanja in mišljenja ter lastnih predvidevanj smo postavile naslednje hipoteze:

- Najtežje delo ima tretji govorec.
- Večina želi, da sodnik odločitve o zmagi pove po končani debati.
- Učenec/učenka se je za debato odločil/a, ker so ga/jo za to navdušili prijatelji oz. družinski člani.
- Med debaterji prevladujejo predvsem dekleta.

Sestavile smo vprašalnike, ki smo jih med udeležence razdelile 14. 12. 2013 na regijskem debatnem turnirju na osnovni šoli v Radečah. Poleg rešenih vprašalnikov smo želele še strokovno mnenje, zato smo se obrnile tudi na gospo Bojano Skrt (direktorico zavoda ZA in PROTI), gospo Andrejo Šut (mentorico debatnega kluba iz osnovne šole Središče ob Dravi) in gospo Simono Klasinc (mentorico debatnega kluba iz osnovne šole Ormož).

1.2. METODOLOGIJA DELA

Za potrditev oziroma zavrnitev hipotez smo izvedle raziskavo: - na svetovnem spletu smo poiskale gradivo o debatnih klubih, - sestavile smo anketo na regijskem debatnem turnirju na osnovni šoli v Radečah, - opravile tri intervjuje.

ANKETE

Med debaterje smo na debatnem turnirju v Radečah razdelile 102 ankete z 12 vprašanji in jih nato natančno analizirale, da smo dobile zelene rezultate. Dve ankete smo zaradi neresnega reševanja izključile iz obdelave.

INTERVJUJI

Opravile smo tri intervjuje, in sicer z direktorico zavoda ZA in PROTI, gospo Bojano Skrt, gospo Andrejo Šut, mentorico debatnega kluba iz osnovne šole Središče ob Dravi, ter gospo Simono Klasinc, ki je mentorica debatnega krožka v osnovni šoli Ormož.

ISKANJE PODAKOV

Želene podatke smo našle v anketah in intervjujih, pomagale pa smo si tudi z viri na internetu in v knjigah.

POVEZOVANJE NALOGE

Ko smo imele zbrane vse podatke, smo jih uredile, povezale v celoto ter dodale grafe in slikovno gradivo. Nekaterе slike so tudi s turnirjev, ki smo se jih udeležile me tri.

2. KAJ JE DEBATA?

Izobraževalna debata je uravnoteženo strukturiran komunikacijski dogodek o pomembni temi, v kateri se soočita dve (lahko tudi več) nasprotujočih si strani in poskušata prepričati publiko/sodnike. Razumeti jo moramo kot proces, ne kot enkratni, zaključen dogodek. Debatno kot tekmovalno disciplino v taki ali drugačni obliki pozna skoraj polovica držav na svetu.

Lahko je organizirana v okviru različnih mladinskih organizacij, lahko kot izvenšolska dejavnost, celo kot del izbirnega rednega šolskega programa ali kot del krožkov oz. izbirnih vsebin. Vedno bolj se debata kot aktivna metoda pri poučevanju različnih predmetov pojavlja v različnih šolskih sistemih.

Debata je aktivnost, ki jo določa argumentirana in organizirana izmenjava mnenj različnih strani. Vsaka debata poteka po določenih pravilih, pri čemer se formati med seboj razlikujejo. Tako lahko debatiramo v Karl Popper formatu, svetovnem, britanskem parlamentarnem, ameriškem parlamentarnem ... Debaterji najprej dobijo t. i. trditev oziroma tezo (debatno trditev), na katero se debatira.

Debata pritegne in potegne. Za tiste, ki se zanjo odločijo, postane izjemno pomemben del njihovega življenja, spremeni jih, postane življenjski slog. Na najprestižnejših britanskih in ameriških univerzah ukvarjanje z debato prinaša prednosti pri vpisu, ponekod pa delodajalci za delo posebej iščejo debaterje in debaterke. Debata se je v 15 letih dobro razvila tudi v Sloveniji, saj jo imamo na vseh šolskih ravneh.

2.1. ZGODOVINA DEBATE

Zgodovina debate seže daleč nazaj v staro Grčijo. Tam so znani govorniki (Aristotel, Sokrat, Platon) predstavili drug drugemu svoje ideje o vodenju države, nato pa želeli dokazati, da je njihova ideja boljša. Tako se je zasnova debata, ki je večji pomen dobila v 18. stoletju, ko so začeli z ustanavljanjem debatnih društev. Debatne trditve so se nanašale na politiko, aktualne dogodke, pa tudi ljubezen in poroko. Leta 1780 je 35 debatnih društev prirejalo debate za 650 do 1200 ljudi. Predsednik ali moderator je govorcem povedal debatno trditev. Govorci so imeli omejen čas, v katerem so lahko argumentirali svoje stališče in na koncu debate so glasovali o odločitvi za nadaljnjo debato. Niso smeli žaliti drug drugega, zaiti na drugo temo, poudarek je bil na vpljivosti.

Angleške univerze so že v 18. stoletju poznale debatne klube in debata velja za eno najpomembnejših aktivnosti britanskih univerz. St. Andrews Debating Society (debatno društvo) je bilo prvo študentko debatno društvo, ustanovljeno leta 1794 kot Literarno društvo. Cambridge Union Society je bilo ustanovljeno leta 1815 in je najstarejši debatni klub na svetu. Služil kot model za druge debatne klube prestižnih univerz, kot sta Oxford in Yale.

Model debate, ki ga uporabljajo slovenske šole, izhaja iz anglosaškega sveta. Dolga leta je bila debata v taki obliki, kot jo poznamo pri nas, poznana predvsem v Veliki Britaniji in ZDA, nato še v drugih anglosaških državah. V zadnjih 15 letih se je razširila po vsem svetu in v zadnjih petih letih lahko govorimo o pravem debatnem razcvetu, saj se zelo hitro širi v Aziji, Afriki, na Bližnjem vzhodu, Kitajskem, v Južni Ameriki.

Debaterji pogosto nadaljujejo svojo pot kot voditelji na svojih področjih. Od znanih osebnosti so se s tem ukvarjali denimo Bill Clinton, Tony Blair, Oprah, Benazir Buto, Kofi Annan, Nelson Mandela, Margaret Thatcher, John Major, John F. Kennedy, Theodor Roosevelt, Franklin Roosevelt, Richard Nixon in še številni drugi.

2.2. KAKO POTEKA DEBATA?

Vsaka debatna skupina, najpogosteje sta dve, ena, ki trditev zagovarja in druga, ki jo zavrača, imata enako možnost, da predstavi svoja stališča. To pomeni, da ne glede na to, o katerem debatnem formatu govorimo, imata obe na razpolago enak čas. Debatni format tudi določa, koliko govorcev je na vsaki strani, vrstni red, kako si govorci sledijo in naloge, kaj mora kdo narediti.

Vsaka debata ima naprej določeno debatno trditev, o kateri se debatira, kar omogoča, da je razprava bolj osredotočena na določen problem, kot je to običajno pri neformalnem pogovoru. Običajno so debatne trditve zanimive in pomembne za debatirajoče in publiko. Trditev mora biti ubesedena in uravnotežena tako, da omogoča argumente tako za kot proti, biti mora jasna in preprosta. Odvisno od trditve se lahko debatira o vrednotah, dejstvih ali najpogosteje o različnih strategijah. Ena stran tako predstavi argumente, ki trditev zagovarjajo, druga stran pa predstavlja argumente, ki trditev zavračajo ali/in zavračajo argumente zagovorniške strani. Skratka, vsaka skupina predstavlja različne poglede, drugačne argumente, izhaja iz različnih predpostavk. Debatne trditve iz letošnjih debatnih turnirjev:

- Reklame za nezdravo prehrano bi morali ukiniti.
- Živali ne bi smeli uporabljati za testiranje izdelkov, namenjenih ljudem.
- Mladostniki se preko interneta naučijo več kot z branjem knjig.
- Podpiramo obvezno uvedbo šolskih uniform v osnovnih šolah.
- Starši ne bi smeli kupovati vojaških igrač svojim otrokom.

Seveda obe ekipi tudi zavračata argumente nasprotne strani, vzpostavi se tim, točka spora, kar je jedro, bistvo debate. Tako debaterji zelo natančno analizirajo argumente nasprotne strani, iščejo napake v sklepanju, predstavljajo drugačne podpore, podatke..., skratka, uporabljajo vse možne tehnike argumentacije in logike. Vsaka ekipa mora ne samo zavrniti argumente nasprotne strani, marveč tudi popraviti škodo, ki jo je nasprotna ekipa storila z zavračanjem njihovih argumentov. To se stori na ta način, da se zavrne zavračanje nasprotne ekipe, se razširi svoje argumente, predstavi nove dokaze v podkrepitev argumentov.

Debaterji debatni trditvi namenijo veliko prostega čas. Za njimi so ure in ure priprav o aktualnem problemu. Naj gre za obnovljive vire energije, enakopravnost med spoloma ali medije, pravzaprav ni teme, o kateri mladi debaterji ne bi znali najti tehničnih argumentov za in proti. Na debatnih turnirjih vneto zagovarjajo stran, ki jo je predhodno določil žreb.

2.2.1 SOJENJE IN SODNIKI

Celotno debato sodi sodnik - to so mentorji in mentorice debatnih klubov ter bivši debaterji in debaterke. Po zaključeni debati se debaterji rokujejo ter zapustijo prostor, da sodnik izpolni sodniški list in odloči o zmagi. Nato pokliče debaterje nazaj v sobo in jim pove dobre in slabe strani njihovega govora oziroma nastopa, končne odločitve pa jim ne pove. Le- to debaterji izvedo ob koncu debatnega turnirja. Sodniški list vsebuje tri kriterije: kvaliteto argumentacije, nastop in strukturo govora. Sodnik ne sme ocenjevati na podlagi lastnih stališč do določene teme ali na podlagi predhodnega znanja, saj se predvideva, da ne kaže naklonjenosti določeni skupini ali določeni strani. Odločitev temelji na tem, katera skupina je svojo nalogo opravila bolje - zagovarjala lastne trditve in zavračala nasprotnikove. Torej, omejiti se mora na to, kar so debaterji dejansko rekli, ne glede na to, če obstajajo boljši argumenti, ki pa v debati niso bili izrečeni. Glavni, odločilni kriterij je kvaliteta argumentov. Glede na te tri kriterije podeli vsaki ekipi določeno število točk (med 20 do 30). Te so pomembne, ker so odločilne, ko pride do izbire skupin, ki bodo napredovale v naslednji krog. V drugem krogu se pomerita ekipi, ki imata dve zmagi oziroma sta obe izgubili v prvem krogu. Pri tem gre za princip izločanja, tako da se v finalu pomerita ekipi, ki sta imeli največ zmag in največje število točk. Vsak od

govorcev je ocenjen tudi individualno. Vse točke in mesta posameznikov in ekip so po vsakem tekmovanju objavljena na skupnem seznamu.

2.3. DEBATNI KLUBI

Namen debatnih klubov je redno (tedensko) srečevanje in pripravljanje na debatno trditev (ali več), na katero potem debatirajo na različnih debatnih turnirjih (regijskih, državnem). Pod vodstvom mentorjev debaterji poglobljajo znanje o določeni problematiki, prebirajo različno gradivo, analizirajo in vrednotijo podatke, pripravljajo argumente tako za trditev kot proti njej, vadijo posamezne govore in celotne debate. Debate se ponavadi dotikajo aktualne problematike - tako aktualnih šolskih tém (na primer: smiselnost NPZ) kot tudi družbenih in političnih (primer: vstop Slovenije v EU - da ali ne). Na tak način debata uči debaterje, da uporabljajo logiko kot prvo orodje analize. Debaterji dajejo poudarek kritičnemu presojanju nasprotnikovih trditev ob istočasnem upoštevanju pravil dobrega nastopa.

2.4. DEBATNI TURNIRJI

V Sloveniji debatiramo v treh različnih debatnih formatih. Format določa število govorcev na obeh straneh, dolžino govorov, naloge govorcev in način postavljanja vprašanj. Vedno imamo dve ekipi, ena ekipa debatno trditev zagovarja, druga jo zavrača. Govori si v vseh debatnih formatih sledijo izmenično - prične prvi govorc zagovorniške skupine, nato prvi govorc negacijske skupine, nato drugi govorc zagovorniške skupine, pa drugi negacijske in tako dalje.

2.4.1. Osnovnošolski debatni turnirji

Na osnovnošolski ravni debatirajo v "Karl Popper debatnem formatu". Vsaka ekipa ima tri govorce, govori so dolgi štiri ali pet minut, vsak govorc govori enkrat, med govorom ga nihče ne sme prekinjati, med govori nasprotna skupina postavlja vprašanja. To je zahteven format za organizacijo in izvedbo, saj vključuje temeljito pripravo (iskanje virov, razvijanje argumentov ...)

Na osnovnošolski ravni imamo regijske, državne in mednarodne turnirje.

Regijski debatni turnirji:

V šolskem letu imamo osnovnošolski debaterji 4 regijske debatne turnirje. Potekajo v mescu oktobru, novembru, decembru in januarju, in sicer v osnovnih šolah, kjer imajo debatne klube. V vsaki ekipi so trije govorce in imajo kot skupina tudi svoje ime, pod katerim so prijavljeni.

Turnir se začne ob točno določeni uri. Približno 10 min. pred začetkom organizator turnirja izobesi seznam sodelujočih ekip. Le-te izvejo, ali bodo afirmacijska ali negacijska stran in učilnico. Takoj po teh informacijah gredo v učilnico, kjer počakajo še na nasprotno ekipo, sodnika in časomerilca. Ko so vsi prisotni, se lahko debata začne. O

eni trditvi, katere temo udeleženci izvedo mesec pred turnirjem, potekata dva debatna kroga. Ekipa, ki je v prvem krogu negacijska, je v drugem afirmacijska in obratno. Po drugem krogu navadno sledi kosilo in kratek počitek.

Po koncu kosila organizator turnirja napove impromptu debatno trditev. Vsaka skupina ima eno uro časa da si za to trditev sestavi argumente in vsak govorec napiše svoje govore. Le-te morajo debaterji napisati sami, brez pomoči mentorjev ali kako drugače pridobljenih informacij. Negacijska skupina se pripravlja izven učilnice, medtem ko se afirmacijska skupina pripravlja v učilnici.

Po končanem zadnjem krogu organizatorji seštejejo točke skupin in ugotovijo, kateri dve skupini se bosta pomerili v finalu. Finalna debata poteka v prostoru, kjer jo lahko spremljajo vsi udeleženci turnirja, sodi pa pet sodnikov. Po končanem finalu organizatorji razdelijo priznanja najboljšim desetim govorcem, razglasijo pet najboljših ekip in seveda zmagovalno ekipo turnirja. Vsaka šola dobi mapo z evalvacijskimi listi za vsako debato in rezultate debatnih tekem.

Državni debatni turnir:

Državni turnir se izvaja v aprilu. Udeležijo se ga debaterji, ki so že sodelovali na debatnih turnirjih. Poteka enako kot regijski, včasih se za državni turnir pripravita dve debatni trditvi.

Mednarodni debatni turnir:

Mednarodni turnir poteka v marcu. Na njem so do zdaj že sodelovale ekipe iz Hrvaške, Nemčije, Moldavije, Bolgarije, Črna Gore in seveda Slovenije. Ti turnirji trajajo dva dni, določita se dve debatni in dve impromptu trditvi. Prvi dan se debatira na eno debatno trditev, drugi dan pa na drugo. Debata poteka v angleščini in tudi sodi se v angleščini, torej potrebujejo debaterji dobro znanje angleščine. Zmagovalca polfinala se pomerita še v finalni debati.

2.4.2. Srednješolski debatni turnirji

Na srednješolski ravni debatirajo v "svetovnem srednješolskem debatnem formatu". Vsaka ekipa ima tri govorce, govori so dolgi sedem minut. Vsak govori enkrat, nato pa ima še prvi ali drugi govorec vsake strani štiriminutni govor. Nasprotna skupina lahko med govori postavlja vprašanja, govornik pa jih zavrne ali sprejme.

Srednješolski državni turnir in vsi mednarodni turnirji pa so dvo- ali tri-dnevni. Tako na teh turnirjih vsi debaterji in debaterke debatirajo pet ali šest debatnih krogov, nato se najboljše ekipe pomerijo v četrtfinalu, polfinalu in finalu. Finale srednješolskega državnega debatnega turnirja so pogosto organizirani v prostorih Državnega zbora.

2.4.3. Študentski debatni turnirji

Na študentski ravni debatirajo v "britanskem parlamentarnem formatu". V vsaki debati debatirajo štiri ekipe, vsaka ima dva govorca. Dve ekipi debatno trditev zagovarjata, dve ji nasprotujeta, vsak govorec govori enkrat, govori so dolgi sedem minut. Nasprotna skupina lahko med govori postavlja vprašanja, govornik pa jih zavrne ali sprejme.

2.5. KARL POPPER DEBATNI FORMAT:

STRUKTURA GOVOROV ZAGOVORNIŠKE IN NEGACIJSKE STRANI V KARL POPPER DEBATNEM FORMATU

Obstajajo različni formati debatiranja, ki se razlikujejo od države do države kot tudi glede na vrsto tekmovanja. Različni so časi, ki jih imajo na voljo govorci, da izpeljejo svoj govor; različni so načini spraševanja nasprotnikov - navzkrižno spraševanje oz. vprašanja med govori; različna je dolžina pripravljalnega časa; tudi število udeležencev debate se razlikuje od formata do formata. Vendar pa so v osnovi naloge govorcev v tekmovalnih debatah enake - čim bolj prepričljivo zastopati določeno stališče, s tem da prvi govorci predstavijo okvire debate, drugi te okvire razvijejo in dodatno podprejo, zadnji pa povzamejo in zaključijo debato.

Debatni format Karl Popperje najpogosteje uporabljan format debatiranja v Sloveniji.

1. Govor prvega govorca zagovorniške skupine: 4 minute

Naloga, ki jo mora med govorom opraviti, je: razloži problem, ki se pojavlja v okviru teme, o kateri debatirajo; predstavi definicije za nedvoumnost debate; v okviru definicij postavi cilj, ki dokazuje pravilnosti njihove trditve. V podporo cilju našteje argumente, jih razloži, podpre in poveže s ciljem debate in na tak način dokazuje pravilnost zagovarjanja trditve. Je edini govor v debati, ki je vnaprej pripravljen.

2. Navzkrižno zasliševanje: 2 minuti.

V vsakem navzkrižnem spraševanju oseba, ki ni naslednja na vrsti, sprašuje osebo, ki je pravkar zaključila govor. Tako v prvem navzkrižnem spraševanju tretji govorec

negacijske skupine sprašuje prvega govornca zagovorniške skupine. Postavlja takšna vprašanja, ki omogočajo lažje razumevanje nasprotnikovih argumentov in izvablja odgovore, ki pomagajo pri zavračanju argumentov zagovorniške skupine, oz. podpirajo argumente, ki jih bodo kasneje sami vzpostavili na negacijski strani. Odgovori, ki jih dobi negacijska skupina, so koristni le, če jih uporabijo in omenijo v enem izmed svojih naslednjih govorov.

3. Govor prvega govornca negacijske skupine: 4 minute.

Naloga, ki jo mora med govorom opraviti, je: pove, če se strinja z definicijami (če se ne, poda svoje in argumentira, zakaj so definicije zagovornikov neprimerne; če jih ne omeni, se razume, da so sprejemljive); postavi cilj, ki dokazuje pravilnosti njihove trditve. V podporo cilju našteje argumente, jih razloži, podpre in poveže s ciljem debate ter zavrne nasprotnikove argumente. Na tak način dokazuje pravilnost zavračanja trditve. Argumente nasprotnikov mora izzvati, vendar le v glavnih točkah.

Namen vsakega navzkrižnega spraševanja je enak - bolj podrobno se informirati o nasprotnikovih argumentih in iz njih izvabiti odgovore, ki pomagajo pri zavračanju argumentov nasprotniške strani oz. podpori lastnih argumentov.

4. Navzkrižno zasliševanje: 2 minuti.

Tretji govorec zagovorniške skupine sprašuje prvega govornca negacijske skupine.

5. Govor drugega govornca zagovorniške skupine: 4 minute.

Naloga, ki jo mora med govorom opraviti, je: (če se zagovorniška skupina ni strinjala z definicijami, razloži pravilnost svojih definicij, oz. sprejme nasprotnikove); zavrne nasprotnikove argumente, svoje pa ponovi in doda nove podpore. Če nekega nasprotnikovega argumenta ne spodbija, pomeni, da ta argument obvelja. Enako velja za zavrnjene argumente - če ne odgovori na nasprotnikovo spodbijanje, je ugovor sprejel. Ni dovoljeno uvajanje novih trditev ali definicij.

6. Navzkrižno zasliševanje: 2 minuti.

Prvi govorec negacijske skupine sprašuje drugega govornca zagovorniške skupine.

7. Govor drugega govorca/-ke negacijske skupine: 4 minute.

Naloga, ki jo mora med govorom opraviti, je: zavrne nasprotnikove argumente, svoje pa ponovi in doda nove podpore. Torej, odgovori na spodbijanje zagovorniške skupine in napade njihov primer. Ni pa dovoljeno uvajanje novih trditev ali definicij.

8. Navzkrižno zasliševanje: 2 minuti.

Prvi govorec zagovorniške skupine sprašuje drugega govorca skupine.

9. Govor tretjega govorca zagovorniške skupine: 4 minute.

Gre za sklepni govor zagovorniške strani, zato mora govorec naštet glavne točke spora v debati in razložiti, zakaj je bila njihova skupina prepričljivejša - zakaj so bili argumenti zagovorniške strani močnejši. Pokaže napake negacijskega zavračanja in zavrne njihove argumente. Dobri debaterji izpustijo nekaj točk in sodnikovo pozornost preusmerijo predvsem na ključne točke debate .

10. Govor tretjega govorca negacijske skupine: 5 minut (3 minute).

Gre za sklepni govor negacijske strani, zato mora govorec ali govorka naštet glavne točke spora v debati in razložiti, zakaj je bila njihova skupina prepričljivejša - zakaj so bili argumenti negacijske strani močnejši. Ker je to zadnji govor in zagovorniška stran nima možnosti odgovarjanja nanj, mora sodnik predvsem paziti, da se ne uvaja novih argumentov.

Skupina, ki trditev zagovarja, mora pripraviti argumente, ki trditev zagovarjajo. Pri oblikovanju govorov se struktura razlikuje pri trditvah vrednot in dejstev od trditev politik. Zavračanje argumentov nasprotne strani, vzpostavitev tim. točke spora, je jedro, bistvo debate, brez tega ne moremo govoriti o debati. Tako debaterji zelo natančno analizirajo argumente nasprotne strani, iščejo napake v sklepanju, predstavljajo drugačne podpore, podatke...., skratka, uporabljajo vse možne tehnike argumentacije in logike. Vsaka ekipa more ne samo zavrniti argumente nasprotne strani, marveč tudi popraviti škodo, ki jo je nasprotna ekipa storila z zavračanjem argumentov. To se stori na ta način, da se zavrne zavračanje nasprotne ekipe, se razširi svoje argumente, predstavi nove dokaze v podkrepitev argumentov.

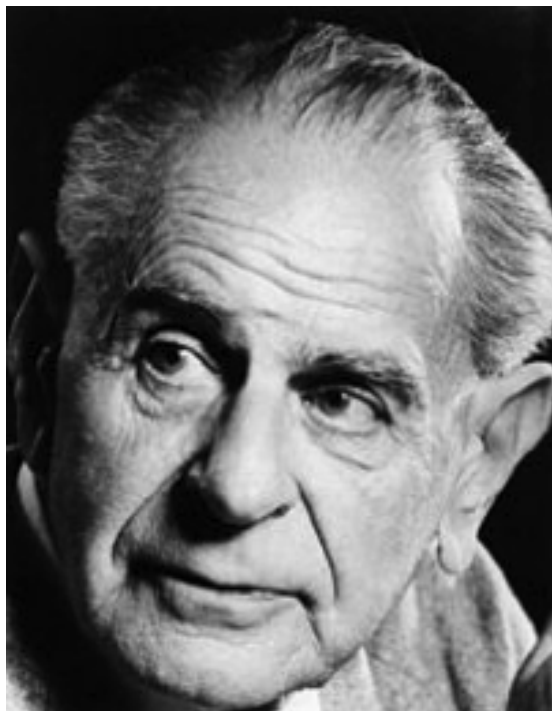
Med debato ima vsaka debatna ekipa na voljo 10 minut pripravljalnega časa, ki ga lahko izkoristijo kdajkoli med debato, največ časa izkoristi tretji govorec.

Čas med samo debato merijo časomerilci, katerih naloga je tudi, da kažejo z rokami koliko časa imajo debaterji še na voljo.

2.6. KARL POPPER

Sir Karl Raimund Popper je bil avstrijsko-britanski filozof. Rodil se je 28. julija 1902 na Dunaju v Avstriji, umrl pa 17. septembra 1994 v Londonu.

Popper je bil profesor na London School of Economics. Velja za enega največjih filozofov znanosti 20. stoletja. Veliko je prispeval tudi na področjih socialne in politične filozofije. Popper je znan po tem, da je znanstveno metodo utemeljil na principu ovrgljivosti, kar je v nasprotju s predhodnim principom dokazljivosti. Govori, da je znanstveno torej samo tisto, kar lahko ovremo. Bil je goreč zagovornik liberalne demokracije in principov socialnega kritizma, za katerega je verjel, da omogoča odprto družbo. Za nas debaterje je najbolj pomemben njegov debatni format (Karl Popper debatni format).

2.7. ZAVOD ZA IN PROTI – ZIP

Za in proti, zavod za kulturo dialoga (ZIP) je nevladna, neprofitna organizacija, katere primarna dejavnost je koordinacija debatnega programa v Sloveniji na osnovnošolski, srednješolski in univerzitetni ravni, izobraževanje o debati in kritičnem mišljenju, spodbujanje dialoga o aktualnih družbenih vprašanjih in razvijanje aktivnega državljanstva pri mladih. Direktorica zavoda ZIP je ga.Bojana Skrt.

ZIP je bil ustanovljen leta 1998, nastal je iz debatnega programa, ki se je v Sloveniji začel oktobra 1996 kot eden od programov takratnega Zavoda za odprto družbo. Za in proti, zavod za kulturo dialoga, združuje čez petdeset debatnih klubov, ki delujejo na osnovnošolski, srednješolski in univerzitetni ravni in v okviru katerih je letno aktivno vključenih okoli 1000 mladih. ZIP želi z vso svojo dejavnostjo prispevati k višji ravni kulture dialoga na Slovenskem in povečati aktivno udeležbo mladih.

ZIP sodeluje s priznanimi strokovnjaki s področja debate, retorike in argumentacije z vsega sveta.

ZIP organizira izobraževanja za učitelje/ice, profesorje/ice o uporabi debatnih tehnik pri pouku, okrogle mize, javne debate, javne razprave, debatne akademije, turnirje in seminarje.

ZIP je v svetu prepoznana kot ena najuglednejših debatnih organizacij.

3. PRAKTIČNI DEL

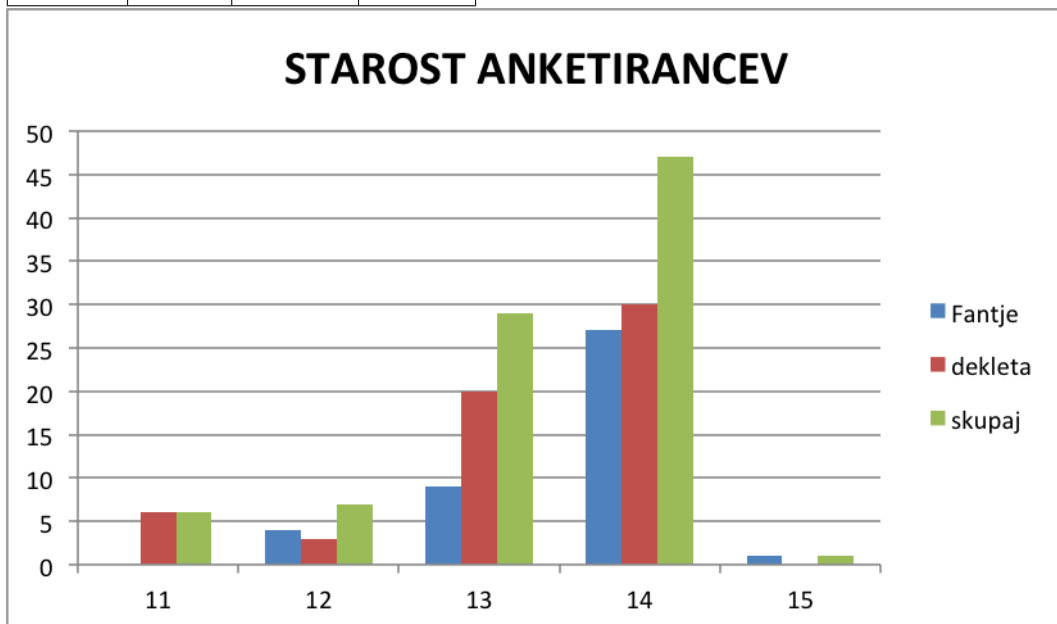
3.1. ANALIZA ANKETE

Anketo smo razdelile debaterjem regijskega debatnega turnirja na osnovni šoli Radeče. Razdelile smo 102 ankete, a smo morale 2 izločiti zaradi neresnega reševanja. Tako

11 RAZISKOVALNA NALOGA - DEBATNI KLUBI V SLOVENIJI

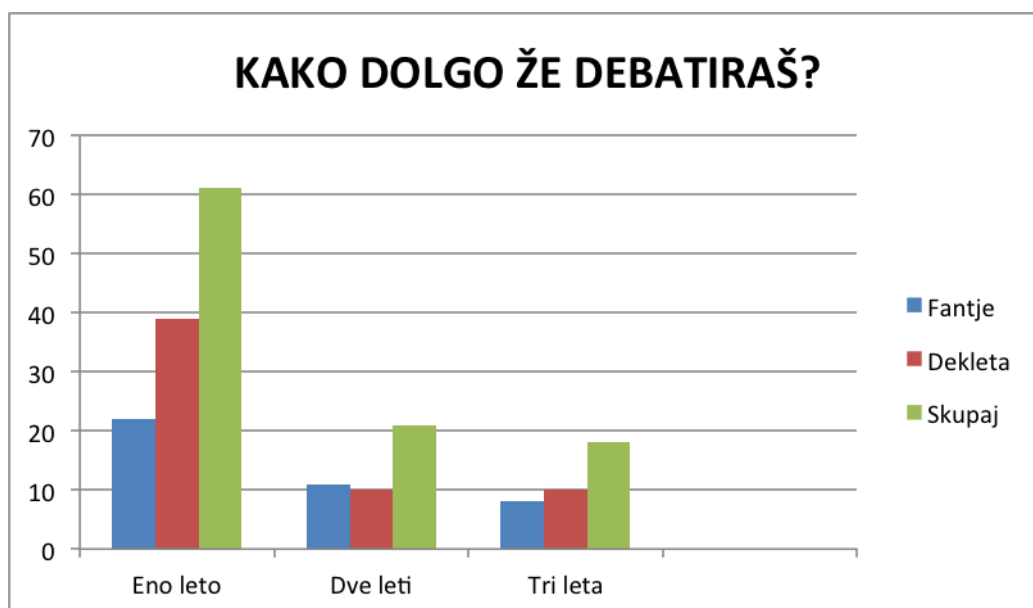
smo dobile 100 anket, ki smo jih podrobno analizirale.

starost	fantje	dekleta	skupaj
11	0	6	6
12	4	3	7
13	9	20	29
14	27	30	57
15	1	0	1

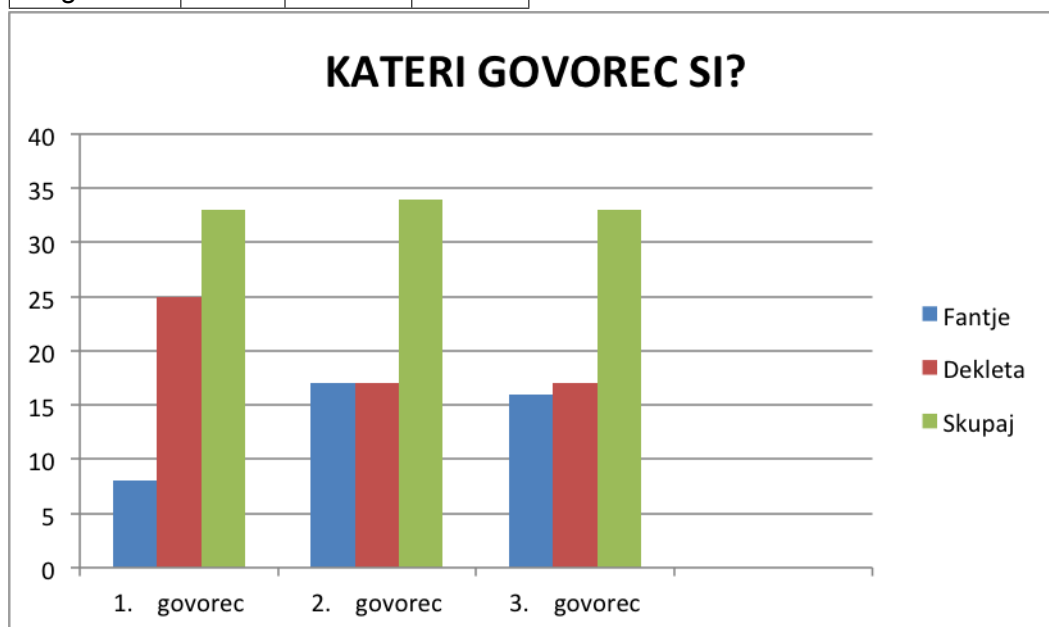
Rezultati te ankete so nam pokazali, da največ debaterjev obiskuje 9. razred osnovne šole oz. so stari 14 let. Sledijo jim 13-letniki, nekaj pa je tudi mlajših, 11 in 12 let. Turnirja se je udeležil tudi 15-letnik.

1. kako dolgo ze debatiraš			
	fantje	dekleta	skupaj
eno leto	22	39	61
dve leti	11	10	21
tri leta	8	10	18

Rezultati so nam pokazali, da je bilo največ debaterjev (61), ki so se z debato začeli ukvarjati letos oz. pred enim letom, sledijo jim govorci z 2-letnim stažem(21), najmanj (18) pa je bilo debaterjev , ki se s tem ukvarjajo 3 leta.

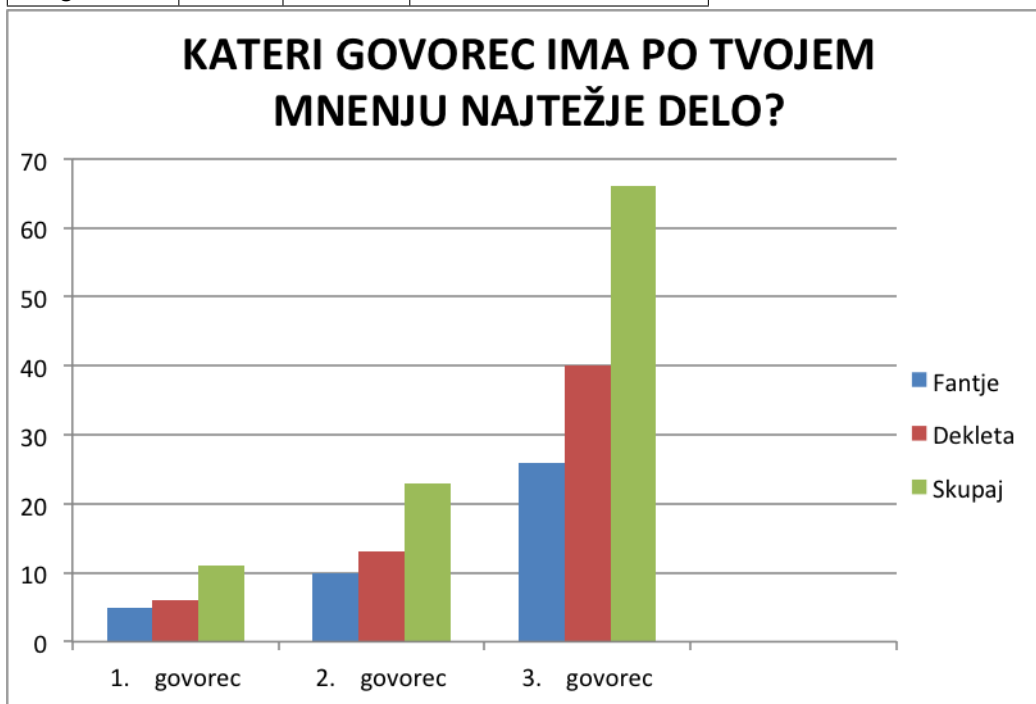
2. kateri govorec si			
	fantje	dekleta	skupaj
1. govorec	8	25	33
2. govorec	17	17	34
3. govorec	16	17	33

Rezultati ankete so bili pričakovani, kajti debatno ekipo sestavljajo 3 člani. Pokazalo

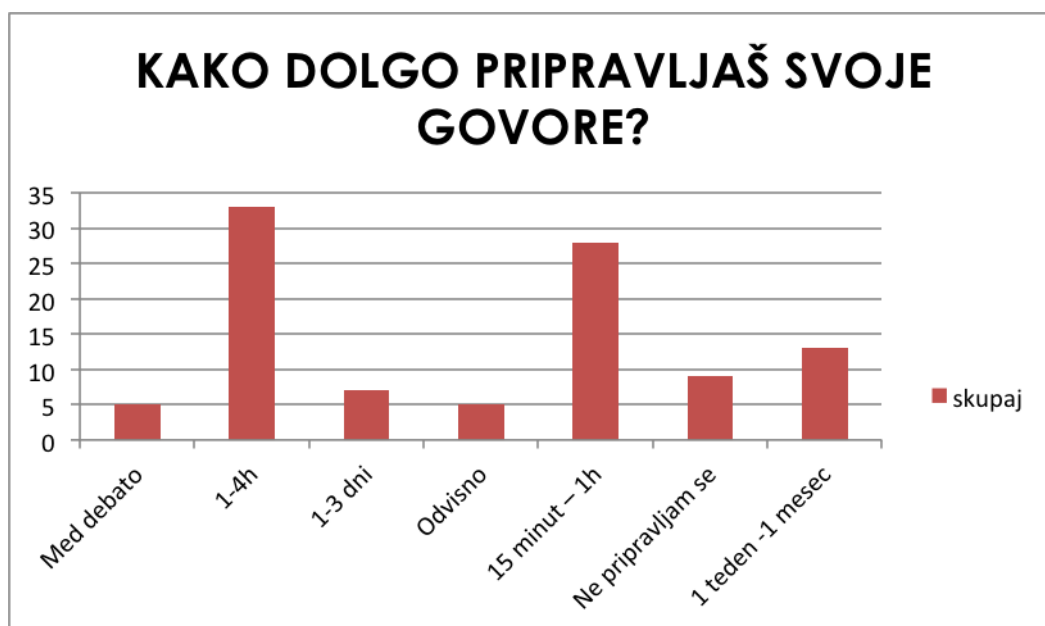
se je, da eno ekipo sestavljata le dva govorca, kar pomeni, da mora en član opravljati dve vlogi, kar se lepo vidi iz podatka pri drugih govorcih (34), prvih in drugih pa je 33. Rezultati nam pokažejo tudi, da je največ prvih govork deklet, medtem ko je število fantov in deklet pri drugih govorcih enako.

Kateri govorec ima po tvojem mnenju najtežje delo?			
	fantje	dekleta	skupaj
1. govorec	5	6	11
2. govorec	10	13	23
3. govorec	26	40	66

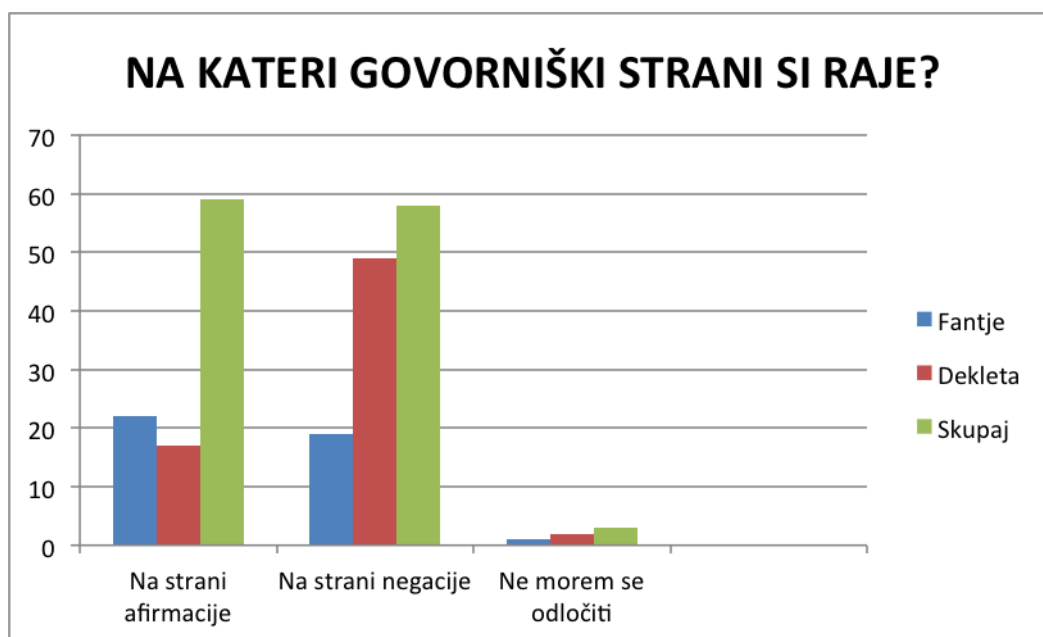
Rezultati so pokazali, da večina debaterjev (66) misli, da ima najtežje delo tretji govorec. To tudi potrди našo hipotezo, ki pravi: Najtežje delo ima tretji govorec. Seveda vsi niso takšnega mnenja, kajti 23 debaterjev meni, da ima najtežje delo drugi govorec, enajst pa, da je to prvi govorec.

Kako dolgo pripravljáš svoje govorec	
	skupaj
med debato	5
1 - 4 h	33
1 - 3 dni	7
odvisno	5
15 minut - 1h	28
Ne pripravljam se	9
1 teden - 1 mesec	13

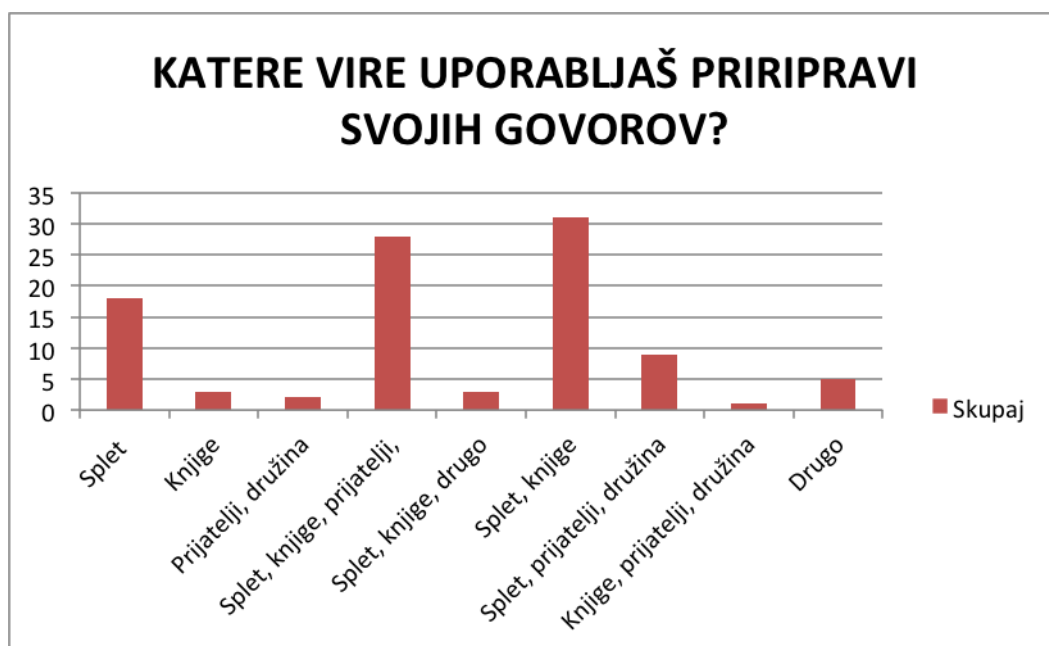
Pri rezultatih nismo zasledile večjih odstopanj odgovorov med fanti in dekleti, zato smo rezultate združile. Ugotovile smo, da se največ debaterjev (33) na debato pripravlja 1-4h, sledijo debaterji (28), ki se pripravljajo 15min- 1h, 13 se jih pripravlja od 1 tedna do enega meseca, 7 od enega do tri dni, 5 si govore pripravlja med debato, 5 pa jih je obkrožilo odgovor »odvisno«. 9 debaterjev je povedalo, da se na debato sploh ne pripravlja.

Na kateri govorniški strani si raje?			
	fantje	dekleta	skupaj
na strani afirmacije	22	17	59
na strani negacije	19	43	58
ne morem se odločiti	1	2	3

Rezultati so bili zelo tesni. Pravzaprav je o »zmagovalcu« odločal le en glas. 59 debaterjev je raje na strani afirmacije, kar pomeni, da zagovarjajo debatno trditev, 58 pa jih je raje na strani negacije, kar pomeni, da negirajo debatno trditev. 3 debaterji se niso opredelili, na kateri strani so raje.

Katere vire uporabljaš pri pripravi svojih govorov?	
	skupaj
splet	18
knjige	3
prijatelj, družina	2
splet, knjige, prijatelji, družina	28
splet, knjige, drugo	3
splet, knjige	31
splet, prijatelji, družina	9
knjige, prijatelji, družina	1
drugo 5	

Tudi pri tem vprašanju se odgovori med fanti in dekleti niso bistveno razlikovali, zato smo jih združile. Opazile smo, da debaterji pri pripravi svojih govorov največkrat posežejo po spletu in knjigah (31), spletu, knjigah, prijateljih in družini (28), sledijo splet (18), splet, prijatelji in družina (9), knjige (3), prijatelji in družina (2), knjige, prijatelji in družina (1), 5 debaterjev pa za pripravo uporablja druge vire.

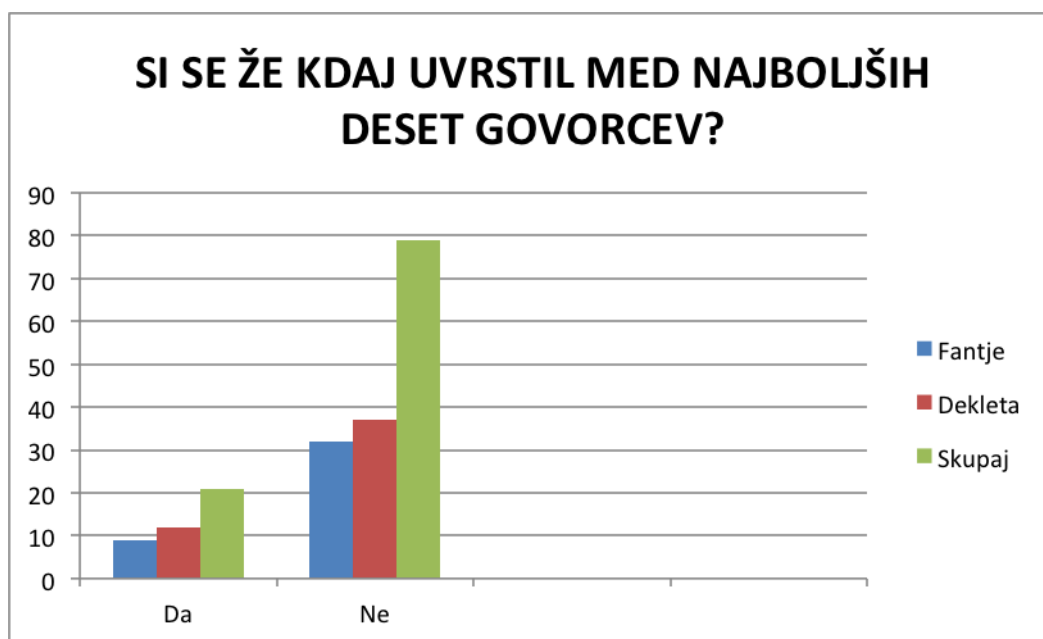
Zakaj si se odločil za debatni klub oz. kdo te je navdušil?

	skupaj
prijatelj	22
učitelj	30
sam	29
družina	6
psihiater	3
ne vem	1

Odgovori med fanti in dekleti se niso bistveno razlikovali, zato smo jih združile. Rezultati so pokazali, da je debaterje za debatni klub navdušil učitelj (30), 29 se jih je navdušilo samih, sledijo prijatelj (22), družina (6), psihiater (3), 1 debater pa za odločitev ne ve. Z rezultati te ankete smo delno potrdile našo hipotezo, ki se glasi: Učenec/učenka se je za debato odločil/a, ker so ga/jo za to navdušili prijatelji oz. družinski člani. Rezultati so pokazali, da se jih je za debato največ odločilo, ker so jih navdušili učitelji.

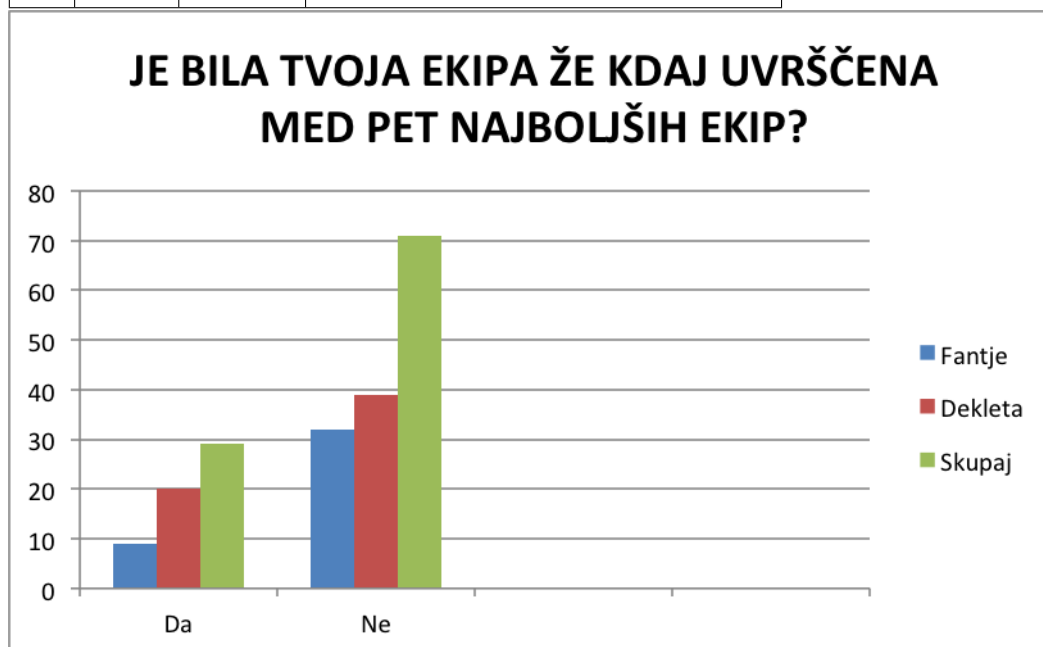
Si se kdaj uvrstil med deset najboljših govorcev?			
	fantje	dekleta	skupaj
da	9	12	21
ne	32	37	79

Rezultati so pokazali, da se večina debaterjev (79) še ni uvrstila med deset najboljših govorcev, medtem ko je bilo 21 že tako uspešnih. Med spoloma sicer ni večjih odstopanj, čeprav so dekleta malo boljša, a ne smemo pozabiti, da jih je tudi več.

Je bila tvoja ekipa kdaj uvrščena med pet najboljših ekip?

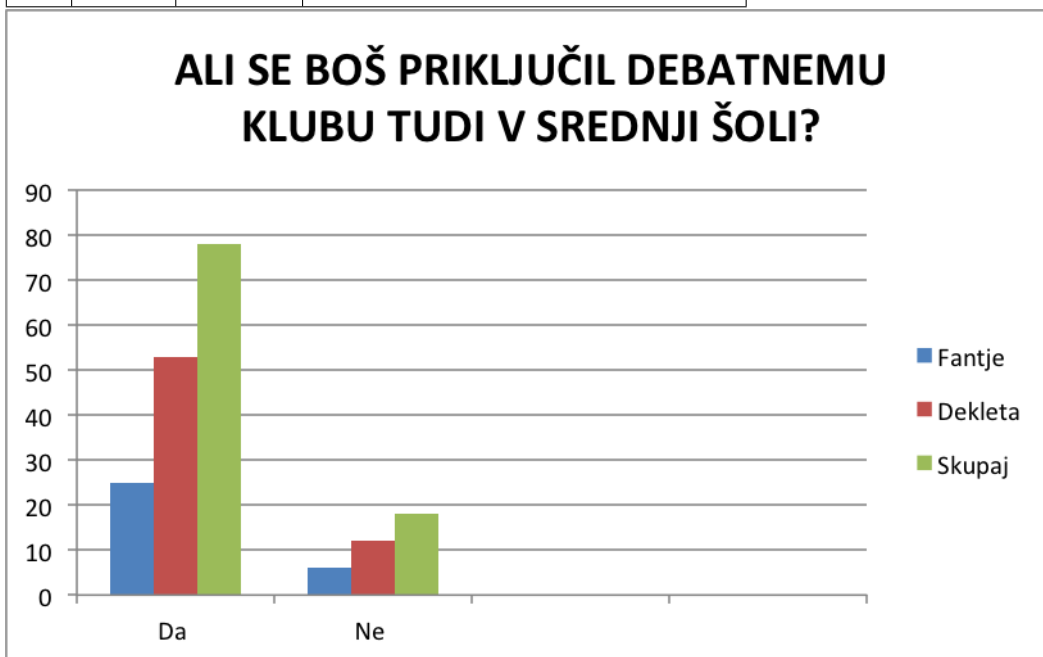
	fantje	dekleta	skupaj
da	9	20	29
ne	32	39	71

11 RAZISKOVALNA NALOGA - DEBATNI KLUBI V SLOVENIJI

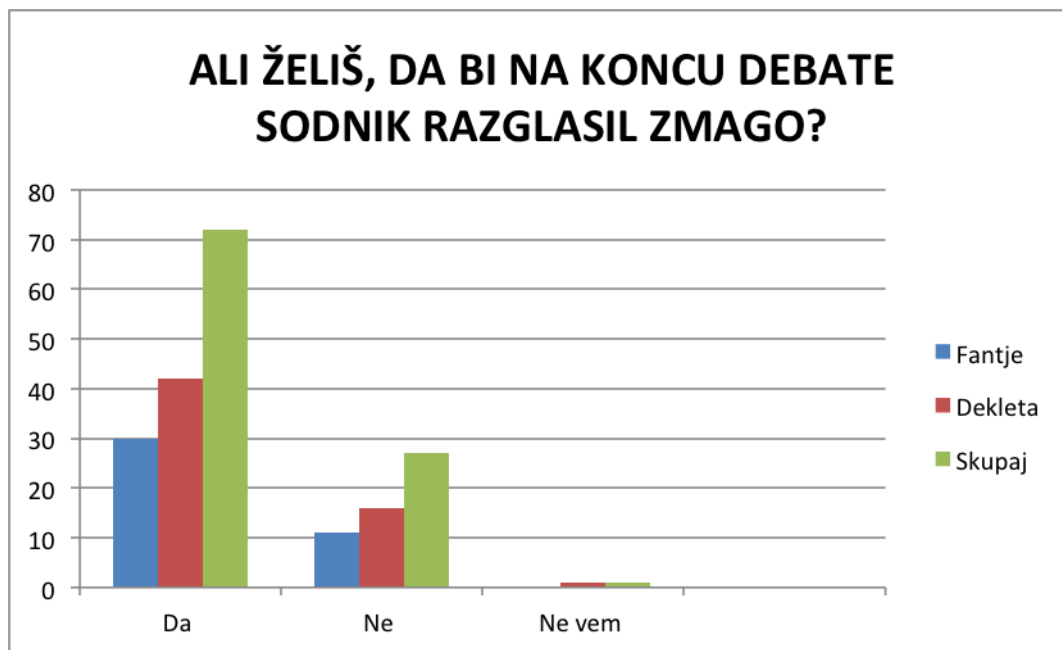
Rezultati so podobni rezultatom prejšnjega vprašanja. Kar 71 debaterjev je povedalo, da se njihova ekipa še ni uvrstila med pet najboljših, medtem ko je 29 debaterjev potrdilo, da se je njihova ekipa že uvrstila tako visoko. Odstopanja med spoloma spet niso velika, vendar znova prevladujejo dekleta.

Ali se boš pridružil debatnemu klubu tudi v srednji šoli?			
	fantje	dekleta	skupaj
da	25	53	78
ne	6	12	18

Po odgovorih sodeč bo večina (78) nadaljevala z debatiranjem tudi v srednji šoli, kar pomeni, da so nad to dejavnostjo navdušeni. 18 debaterjev pa s tem ne bo nadaljevalo.

Ali želiš, da bi na koncu debate sodnik razglasil zmago?			
	fantje	dekleta	skupaj
da	30	42	72
ne	11	16	27
ne vem	0	1	1

Rezultati zadnjega vprašanja so pokazali, da večina debaterjev (72) želi, da bi sodnik na koncu razglasil zmago oz. povedal, katera ekipa je zmagala. 27 debaterjev pa je mnenja, da je bolje, da tega sodnik ne naredi oz. se strinjajo s sistemom, kakršen je uveljavljen sedaj. 1 debater pa se na zastavljeno vprašanje ni mogel odločiti. S temi rezultati smo tudi potrdile našo hipotezo, ki se je glasila: **Večina želi, da sodnik odločitev o zmagi pove po končani debati.**

3.2. POTRDITVE HIPOTEZ

Naše hipoteze smo postavile glede na izkušnje na debatnih turnirjih. Postavile smo jih previdno in menimo, da smo jih pravilno izbrale.

Hipoteze smo potrdile oz. ovrgle glede na rezultate anketnih vprašanj, ki smo jih postavile debaterjem na že omenjenem tretjem debatnem turnirju to šolsko leto v Radečah.

Hipoteze so se glasile:

1. Najtežje delo ima tretji govorec.
2. Večina debaterjev želi, da sodnik odločitve o zmagi ne poda.
3. Večina debaterje se je odločila za debato, ker so jih navdušili prijatelji oz. družinski člani.
4. Za debatni krožek se odloči več deklet kot fantov.

NAŠE UGOTOVITVE:

1. HIPOTEZA – Najtežje delo ima tretji govorec

To hipotezo smo postavile glede na lastne izkušnje in izjave drugih govorcev. Menimo, da večina debaterjev noče biti tretji govorec, saj čutijo breme prevelike zahtevnosti in odgovornosti, zdi se jim, da je njihova vloga odločilna. Tudi me se s tem strinjamo, vendar smo dobile veliko mnenj, da tretji govorec vseeno nima najtežjega dela, kar smo želele preveriti.

To hipotezo smo na koncu potrdile. Naše ankete so nam pokazale, da je več kot polovica debaterjev prepričana v to trditev in jo podpirajo (66 učencev jo podpira, 34 pa ne). To pomeni, da skoraj enkrat več učencev misli, da je najtežje biti tretji govorec, kot pa tisti, ki se ne strinjajo. Vse je nazorno prikazano v grafih.

2. HIPOTEZA – Večina debaterjev želi, da sodnik odločitve o zmagi ne poda

To je hipoteza, ki se nam je zdela ena izmed najbolj ključnih, saj se o njej že dolgo razpravlja. Čeprav debaterji vemo, kako dobro ali slabo nam je šlo med samo debato, se nam trem zdi, da vseeno vsi napeto pričakujemo mnenje sodnika, kaj nam je šlo dobro in kaj moramo še popraviti. Velikokrat smo slišale, kako si večina želi, da bi sodnik svoje odločitve povedal že prej. Vendar moramo razmišljati v dve smeri. Če bi že vnaprej vedeli za izgubo debate, bi bili debaterji pod pritiskom, da nimajo več možnosti za uvrstitev, kakršna je pač na turnirju. Po drugi strani pa bi ob zmagi morda postali manj zbrani in osredotočeni na še en ali dva uspeha.

To smo preverile z našo anketo in dobile zadostne rezultate, da to hipotezo opustimo, saj nam je namreč od 100 intervjuvancev 72 odgovorilo, da želijo izvedeti rezultate od sodnika ob koncu debate. Če pa je to dobro ali ne, bo zaenkrat ostalo razmišljanje posameznikov.

3. HIPOTEZA – Večina debaterjev se je odločila za debato, ker so jih navdušili prijatelji oz. družinski člani

Ta hipoteza je bila postavljena, ker smo se na debatah velikokrat vprašale, kaj oz. kdo je te mlade debaterje sploh prepričal, da jih srečujemo na turnirjih. Pogosto smo srečale učence, za katere se nam je zdelo, da ne debatirajo z veseljem. Zakaj so se torej prijavili?

Trditev VEČINA DEBATERJEV SE JE ODLOČILA ZA DEBATO, KER SO JIH NAVDUŠILI PRIJATELJI OZ. DRUŽINSKI ČLANI je bila po analizi delno potrjena. Delno je opuščena, ker smo me govorile o družinskih članih, za katere smo ugotovile, da pri odločitvi učenca v večini primerov niso imeli vpliva. Torej je samo delno sprejeta. Dobili pa smo tudi druge zanimive odgovore, kot na primer, da so se trije učenci pridružili k debatam, ker jih je prepričal psihiater oz. psihiatrinja. Največji vpliv pa imajo učitelji, zaradi katerih se je za debatiranje odločilo kar 33 učencev.

4. HIPOTEZA – Za debatni krožek se odloči več deklet kot fantov

To hipotezo smo postavile glede na to, kar smo videle na turnirjih, saj se nam je zdelo malo verjetno, da bi lahko dobile ekipo, ki bi debatirala proti nam in bi bila v celoti sestavljena iz nasprotnega spola. Čeprav smo takšno ekipo tudi kdaj dobile, se nam je vseeno zdelo, da je bilo deklet veliko več kot fantov. Morda tudi zato, ker že po naravi rade veliko govorimo. Zato je bilo tudi prvo vprašanje na naši anketi, katerega spola je oseba. Hipotezo smo tako lahko v tem primeru potrdile, čeprav nas je presenetilo, da je bilo po anketni analizi samo 18 deklet več kot fantov.

3.3. ANALIZA INTERVJUJEV

Z intervjuji smo ugotovile veliko novih informacij, ki niso bile nikjer zapisane in podatkov, ki nam jih tudi mentorji za debate ne povedo, ker med samo debato niso pomembni.

Največ novega znanja smo pridobile z odgovori gospe Bojane Skrt, ki nam lahko največ pove o debatah in debatnih klubih v Sloveniji. Veliko novih podatkov smo dobile o uspešnosti slovenskih debatnih klubov, njihovih začetkih in njihovem delovanju. Slovenija naj bi bila namreč ena izmed najboljših držav na turnirjih, kjer potekajo debate v tujem jeziku – torej angleščini. Vse tri mentorice pa so mnenja, da so debate dobre za učence, saj krepijo možnost strukturiranega govora, samozavestnejše govorce, ki znajo s prepričljivim načinom kritično ovrednotiti argumente drugih.

3.4. ZAKLJUČEK

V času, ko smo pisale to raziskovalno nalogo, delale raziskave, intervjuvale ter veliko pisale, smo spoznavale debato na veliko različnih načinov, predvsem ob izmenjavi mnenj z drugimi debaterji.

Lahko rečemo, da smo z odgovori in samo raziskavo zadovoljne, čeprav imamo na nekaterih področjih drugačno mišljenje. Še vedno pa mislimo, da bi se vsi morali bolj poglobiti v debato. Tam bi lahko odkrili veliko več kot samo govorjenje, argumentiranje, »kreganje« govorcev ter kazanje retoričnih sposobnosti.

Menimo, da se lahko s priključitvijo v debatni klub veliko naučimo in se poglobljamo v teme, o katerih drugače ne razglabljamo. Dajo nam nek vpogled v stvari, ki se zdijo samoumevne, vendar pogosto niso.

Debatiranje nam pomaga na različnih področjih, npr. v šoli. Manj nas je strah spraševanja, govorjenja pred razredom, znamo argumentirati svoja stališča. Zelo je pomembna retorika, saj je naše govorjenje tekoče, jasno, razumljivo.

Seveda se vsega ne da naučiti v slabem letu, vendar pa je napredek lahko hitro viden, če si vključen v dober debatni krožek, imaš dobrega mentorja, sam pa si vztrajen in debatiraš z veseljem. Vse to lahko me tri z gotovostjo potrdimo.

Želele bi večjo prepoznavnost debatnega področja in čim aktivnejšo vključitev mladih v debatne krožke.

4. PRILOGE

4.1. INTERVJU Z go. BOJANO SKRT

1. Kdaj in zakaj ste se začeli ukvarjati z debato?

Leta 1996 sem bila zaposlena kot knjižničarka v Knjižnici Otona Župančiča v Ljubljani. Odgovorna sem bila za novoustanovljeno Knjižnico Poljane, vodila sem celoten proces ustanavljanja, od opreme do nabave knjig in promocije ... Bila sem zaposlena kot vodja te knjižnice. Zelo veliko mladih je začelo hoditi v knjižnico in pogosto so se zadržali dlje časa in se želeli pogovarjati. Zato sem prišla na idejo, da bi v času, ko je knjižnica zaprta, organizirala pogovorne večere z mladimi. Idejo sem predstavila nekaterim članom sveta takratnega Zavoda za odprto družbo, ki je spodbujal in sofinanciral različne programe civilne družbe in mladino. Povabili so me na seminar o debati, ki se je oktobra 1996 zgodil v Bohinju. Predavali sta dve debatni mentorici iz ZDA, na tem seminarju je sodelovalo 14 profesorjev iz srednjih šol iz vse Slovenije in jaz.

Ko sem se seznanila z debato, sem si rekla: »To je to! To je nekaj, kar sem pogrešala celo življenje, to je nekaj, kar bi jaz zagotovo počela, če bi imeli to v srednji šoli, ko sem sama bila dijakinja, to želim početi.« S tem sem se hotela ukvarjati.

Seminar je bil organiziran s strani Zavoda za odprto družbo in na koncu seminarja smo imeli sestanek vsi udeleženci in koordinatorka programa iz Zavoda za odprto družbo in se dogovorili, kako bomo nadaljevali. Večina profesorjev, ki so bili na seminarju, je reklo, da bodo ustanovili debatni klub na svoji šoli – še vedno sta kot mentorja od takrat aktivna Jakob Štrovs iz Srednje ekonomske šole in gimnazije Trbovlje in Janja Jankovič iz Srednje šole Črnomelj, delujejo pa še skoraj vsi klubi na šolah, ki so bile takrat na seminarju, npr. Gimnazija Ravne na Koroškem, Gimnazija Celje Center, Druga gimnazija Maribor ...

Mene so prosili, da bi bila ena od koordinatoric debatnega program in da bi v Knjižnici Poljane ustanovili Debatni center. Sama sem bila takoj za. Koordinarala sem debatni program skupaj z dvema študentkama, ki sta leto dni prebili v ZDA na študiju in se tam seznanili z debato. Ena je sedanja dopisnica Dela iz Moskve, Polona Frelih, pred tem je bila zaposlena v zunanje političnem uredništvu na TV Slovenija, druga je Manja Klemenčič, bivša dijakinja Gimnazije Franca Miklošiča Ljutomer, doktorica EU študij, gostujoča predavateljica na različnih ameriških univerzah in raziskovalka izobraževanja v EU, že leta živi v ZDA.

Tako se je ustanovil debatni program, ki je deloval kot eden od programov Zavoda za odprto družbo. Prvi srednješolski debatni turnir se je zgodil marca 1997, na njem je sodelovalo 55 ekip iz 12 srednješolskih debatnih klubov, trajal je 3 dni.

Ustanovili smo Debatni center v Knjižnici Poljane in dobili prvi računalnik, ki je bil namenjen tudi obiskovalcem knjižnice, tako je imel dvojno funkcijo – za potrebe Debatnega centra in za potrebe uporabnikov knjižnice. Dobili smo tudi zbirko debatnih knjig, ki so bile posebej postavljene kot zbirka Debatnega centra.

2. Kako dolgo že vodite Zavoda ZA IN PROTI?

Do leta 1998 smo delovali kot eden od programov Zavoda za odprto družbo, takrat sta moji so-koordinatorki Manja Klemenčič in Polona Frelj odšli novim izzivom naproti in zapustili debatni program. S strani Zavoda za odprto družbo pa je prišla zahteva, da moramo ustanoviti zavod in se odcepiti od Zavoda za odprto družbo. To je bila običajna praksa za uspešne programe in debato so ocenili kot zelo uspešen program.

Tako smo v letu 1998 pripravili vso dokumentacijo in marca leta 1999 je bil ustanovljen Za in proti, zavod za kulturo dialoga, ki ga od takrat vodim.

3. Kaj je delo Zavoda ZA IN PROTI?

Osnovne naloge ZA IN PROTI so:

- koordinacija dela debatnih klubov,
- izobraževanje mentorjev debatnih klubov na vseh stopnjah,
- izobraževanja mladih vseh starosti o debati,
- organizacija turnirjev, debatnih akademij, javnih razprav, okroglih miz ...,
- pridobivanje finančnih sredstev za različne aktivnosti,
- promocija debatnih aktivnosti in informiranje o tem, kar delamo.

4. Kje ste si nabrali Vaše znanje?

Prva leta smo imeli veliko izobraževanj, predvsem v tujini, od seminarjev do desetdnevnih izobraževanj. Veliko sem se naučila s tem, ko sem sama delala - predavala na seminarjih, pripravljala slovensko srednješolsko ekipo, ki zastopa Slovenijo na Svetovnem srednješolskem prvenstvu, veliko sem sodila na različnih debatnih turnirjih doma in v tujini, od Azije preko Evrope do ZDA. Veliko sem se naučila s tem, ko sem predavala o debati in predavam veliko ne samo v Sloveniji marveč tudi v tujini, med drugim v ZDA, Japonskem, Iraku, Katarju, Južni Koreji, Singapurju, Kitajskem ... Če naštejem le nekaj držav, kjer sem predavala.

5. Kakšen je namen debatnih klubov?

Namen debatnih klubov je, da se v njih mladi pripravljajo na različne vsebine, tako pridobivajo nova znanja, posebej o vsebinah, ki se jih v šolah ne obravnava oz. obravnava premalo, da se naučijo svoje znanje predstaviti na organiziran, strukturiran in prepričljiv način, da se naučijo poslušati in kritično ovrednotiti argumente nasprotnih skupin, da razvijajo jezikovne veščine, veščine komuniciranja v slovenskem, pa tudi v tujem jeziku, če se za to odločijo. Seveda se v debatnih klubih debaterji in debaterke pripravljajo na debatne turnirje.

6. Koliko je bilo debatnih klubov v osnovnih šolah leta 2005 in sedaj?

Prvi osnovnošolski debatni klubi so bili ustanovljeni jeseni leta 2004, in sicer jih je bilo 6, jeseni 2005 smo jih imeli 14. V zadnjih petih letih se številka aktivnih osnovnošolskih debatnih klubov vrti od 22 do 26. Za aktivni debatni klub štejemo tisti klub, ki v enem šolskem letu pride vsaj enkrat na turnir.

7. Kakšne spremembe opazite na debatnih turnirjih, odkar so se začeli na osnovnih šolah, torej leta 1996?

Prvi debatni klubi so bili ustanovljeni jeseni 1996, in sicer na srednješolski ravni, prvi osnovnošolski debatni klubi so bili ustanovljeni leta 2004. Prvi debatni turnir v Sloveniji se je zgodil marca 1997 v Ljubljani, in sicer je bil srednješolski debatni turnir.

Turnirji so se spremenili na različnih nivojih. Organizacijsko je princip, kako razporejamo ekipe, kdo s kom debatira, seveda enak, vendar včasih smo vse vodili ročno. Vsaka ekipa je imela svoj kartonček, na katerega smo ročno vpisovali rezultate, prav tako je imel vsak sodnik svoj kartonček in potem smo med debatnimi krogi rezultate vpisali v kartončke in pripravili razporeditev za naslednji krog. Tako da so bili odmori med enim in drugim krogom daljši, prav tako je v „tab roomu“ moralo biti več ljudi. Sedaj že dolgo uporabljamo računalniški program, s katerim lahko upravlja ena ali dve osebi.

Druga razlika je, da nismo imeli toliko debatnih turnirjev. Bila sta dva ali trije v šolskem letu. Tudi debatnih trditev ni bilo toliko – debaterji so se na eno debatno trditev pripravljali dva do tri mesece. Prav tako nismo poznali „impromptu“ debatnih trditev, vse so bile pripravljane.

Največja razlika se je zgodila med samimi debaterji – prva leta so za priprave na debate debaterji uporabljali predvsem knjige in časopise in zelo veliko brali. V zadnjih letih se večinoma za raziskovanje uporablja internet. Bistvena razlika je zagotovo, da so včasih debaterji in debaterke veliko več časa porabili za priprave na debate in za to prebrali veliko več knjig.

8. Ali mislite, da imajo debatni klubi v Sloveniji dolgo prihodnost?

Srčno upam in verjamem. Debata je ena najboljših metod, ki pomaga mladim, da začnejo razumevati svet okoli sebe in postanejo bolj aktivni. Želim pa si, da bi vse šole imele debatni klub oziroma da bi debata postala predmet, saj bi tako zajela še večje število mladih. Koristi namreč vsakemu.

9. Na podlagi česa izbirate debatne trditve?

Osnovni princip pri debatnih trditvah je, da odsevajo realnost, da se debatira o zadevah, ki so sedaj aktualne in seveda, ki mlade zanimajo. To je sicer še bolj prisotno v srednješolski in študentski debati, vendar se tudi pri osnovnošolski trudim, da bi sledili trendom. To pomeni, da je potrebno redno spremljati novice, brati časopise in spremljati, kaj se v svetu dogaja. Redno pregledujem debatne trditve, ki jih uporabljajo na različnih turnirjih

po vsem svetu. Veliko se pogovarjam o različnih debatnih trditvah s študenti debaterji in z ostalimi mentorji in predavatelji debate v Sloveniji in tujini.

10. Se število debatnih klubov in učencev povečuje?

Število debatnih klubov se je v zadnjih letih nekako stabiliziralo. Imamo okoli 25 klubov na osnovnošolski in 25 klubov na srednješolski ravni, včasih kakšnega manj ali več. Nekateri klubi nehajo delati, nekateri se vrnejo čez nekaj let, novi klubi se stalno ustanavljajo, tako da število klubov ostaja približno enako.

Precej se je povečalo število debaterjev v klubu v zadnjih letih, predvsem na osnovnošolski ravni. To se dobro vidi na turnirjih, kjer je število sodelujočih ekip na osnovnošolski ravni zelo naraslo. V letu 2013 je prvič na osnovnošolskih turnirjih sodelovalo več debaterjev kot na srednješolskih. Osnovnošolski turnirji so sedaj postali skoraj tako veliki ali celo večji kot srednješolski – od 35 do 40 ekip. Še nekaj let nazaj je imel običajen osnovnošolski turnir od 25 do 30 ekip.

11. Kako uspešni so slovenski debaterji v tujini?

Zelo. Po rezultatih smo med najboljšimi državami med tistimi, ki imajo angleščino kot tuji jezik. To kažejo naši rezultati na srednješolskih in študentskih mednarodnih, evropskih in svetovnih turnirjih. Na mednarodnih srednješolskih turnirjih naše ekipe skoraj vedno pridejo v četrtfinale, polfinale ali finale. Na svetovnih srednješolskih prvenstvih smo trikrat osvojili naziv najboljše ekipe med tistimi državami, kjer angleščina ni materni jezik. Če nismo prvi smo pa drugi ali tretji, imamo evropska študentska prvaka v teh kategoriji in uvrstitve v polfinale in finale na študentskih svetovnih prvenstvih v kategoriji angleščina kot tuji jezik.

12. Ali se vam zdi, da učencem tehnike debatiranja koristijo in kako?

Neizmerno koristijo, seveda če se resno in nekaj časa z debato ukvarjaš. Debaterji in debaterke postanejo veliko prepričljivejši in samozavestnejši govorci in govornice kot njihovi vrstniki, naučijo se obvladati strah pred javnim nastopanjem, znajo predstaviti svoje ideje na organiziran, strukturiran in prepričljiv način, znajo poslušati, razumeti in kritično ovrednotiti argumente drugih, zelo veliko se naučijo in pridobijo veliko razumevanja o konceptih, procesih, načinu reševanja problemov sodobnega sveta.

4.2. INTERVJU Z MENTORICO, go. ANDREJO ŠUT

1. Kako dolgo ste že mentorica debatnega kluba?

Mentorica sem 8 let.

2. Kako ste izvedeli za debatne klube in zakaj ste se odločili sodelovati pri tem?

Slišala sem za uspehe debatnega kluba Gimnazije Ljutomer. Nato sem se udeležila tri- dnevnega seminarja za učitelje v Ormožu, kjer sem spoznala ogromno prednosti te tehnike. V debati vidim ogromno pozitivnih učinkov za učence in mentorje, vseh mi je dinamika, širjenje splošne razgledanosti, kritičnega mišljenja, javnega nastopanja,...

3. Ste si kakšno debato še posebej zapomnili? (katero?)

Finale, v katerem so nastopale moje debaterke proti zelo dobri ekipi. Trditev se je našala na spolno vzgojo.

4. Ali mislite da so osnovnošolske debate pretežke?

Ne. Zahtevnejša kot je trditev, boljše so debate, ker je za debaterje večji izziv, bolj odgovorno se pripravljajo.

5. Kje ste si nabrali vse znanje o debatah?

Na seminarju za učitelje, na sojenjih debat.

6. Ali mislite, da se otroci na debate pripravljajo dovolj?

Zagotovo se, v skladu s svojimi sposobnostmi, časom, obremenjenostjo z drugimi obveznostmi. Upoštevati pa moramo dejstvo, da se k debatnemu klubu ne prijavijo samo nadarjeni učenci in zato včasih kdo deluje nepripravljen.

7. Ali imate kakšne posebne priprave na debatna tekmovanja?

Pred turnirjem debatiramo na šolski ravni.

8. Ali se vam zdi, da učencem tehnike debatiranja pomagajo in kako?

Javno nastopanje jim pomaga pri ustnem ocenjevanju znanja, ker so bolj samozavestni in znanje prepričljivejše predstavljajo. Argumentiranje pripomore h kvalitetnejši komunikaciji. Ko se pripravljajo na debate, širijo svojo splošno razgledanost o temah, ki jih ni v učnem načrtu.

4.3. INTERVJU Z MENTORICO, go. SIMONO KLASINC

1. Kako dolgo ste že mentorica debatnega kluba?

Mentorica sem 8 let.

2. Kako ste izvedeli za debatne klube in zakaj ste se odločili sodelovati pri tem?

Ravnatelj naju je s sodelavcem poslal na seminar, ki ga je organiziral ZiP, ker se nama je ideja zdela zanimiva, sva jo prenesla učencem in tako je na šoli zaživel debatni klub.

3. Ste si kakšno debato še posebej zapomnili? (katero?)

V spominu mi je ostalo predvsem sojenje na enem od turnirjev, ko je bila debata tako dobra in odločitev zelo težka. Trije sodniki smo se odločili za, trije proti, ena sodnica pa se ni mogla odločiti in je oddala prazen list. Direktorica nas je poklica na sestanek in kolegica je morala podati svojo odločitev. Pa tudi teme ostanejo v spominu – tiste o istospolnih zvezah, elektriki, telefonih ...

4. Ali mislite, da so osnovnošolske debate pretežke?

Ne, niso pretežke. Ali pa obratno – včasih neka, na videz čisto lahka trditev, postane precej težka, ko se začneš vanjo poglobljati. Vsaka priprava zahteva svoj čas in poznavanje teme.

5. Kje ste si nabrali vse znanje o debatah?

Že omenjeni začetni seminar je bil uvod, takrat smo dobili neko sliko, kako bi vsa stvar naj izgledala. Potem sem se lotila iskanja virov in literature, se udeleževala mednarodnih debatnih akademij v Kranjski Gori, precej informacij je na spletu ...

6. Ali mislite, da se otroci na debate pripravljajo dovolj?

Tako kot so različne debate, tako so različni učenci. Eni se pripravljajo bolj zavzeto, drugi manj. Kot mentor bi si sicer želela, da bi se pripravljali še bolj – predvsem pogrešam samostojno raziskovanje učencev, zbiranje informacij doma, saj sem v preteklosti že imela ekipe, ki so bile zelo samostojne in smo v debatnem klubu razmišljali le še o tem, kako bi argumente in podpore, ki so jih učenci postavili, zrušili. Take ekipe so bile potem tudi zelo uspešne.

7. Ali imate kakšne posebne priprave na debatna tekmovanja?

Prilagajam se trenutnemu stanju – imamo tedenska srečanja, pred turnirji se dobimo še kakšno dodatno uro.

8. Ali se vam zdi, da učencem tehnike debatiranja pomagajo in kako?

Tehnike pripomorejo h kritičnemu razmišljanju, vrednotenju podatkov, presojanju, povezovanju, zavzemanju stališč – v debati vidim veliko pozitivnega, zato jo uvajam tudi kot metodo pri rednem pouku slovenščine in DKE.

4.4. ANKETA DEBATNI KLUBI V OSNOVNIH ŠOLAH

Dober dan, smo učenke devetega razreda Osnovne šole Lava iz Celja in v letošnjem šolskem letu pripravljamo raziskovalno nalogo z naslovom Debatni klubi osnovnih šolah. Prosim te, če nam lahko pri tem pomagaš in odgovoriš na nekaj vprašanj. Hvala za sodelovanje!

Prosim obkroži ali izpolni:

Spol: Moški ženska

Starost: _____

2. Kako dolgo že debatiraš

3. Kateri govorec si?

- a) 1. govorec
- b) 2. govorec
- c) 3. govorec

4. Kateri govorec meniš, da ima najtežje delo?

- a) 1. govorec
- b) 2. govorec
- c) 3. govorec

5. Kako dolgo se pripravljaš svoje govore?

6. Katera govorniška stran si raje?

- a) afirmacija
- b) negacija

7. Katere vire uporabljaš za svoje govore?

- a) internet
- b) knjige
- c) prijatelji, družina
- d) drugo _____

8. Zakaj si se odločil za debatni klub? Oziroma kdo te je navdušil?

9. Si že bil kdaj uvrstil med 1-10 najboljših govorcev?

- a) Da
- b) Ne

10. Je bila tvoja ekipa že med prvimi petimi najboljšimi ekipami?

- a) Da
- b) Ne

11. Ali nameravaš ostati debater v srednji šoli?

- a) Da

b) Ne

12. Ali želiš, da bi na koncu debate sodnik razglasil zmago?

a) Da

b) Ne

5. VIRI

- SPLETNE STRANI:

1. <http://www.zainproti.com/web/>
2. <http://sl.wikipedia.org/wiki/Debata>
3. http://sl.wikipedia.org/wiki/Karl_Popper
4. <http://worldcollegiatefriends.blogspot.com/p/famous-former-debaters.html>
5. http://kanalmladih.com/v3_default.asp?l1=5&l2=6&l3=&l4=&vec=imenik&id=2337
6. <http://www.bonbon.si/default.asp?kaj=1&id=5711673>

- LITERATURA:

1. SKRT, Bojana, HOLER, Beti, ŠERC, Anja, JURMAN, Gorazd, DRAGOŠ, Srečo, KRALJ, Ana, LESKOVŠEK, Vesna, MALEVAC, Simon, RENER, Tanja, 2007, Debata za enake možnosti (Izobraževalni priročnik) – Za in proti, Zavod za kulturo dialoga
2. Domajanko, Jerneja, 2006, Diplomsko delo: Debatna argumentacija (Študij primera televizijske debatne oddaje za mlade)

- SLIKE:

1. Fotografije (1-5) so last mentorice.
2. http://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:Karl_Popper.jpg

ZAHVALA

Za pomoč pri tej raziskovalni nalogi se zahvaljujemo naši mentorici, gospe Janji Rozman, direktorici zavoda Za in Proti, ge. Bojani Skrt, mentorici debatnega kluba osnovne šole Središče ob Dravi, ge. Andreji Šut, mentorici debatnega kluba osnovne šole Ormož, ge. Simoni Klasinc ter vsem debaterjem, ki so izpolnili naše ankete.

Video predavanja:

Janja Rozman – Osnovnošolski debatni klubi, raziskovalna naloga <https://vimeo.com/98278708>

12 UČNI NAČRT ZA OSNOVNOŠOLSKI PREDMET DEBATA

Avtorji: Črt Močivnik, Jasna Cigut in Marjeta Ocvirk

1 OPREDELITEV PREDMETA

Izbirni predmet debata je sestavni del devetletnega osnovnošolskega družboslovnega izobraževanja v 7., 8. in 9. razredu. Debata bo omogočila učencem dostop do znanj, potrebnih za poznavanje formalne debate, ki je strukturirana in ima vnaprej določena pravila. Slednja bodo učencem podala uvid v osnovne razlike, ki ločujejo formalno debato od debate v vsakodnevem govoru.

Definicija: Izobraževalna debata je uravnoteženo **strukturiran komunikacijski dogodek o pomembni temi**, v kateri se soočita dve (lahko tudi več) nasprotujočih si strani in poskušata prepričati publiko/sodnike. Razumeti jo moramo kot **proces**, ne kot enkratno, zaključen dogodek.

Debato kot tekmovalno disciplino v taki ali drugačni obliki pozna skoraj polovica držav na svetu. Velika razlika od neformalne debate v vsakodnevem življenju, ko poskušamo prepričati sogovornico, je dejstvo, da v izobraževalni debati vedno nagovarjamo **publiko oz. sodnike**. Sodnice in sodnike poskušamo prepričati, da so naši argumenti boljši. Tako sodniki na osnovi različnih kriterijev, najodločilnejši je argumentacija, odločijo, kdo je zmagovalec v debati. Če uporabljamo debato v razredu kot učno metodo pri podajanju nove snovi, recimo, prevzame seveda vlogo sodnika učitelj, lahko pa tudi ostali učenci in učenke.

Namen debate kot obveznega izbirnega predmeta je učence in učenke naučiti **kritičnega mišljenja**, zagovarjanja svojih argumentov, analiziranja in kritičnega ovrednotenja argumenta nasprotne strani ter branjenja svojih argumentov. Debata spodbuja mlade, da kritično vrednotijo pridobljeno znanje, ga poglobljajo, raziskujejo naprej, kritično analizirajo bistvo predstavljene argumentacije, predlagajo nove rešitve.

Kritično mišljenje je aktivnost, ki pridobljeno znanje uporablja za kreativno reševanje problemov ter povezuje ideje na izviren način.

Debata zelo učinkovito razvija **samozavest**, kar je za mladega človeka ena najpomembnejših lastnosti.

Opis predmeta

Predmet debata je sestavljen iz treh zaokroženih tematskih sklopov – vsebin, vsaka se bo obravnavala kot enoletni sklop: OSNOVE DEBATE, ARGUMENTACIJA, DEBATNI FORMATI. Vsebine enoletnih sklopov se vsebinsko dopolnjujejo, možno pa je, da se učenci seznanjajo samo z enoletnim sklopom. Vsak izbirni sklop lahko obiskujejo učenci 7., 8. in 9. razreda po eno uro tedensko oz. 35 (32) ur letno. Učenci, ki bodo izbrali predmet debata vsa tri leta, si bodo iz tem, ki se ponavljajo, pridobili poglobljeno znanje in veščine, potrebne za uspešno debatiranje.

Sklop OSNOVE DEBATE je zasnovan tako, da se učenci seznanijo, kaj debata sploh je. Učenci spoznajo uveljavljene debatne metode, ki jih približajo debati (okrogla miza, javni sestanek, vožnja z balonom idr.) in osvajajo potek debate. Pridobijo si osnovne veščine, kako si govor zapisati oz. si ga zapomniti in nato podati. Spoznavajo lastnosti dobrega govornika in aktivno sodelujejo v kratkih debatnih formatih.

V sklopu ARGUMENTACIJA spoznajo, da ima vsaka debata vnaprej določeno debatno trditev, o kateri se debatira. Slednja mora biti oblikovana tako, da omogoča argumente tako za kot proti. Spoznajo, da je bistvo debate natančna analiza argumentov nasprotni strani, iskanje napak v sklepanju, predstavljanje drugačnih podpor in podatkov. Preizkušajo se v različnih vlogah govorcev in v različnem časovnem trajanju govora.

Sklop DEBATNI FORMATI nadgrajuje oba predhodna sklopa. Učenci ponovijo zgradbo argumenta, svoje znanje o sestavi argumenta nadgradijo z argumentativnimi napakami. Urijo se v debatiranju in se seznanijo z različnimi debatnimi formati – kratkimi in dolgimi. Podrobneje spoznajo Karl Popper debatni format. Učenci skupaj z učitelji mentorji pripravljajo debatne delavnice in aktivno sodelujejo na debatnih turnirjih.

2 SPLOŠNI CILJI PREDMETA

Učenke in učenci se bodo pri predmetu naučili:

- razviti kritično mišljenje,
- razviti sposobnosti hitrega mišljenja in reagiranja,
- komunikacijskih veščin,
- razviti sposobnosti samozavestnega odgovarjanja na nepričakovano,
- različnih govornih tehnik, organizacijo govora, analizo publike,
- spoznati manipulativno moč tehnik prepričevanja, tako pogoste v politiki in jo kritično vrednotiti,

12 UČNI NAČRT ZA OSNOVNOŠOLSKI PREDMET DEBATA

- raziskovati obravnavano snov,
- analizirati informacije, le-te dobro organizirati in prepričljivo predstaviti,
- prepoznati neetično uporabljene tehnike prepričevanja, kdaj govorec igra le na čustva, kdaj je vsebina prikrita, kdaj prevladuje le cenena govorica in razviti kritični odnos do takšnih govorov,
- razviti informacijsko pismenost,
- razviti aktivno raziskovanje, selekcioniranje in analizo informacij,
- spodbujanja k razmišljanju, iskanju novih rešitev, kreativne uporabe različnih informacij in s tem ustvarjanje novih modelov znanja,
- spreminjati pridobljeno znanje v uporabno obliko, s katero lahko suvereno razpolagajo in uporabljajo v različnih okoliščinah.

3 OPERATIVNI CILJI PREMETA

OSNOVE DEBATE		
Vsebina	Cilji	Pojmi
Opredelitev debate	Učenci spoznajo, da je debata veščina.	debata
Definicija debate	Učenci spoznajo, da je debata strukturiran komunikacijski dogodek o pomembni temi. Soočita se dve nasprotujoči si strani in o prepričati publiko.	komunikacijski dogodek
Uvajalne debatne metode	Aktivno spoznajo razne metode, ki jih približajo debati. Med drugim spoznajo: okroglo mizo, javni sestanek, candidature, vožnjo z balonom.	debatne metode
Potek debate	Spoznajo, da ima vsaka stran v debati, najpogosteje sta dve, enako možnost, da predstavi stališče. To pomeni, da ne glede na to, o katerem debatnem formatu govorimo, ima vsaka stran na razpolago prav toliko časa kot druga stran.	debatna stran, afirmacija negacija
Vprašanja	Seznani se s cilji postavljalca vprašanj (spraševalca). Naučijo se splošnih smernic za postavljanje vprašanj in za odgovarjanje na njih.	vprašanja pri debati
Kako si govor zapomnimo Zapisovanje debate	Spoznajo, da je pri debati zelo pomemben spomin za dober nastop in učinkovito prepričevanje, saj govori trajajo več minut. Spoznajo sodobne pomnilne tehnike.	sodobne pomnilne tehnike

12 UČNI NAČRT ZA OSNOVNOŠOLSKI PREDMET DEBATA

Kako govor podamo	Razumejo, da je za učinkovito prepričevanje sodnikov pomemben nastop in neverbalna govorica. Spoznajo in razumejo, da lahko neverbalna govorica oslabi ali podkrepi govor. Spoznajo pomen poudarka, intonacije, tempa, ritma, višine in jakosti glasu za uspešno prepričevanje publike in sodnikov.	<i>neverbalna govorica, poudarki, intonacija, tempo, ritem, jakost glasu</i>
Kratki debatni formati (uvod)	Spoznajo, nato pa aktivno sodelujejo v kratkih debatnih formatih: 1 na 1 z navzkrižnim zasliševanjem, 1 na 1 z navzkrižnim zasliševanjem in z vprašanji publike, 2 na 2 z navzkrižnim zasliševanjem in z vprašanji publike.	<i>debatni format 1 na 1, debatni format 2 na 2</i>

12 UČNI NAČRT ZA OSNOVNOŠOLSKI PREDMET DEBATA

ARGUMENTACIJA		
Vsebina	Cilji	Pojmi
Debatna trditev	Spoznajo, da ima vsaka debata vnaprej določeno trditev, o kateri se debatira. To omogoča, da je razprava bolj osredotočena na določen problem. Seznanijo se s primeri debatnih trditev, ki so običajno zanimive za debatirajoče in publiko. Vedo, da mora trditev biti ubesedena tako, da omogoča argumente tako za kot proti. Biti mora jasna in preprosta. Spoznajo, da se odvisno od trditve lahko debatira o vrednotah, dejstvih ali najpogosteje o različnih politikah oz. strategijah.	<i>trditev, argument</i>
Argumentacija	Spoznajo, da vsaka trditev omogoča argumente tako za kot proti. Vedo, da morajo biti argumenti primerljivi in v enakih okoliščinah ponovljivi. Spoznajo, da je bistvo debate natančna analiza argumentov nasprotne strani, iskanje napak v sklepanju, predstavljanje drugačnih podpor in podatkov. Poznajo osnovno strukturo argumenta, ki je sestavljena iz predpostavke, sklepanja in podpore. Poznajo pravila za postavljanje predpostavk, ki jih znajo dokazovati z osnovnimi načini sklepanja: induktivno, deduktivno in vzročno – posledično sklepanje. S tem spoznajo tudi veljavnost teze, ki jo dokazujejo. Vedo, da je podpora ilustracija s primeri iz realnega življenja, statistike, strokovnega mnenja, logični principi – mora biti relevantna in dokazljiva.	<i>argumenti, podpore, pravila in vrste sklepanja</i>
Zgradba argumenta	Ponovijo in spoznajo, da je argument sestavljen iz predpostavke, sklepanja in podpore; da so lahko argumenti močni ali šibki in da na moč argumenta vpliva vrsta sklepanja.	<i>šibki argument, močni argument, moč argumenta</i>

12 UČNI NAČRT ZA OSNOVNOŠOLSKI PREDMET DEBATA

Argumentacija II: zavračanje, obramba in razširitev argumenta	Učenci ponovijo, utrdijo, nato pa se urijo v sestavljanju argumentov, zavračanju argumentov nasprotnikov, obrambe in razširitve lastnih argumentov. Spoznajo načine, kako lahko zavračajo argumente nasprotnikov (napad na argumente nasprotnikov s štiri-stopenjskim modelom negacije, obrat oziroma prevzem argumenta, napad na podpore nasprotnikov, napad na model nasprotne ekipe).	Štiri-stopenjski model negacije, Obrat oziroma prevzem argumenta
Argumentativne napake	Učenci nadgrajujejo svoje znanje o sestavi argumentov in ugotavljajo, katera sklepanja naredijo argument neučinkovit z izpostavitvijo argumentativnih napak.	nedokazana predpostavka, sklicevanje na silo, sklicevanje na množico, sklicevanje na tradicijo, sklicevanje na avtoriteto, sklicevanje na nevednost, sklicevanje na čustva
Osnovne smernice sestave govora	Spoznajo, da je pri debati zelo pomembno, kako je sestavljen govor posameznega govornika. Naučijo se sestaviti dober govor.	debatni govor, struktura govora
Postavitev kriterija ali cilja	Spoznajo, da je kriterij oz. cilj vrednota, na katero se sklicuje debatna skupina. Je tisti okvir, standard, po katerem je treba presojeti debato, je vezivo, ki povezuje vse argumente.	cilj, debatna skupina
Raziskovanje virov in literature	Naučijo se, kako poiskati informacije, ki jih potrebujejo, v različni literaturi in po spletu. Pri tem se navajajo na pravilno navajanje virov in literature.	pravilno navajanje virov in literature

12 UČNI NAČRT ZA OSNOVNOŠOLSKI PREDMET DEBATA

DEBATNI FORMATI		
Vsebina	Cilji	Pojmi
Kratki in dolgi debatni formati	Spoznajo oz. si priključijo v spomin različne debaten formate. Debatni format tudi določa, koliko govorcev, govornic je na vsaki strani, vrstni red, kako si govorci sledijo in naloge govorcev, kaj mora kdo narediti.	debatni format 1 na 1, debatni format 2 na 2, debatni format 3 na 3
Naloge govorcev	Seznani se z nalogo posameznega govorca v debatnih formatih, kjer je le-teh več.	govorec vloge in naloge
Trajanje govorov	Urijo se v predstavitvi govorov, ki trajajo v okviru predpisanega časa.	(omejen) govor
Dolgi debatni formati	<u>Spoznajo, nato pa aktivno sodelujejo v formatih 3 na 3.</u>	debatni format 3 na 3
Karl Popper debatni format	Seznani se s shemo Karl Popperjevega debatnega formata, v katerem debatirajo osnovnošolci na debatnih turnirjih.	debatni turnir, Karl Popper debatni format
Debatni format tekma	Spoznajo debatni format tekma, ki je pravzaprav časovno skrajšani format Karl Popper format.	debatni format tekma
Debatne delavnice in debatni turnirji	Pripravljajo debatne delavnice na šoli, na katerih debatirajo o temah, ki se tičejo življenja in dela na šoli. Aktivno sodelujejo na debatnih turnirjih.	aktivna udeležba na debatnih turnirjih
Debatni turnirji	Seznani se z debatnimi turnirji in na njih aktivno sodelujejo.	debatni turnir

4 STANDARDI ZNANJA

Minimalni standardi znanja so označeni s **poudarjenim tiskom**.

4.1 OSNOVE DEBATE

Učenci znajo:

- **opredeliti pojem debata**,
- pojasniti, kaj je komunikacijski dogodek,
- pojasniti in izvesti **okroglo mizo**, javni sestanek, vožnjo z balonom,
- **pojasniti, kako poteka debata**, pojasnijo pojma afirmacija in negacija,
- **oblikovati vprašanja pri debati**,
- uporabiti sodobne pomnilne tehnike,

- **uporabiti ustrezen govor**, tako da upoštevajo **poudarke**, intonacijo, tempo, ritem in **jakost** glasu,
- praktično izvesti debato v kratkem debatnem formatu.

4.2 ARGUMENTACIJA

Učenci znajo:

- **debatirati na izbrano debatno trditev; poiskati argumente tako za kot proti;**
- poiskati podpore argumentom,
- uporabiti pravila sklepanja, tj. logike, zakaj je teza veljavna smiselna,
- sestaviti debatni govor in **navesti posamezne naloge govorcev**,
- pravilno navesti vire in ustrezno literaturo,
- **izvesti govor v ustreznem/predpisanem časovnem okvirju,**
- **praktično izvesti debato** v dolgem debatnem formatu,
- **izvesti debato** in aktivno sodelovati na debatnih turnirjih.

4.3 DEBATNI FORMATI

Učenci znajo:

- navesti zgradbo argumenta oz. ga **ustrezno oblikovati**,
- prepoznati argumentativne napake,
- **izvesti debato v Karl Popper debatnem formatu,**
- **ločevati kratke in dolge debatne formate** in navesti bistvene razlike,
- **izvesti debato** in aktivno sodelovati na debatnih turnirjih.

Posamezni standardi se upoštevajoč na vsebine, ki jih glede na ciljno skupino učencev izbere učitelj, prepletajo oz. niso strogo vezani na posamezni sklop/del predmeta.

5 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

5.1 Uresničevanje ciljev predmeta

Izbirni predmet debata omogoča uresničevanje splošnih in operativnih ciljev ter vsebin predmeta, opredeljenih s tem učnim načrtom. Temeljni cilj izbirnega predmeta debata je učence naučiti kritičnega mišljenja, zagovarjanja svojih argumentov, analiziranja in kritičnega ovrednotenja argumenta nasprotne strani ter branjenje svojih argumentov. Debata spodbuja mlade, da kritično vrednotijo pridobljeno znanje, ga poglobljajo, predlagajo nove rešitve. Predmet se načeloma izvaja eno uro tedensko, vendar je priporočljivo, da se občasno izvaja v obliki večurnih sklopov (npr. v času pred osnovnošolskimi debatnimi turnirji). Izbira didaktičnih metod in oblik je odvisna od obravnavanih vsebin, priporočljivo je veliko sodelovalnega učenja in projektnega dela. Glede na naravo dela je pogosto priporočljiva kombinacija frontalnega in skupinskega pouka.

5.2 Individualizacija in diferenciacija

Učencem glede na zmožnosti in druge posebnosti prilagajamo pouk debate v fazah načrtovanja, organizacije, izvedbe ter pri preverjanju in ocenjevanju. Pri načrtovanju pouka upoštevamo predhodno znanje učencev in njihove želje – pozorni smo na specifične skupine in posameznike.

5.3 Medpredmetne povezave

Pri organizaciji tega predmeta naj učitelji predvidijo povezovanje z drugimi predmeti (slovenščina, tuji jeziki, domovinska in državljanska kultura in etika idr.). Upoštevati je potrebno aktualnost, sistematičnost in problemskost. Vsebina predmeta je tesno povezana z aktualnostjo dogodkov iz medijskega in družbenega sveta. Izbirni predmet debata se z vsebinami in cilji povezuje z vsemi predmetnimi področji. Na ravni vključevanja medpredmetnih vsebin je posebna pozornost namenjena razvijanju debate pri pouku slovenščine, tujih jezikov, domovinski in državljanski kulturi in etiki idr. Medpredmetne povezave so mogoče zaradi različnih namenov in izpeljane različno (motivacija, nadgradnja znanja, skupinsko delo idr.). Vključevanje debate v vse ostale predmete pomeni globalni pristop, ki ustvarja pogoje za celostno razmišljanje posameznika – učenca. Medpredmetno povezovanje lahko poteka na ravni vsebine (ista tema), na ravni procesnega znanja (npr. iskanje virov), in na konceptualni ravni (poglobljanje istih pojmov pri različnih predmetih).

5.4 Preverjanje in ocenjevanje

Preverjanje in ocenjevanje poteka skladno s cilji in standardi, zapisanimi v tem učnem načrtu. Učitelj najprej preveri učenčevo predznanje, nato učenca vodi in ugotavlja, kako dobro dosega cilje. Učencu daje povratne informacije, pomaga mu načrtovati delo.

12 UČNI NAČRT ZA OSNOVNOŠOLSKI PREDMET DEBATA

Učitelj preverja doseganje ciljev skozi celoten učni proces (usvajanje novih ciljev) in po končanem učnem sklopu in pred ocenjevanjem.

Vrednotenje znanja pri izbirnem predmetu debata poteka v različnih oblikah:

- samovrednotenje,
- medsebojno oz. vrstniško vrednotenje,
- učiteljevo preverjanje in ocenjevanje,
- zunanja preverjanja (debatni turnirji).

Skladno z raznovrstnimi cilji učitelj uporablja raznovrstne načine oz. pristope k preverjanju in ocenjevanju. Vključimo kompleksnejše in dolgotrajnejše dejavnosti, ki omogočajo spremljavo učenčevega napredka. Preverjanje in ocenjevanje znanja morata potekati v skladu z veljavnim pravilnikom o preverjanju in ocenjevanju znanja v osnovni šoli.

6 LITERATURA

- Bojana Skrt et al., 2008: Debata za enake možnosti: izobraževalni priročnik. Ljubljana: Za in proti, zavod za kulturo dialoga.
- Danilo Šuster, 1998: Moč argumenta. Maribor: Pedagoška fakulteta.
- Untangling debate: loosening the tension between formal and non-formal education, 2013. Ljubljana: Za in proti: zavod za kulturo dialoga. ...

Video predavanja:

Črt Močivnik, I. osnovna šola Celje, Debatni klub ali/in izbirni predmet: Predstavitev učnega načrta za izbirni predmet <https://vimeo.com/98575612>